

**AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI
VE TÜRKİYE**

Fatma ÖZTÜRK

**Haziran 2009
DENİZLİ**

**AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI
VE TÜRKİYE**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Tarih Anabilim Dalı
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı**

Fatma ÖZTÜRK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ

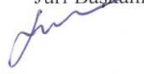
**Haziran 2009
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Tarih Anabilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı öğrencisi Fatma ÖZTÜRK tarafından Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ yönetiminde hazırlanan "**Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları ve Türkiye**" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 23.06.2009 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Süleyman İNAN

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ

Jüri Üyesi (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUZCU

Jüri Üyesi

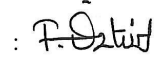
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ^{26/07/2009} tarih ve ...^{12/01}... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulguların analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza

:

Öğrencinin Adı Soyadı: Fatma ÖZTÜRK

TEŞEKKÜR

Tezi bitirebilmemde en büyük pay sahibi olan aileme ve dostum Merve GÜN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez süresince desteğini hiç esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Selahittin ÖZÇELİK'e çok teşekkür ederim.

Ayrıca, yüksek lisans derslerime girerek hem tarih bilgisi hem de dünya görüşü açısından bana büyük katkı sağlayan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ayfer ÖZÇELİK'e, Yrd. Doç. Dr. Süleyman TÜZÜN'e, Yrd. Doç. Dr. Veysi AKIN'a ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ'ye teşekkür ederim.

Tezin kritik aşamalarındaki yönlendirmeleri için Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. M. Akif HELVACI'ya, tezin bitirilme aşamasındaki yönlendirmeleri ve geribildirimleri için Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUZCU'ya teşekkür ederim.

ÖZET

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI VE TÜRKİYE

Öztürk, Fatma

Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ

Haziran 2009, 114 Sayfa

Son birkaç yıldır ülkemizde kamu kurumlarından Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK), sanayicilerden eğitimcilere kadar pek çok kişi ya da kuruluş Avrupa Birliği (AB)'nin finanse ettiği çeşitli programlardan yararlanmaktadır. Bu programlardan biri de AB Eğitim ve Gençlik Programları'dır.

1999 Helsinki Zirvesi'yle adaylık statüsü verilen Türkiye, üye ve aday ülkelerin yararlandığı AB programlarına katılım ücreti yatırarak ve gerekli düzenlemeleri yaparak dâhil olmuştur. Bu programlar, hem Türkiye'nin üye olmak istediği bu Birliğin eğitim, kültür ve toplum yapısını ve dilini tanınması hem de Avrupa ülkelerinin Türkiye hakkındaki yanlış, eksik ya da önyargılı bilgilerini bırakması için önemli bir fırsattır. Programlar, vatandaşlarımız ve kuruluşlarımız için de olumlu geri dönüşümler sağlamaktadır. İlerleme raporları, kurum raporları ve uzman görüşleri çerçevesinde, genel olarak Ulusal Ajans ve programların Türkiye'deki gelişiminin başarılı olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nin kuruluşundan bugüne izlediği Eğitim Politikalarından hareketle oluşturulan ve Türkiye'de Ulusal Ajans tarafından yürütülen Eğitim ve Gençlik Programları ve bu programların Türkiye'deki gelişimi açıklayıcı ve betimleyici bir yöntemle ele alınmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; AB Eğitim Politikası'nın tarihsel süreci anlatılmaktadır. İkinci bölümde, Türkiye'de uygulanan ve Ulusal Ajans tarafından yürütülen AB Eğitim ve Gençlik Programları örneklerle ve ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise, bu programların Türkiye'deki gelişimi yetkililerin görüşleri ve raporlarla ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği (AB), AB Eğitim Politikaları, AB Eğitim ve Gençlik Programları, Hayatboyu Öğrenme Programı, Gençlik Programı

ABSTRACT

EUROPEAN UNION EDUCATION AND YOUTH PROGRAMMES AND TURKEY

Öztürk, Fatma

M. Sc. Thesis in History

Supervisor: Assist.. Prof. Dr. Yusuf Ziya BİLDİRİCİ

June 2009, 114 Pages

For the last few years, several people and institutions in Turkey have benefited from the several programmes that the European Union (EU) funds. One of them is EU Education and Youth Programmes.

Turkey took part in these programmes from which the member and candidate countries benefit paying participation fee and making some legal arrangements after the Summit in Helsinki in 1999. These programmes are an important opportunity both for Turkey as a candidate country to learn the social, educational and cultural structure of the Union and for the European Countries to isolate the incorrect and preconceived thoughts about Turkey. The programmes have provided our citizens and institutions positive feedback. According to the official reports and expert opinions, the development of the programmes and the National Agency in Turkey is generally successful.

This thesis studies EU Education and Youth Programmes that were developed within the framework of educational policies of the EU since its establishment and that are executed by National Agency and the development of the programmes in Turkey in an explanatory and descriptive method.

The first chapter of the thesis studies the history of the EU educational policy. In the second chapter, EU Education and Youth Programmes applied in Turkey and executed by National Agency are explained with samples and in detail. In the third and last chapter, the development of these programmes in Turkey is told by expert opinions and reports.

Keywords: European Union (EU), EU Educational Policies, EU Education and Youth Programmes, Lifelong Learning Programme, Youth Programme

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE AVRUPA İŞBİRLİĞİNİN TARİHİ

1.1 1948-1968: BÜTÜNLEŞMENİN BAŞLANGICINDA EĞİTİM İŞBİRLİĞİ	25
1.2 1969-1984: İŞBİRLİĞİNİN KURULUŞ YILLARI	27
1.3 1985-1992: ANA PROGRAMLARIN BAŞLAMASI VE ANTLAŞMADA TANINIRLIK	30
1.4 1993-1999: PROGRAMLARIN ETKİN HALE GELMESİ	32
1.5 2000-2005: BİRLİĞİN 2010 EKONOMİK VE SOSYAL STRATEJİSİNDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM	34

İKİNCİ BÖLÜM

AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

2.1 TANIMI VE HEDEFLERİ	36
2.2 HAYATBOYU ÖĞRENME PROGRAMI	37
2.2.1 Tanımı ve Hedefleri	37
2.2.2 Katılan Ülkeler, Kurum ve Kuruluşlar.....	39
2.2.3 Faaliyetleri	40
2.2.3.1 Sektörel Programlar	41
2.2.3.1.1 Comenius-Okul Eğitimi.....	41
2.2.3.1.2 Erasmus-Yükseköğretim	46
2.2.3.1.3 Grundtvig-Yetişkin Eğitimi	51
2.2.3.1.4 Leonardo da Vinci-Meslekî Eğitim	56

2.2.3.2 Ortak Konulu (Transversal) Program.....	60
2.3 GENÇLİK PROGRAMI	61
2.3.1 Tanımı ve Hedefleri	61
2.3.2 Öncelikleri ve Özellikleri	62
2.3.3 Programın Uygulanması.....	64
2.3.4 Katılan Ülkeler, Katılımcılar ve Yararlanıcılar	66
2.3.5 Eylemleri	68
2.3.5.1 Eylem 1-Avrupa için Gençlik	69
2.3.5.2 Eylem 2-Avrupa Gönüllü Hizmeti	73
2.3.5.3 Eylem 3-Dünya Gençliği	75
2.3.5.4 Eylem 4-Gençlik Destek Sistemleri	76
2.3.5.5 Eylem 5-Gençlik Alanında Avrupa İşbirliği için Destek	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

3.1 TÜRKİYE'NİN PROGRAMLARA KATILIM SÜRECİ	79
3.2 PROGRAMLARIN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ	81
3.2.1 Programlara Olan Talep ve Başvuru Sayıları	83
3.2.2 Proje, Yararlanıcı Sayıları ve Verilen Hibeler	84
3.2.3 Bireysel Faaliyetler	84
3.2.4 Türkiye'ye Gelenler	85
3.3 AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI MERKEZİ BAŞKANLIĞI	86
3.4 SOCRATES II VE LEONARDO DA VINCI II (2000-2006) PROGRAMLARININ UYGULANMASI VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE ULUSAL RAPORU	88
3.5 2003-2006 DÖNEMİ GENÇLİK PROGRAMININ TÜRKİYE'DE UYGULANMASINA İLİŞKİN ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU	89
3.6 İLERLEME RAPORLARINDA EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI VE ULUSAL AJANS	91
3.6.1 1998 Yılı İlerleme Raporu	91
3.6.2 1999 Yılı İlerleme Raporu	91
3.6.3 2000 Yılı İlerleme Raporu	92
3.6.4 2001 Yılı İlerleme Raporu	92
3.6.5 2002 Yılı İlerleme Raporu	92

3.6.6 2003 Yılı İlerleme Raporu	93
3.6.7 2004 Yılı İlerleme Raporu	95
3.6.8 2005 Yılı İlerleme Raporu	96
3.6.9 2006 Yılı İlerleme Raporu	98
3.6.10 2007 Yılı İlerleme Raporu	99
3.6.11 2008 Yılı İlerleme Raporu	99
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	101
KAYNAKLAR	103
EK	110
ÖZGEÇMİŞ	114

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 1.1. Hayatboyu Öğrenme Programına Katılan Ülkeler.....	39
Çizelge 1.2. Komşu Ortak Ülkeler.....	66
Çizelge 1.3. Dünyadaki Diğer Ortak Ülkeler.....	67
Çizelge 1.4. Bütçelere göre Avrupa’da Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programı.....	83

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AAET	Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	Avrupa Birliği
ABEGPM	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi
ABGS	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AK	Avrupa Komisyonu
AKTT	Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği
AT	Avrupa Topluluğu
ATAUM	Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi
AYB	Avrupa Yatırım Bankası
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
EC	European Communities
EU	European Union
EÜB	Erasmus Üniversite Beyannamesi
GKRY	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
HÖP	Hayatboyu Öğrenme Programı
İKV	İktisadi Kalkınma Vakfı
İTO	İstanbul Ticaret Odası
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TASAM	Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
vb	ve benzeri

GİRİŞ

Avrupa’da bütünleşme ve bir birlik oluşturma düşünceleri, her savaş ve ardından yapılan hemen hemen her barış görüşmesinde dile getirilmiştir. Başlangıçta Avrupa’da sürekli bir barışın sağlanması amacıyla yapılan bu çabalar, zaman içinde dünyadaki ve Avrupa’daki siyasî ve sosyal gelişmelerle ekonomik ve siyasî bir amaca yönelmiştir. Fakat Avrupa’nın genişlemesi, küreselleşme ve bilgi toplumunun gelişimiyle birlikte ekonomik ve siyasî bütünleşmenin yeterli olmadığı görülmeye ve eğitim ve öğretimin de en az bunlar kadar önemli olduğu fark edilmeye başlanmıştır. Üye ülke insanların ortak politikalarla birbirlerine yakınlaştırılmasının önemi görülmüştür. Özellikle bir döneme damgasını vuran ve gençler arasında yaygın olan işsizlik gibi hem toplumsal hem de ekonomik olaylar da bu konudaki çabaları hızlandırmış ve bu nedenle işbirliği meslekî eğitimle başlamıştır. Yine de başlangıçta ve bazı dönemlerde bu konuda gecikmeler yaşanmıştır. Bunun nedeni, eğitimin o dönemlerde topluluk düzeyinde bir tabu olması, yani bazı üye ülkelerin bu konunun ulusal egemenliklerini sınırlayacağı endişesini taşımasıdır. Ancak bu engeller eğitimin yasal dayanağının oluşturulduğu Maastricht Antlaşması’yla çözüme kavuşmuştur.

Bu doğrultuda oluşturulan AB Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Birliği’ne üye ve aday olan ülkelerde toplumun ve bireylerin eğitim düzeylerinin çok boyutlu olarak yükseltilmesini, üye ülke vatandaşları arasındaki karşılıklı bireysel ve kurumsal işbirliğinin, kültürel değişimin ve tanınmanın, Avrupa vatandaşlarının vatandaşlık bilinçlerinin ve sosyal girişimciliklerinin artırılmasını hedefleyen programlardır. Değişik isimler altında uzun yıllardır uygulanan programlar, Avrupa çapında ilk kez 1995 yılında bir çatı altında toplanmış ve sistemleştirilmiştir.

Resmî olarak 1963 Ankara Antlaşması’na uzanan Türkiye–AB ilişkilerinin dönüm noktası, 1999 Helsinki Zirvesi’dir. Zirve’de Türkiye’ye adaylık statüsü verilmesiyle Türkiye tam üyelik sürecine girmiştir. AB’ye aday olan ve üye olmak isteyen Türkiye’nin, bu birliğin eğitim ve toplum yapısını, kültürünü ve dilini tanıması gerekir. Bu çerçevede, Türkiye geleceğin Avrupası’nda ortak değerleri oluşturacak işbirliği oluşumları içinde yer almalıdır. Bu da, eğitim ve gençlik programları aracılığıyla olacaktır. Bu sebeple, Türkiye’de olabildiğince çok eğitimcinin, sanayicinin, STK ve diğer kamu kurumları aracılığıyla Türk insanının bu programlardan

yararlanması, olumlu bir geri dönüşüm olacaktır. Ayrıca Türkiye, AB'nin finanse ettiği bu vb. programlara adaylık sürecindeki ülke olarak katılım ücreti yatırarak dâhil olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı; eğitim ve öğretimde AB işbirliğinin tarihsel süreci, bu süreçte oluşturulan Eğitim ve Gençlik Programları ve bu programların Türkiye'deki gelişimi hakkında bilgi vermektir. Çalışma ayrıca, AB eğitim ve gençlik programlarının, Türk imajına, kültürel tanınmaya, meslekî ve dilsel gelişime katkı sağladığını, bu nedenle Avrupa Birliği'ne tam üye olmak isteyen Türkiye'de daha çok Türk insanının bu programlardan yararlanması gerektiğini vurgulamayı amaçlamaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin programlara katılımının başarısına ve Türk Ulusal Ajans'ı olarak bilinen AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın önemine dikkat çekilmektedir. Çalışmada betimleyici ve açıklayıcı bir yöntem kullanılmıştır.

Çalışma, Türkiye'de uygulanan ve Ulusal Ajans'ın yürüttüğü Eğitim ve Gençlik Programlarıyla sınırlıdır. Her altı yılda bir değişikliğe uğrayan ve yenilenen AB Eğitim ve Gençlik Programları, 2007 itibariyle yeni bir döneme girmiştir. 2007-2013 yıllarını kapsayacak olan bu yeni dönemle Hayatboyu Öğrenme Programı yürürlüğe girmiştir. Bu yeni durum, kaynak yetersizliğini, dolayısıyla sürekli aynı kaynaklardan alıntı yapılması ve ilgili internet kaynaklarına sık müracaat edilmesi gibi sorunları doğurmuştur. Bu bakımdan, konunun sosyal ve hukuksal değişikliğe paralel olarak statik değil dinamik bir konu olması araştırmanın sınırlılıklarındandır.

Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi

Avrupa, “güneşin battığı yer” anlamına gelen Fenike kökenli bir kelimedir. İlk kez M.Ö. 7. yüzyılda Yunanlılar tarafından yaşadıkları bölgenin adını bilmedikleri için kullanılmıştır (Acar, 2006: 8).

Laçiner'e (2004: 19-21) göre:

“Coğrafi açıdan bakıldığında ‘Avrupa’ diye bir yer yoktur. Avrupa, Avrasya kıtasının Hint Yarımadası, Arabistan Yarımadası gibi büyükçe yarımadalarından biridir. İlk dönem Avrupası'na bakıldığında da Yunan ve Roma medeniyetlerinin kendilerini ‘Avrupa medeniyeti’ olarak görmedikleri, daha çok Akdeniz kimliğinin ön plana çıktığı görülecektir. Aynı şekilde dinî açıdan bakıldığında da ne Hristiyanlık ne de Musevilik

Avrupa'da doğmuştur. Avrupa kavramının siyasî ve ayırıcı bir medeniyet kimliği kazanması nispeten daha yakın bir zamana rastlar ve bunda ilk aşama, İslam'ın ortaya çıkması, Akdeniz'in güneyinin İslam devletinin denetimi altına geçmesi ve kuzeye doğru bir basıncın oluşmasıdır. İslam akınları denizden, İber Yarımadası'ndan ve Anadolu'dan, Avrupa kıtası üzerindeki Hristiyan kavimleri sıkıştırmış, adeta belli bir coğrafyaya, Akdeniz'in kuzeyine hapsedmiştir. Çaresizlik içinde birbirlerine yaklaşan bu halklar zaman içinde ortak düşmana ek olarak benzeşen yönlerini ön plana çıkarmaya başlamışlardır. ...Özetle Türkler, Hristiyan Avrupa kimliğinin oluşmasında özel bir rol oynamışlar ve özellikle Hristiyan Avrupa, Türk tehdidi ile kendisini tanımlamıştır”.

Başlangıçta Avrupa, yer olarak da kültür olarak da belirsizdir. Önceleri Hristiyanlıkla özdeş olan Avrupa teriminin, Hristiyanlık terimi aleyhine gelişmesi ulus devletlerin egemenliklerini kazanmasıyla olur. Önce bilimsel olan Avrupa sözcüğü 17. yüzyılda ilk olarak batıda, daha sonra da doğuda günlük dillere girmeye başlar ve 18. yüzyılda tüm Avrupa'da yaygınlaşır. Aynı şekilde Avrupa Federasyonu düşüncesi de ulus devletlerin oluşumuyla birlikte ortaya çıkar. Ulus devletlerin kendi aralarındaki her savaşta, ardından yapılan her barış antlaşmasında Avrupa Birliği ve federasyonu düşüncesi sürekli olarak gündeme gelmiştir. 17. yüzyılda Kant sürekli barışı sağlayacak bir arayışa girdiğinde Avrupa Birleşik Devletleri fikrini ortaya atmış, bu düşünce zaman içinde içerik kazanmıştır (Tekeli ve İlkin, 1993: 36-38).

Avrupa'daki bütünleşme süreci, dönemlere göre farklı özellikler gösteren bir geçmişe sahiptir. Avrupa tarihinde her zaman federal birlik önermeleri ve uluslararası hatta uluslarüstü siyasal bütünleşme çabaları olmuştur. Başlangıçta daha çok savaflara engel olmak amacı taşıyan bu çabalar, siyasal ve ekonomik boyutların bir arada işlendiği ve bunların örgütsel sorumluluklar kazanmaya başladığı 19. yüzyılda değişikliğe uğramıştır. Çünkü bu dönemde Avrupa bütünleşmesinde doğrudan uluslararası ekonomik işbirliği gereksinimleri öne çıkmış, ikili ya da çok taraflı konferans sistemleri, giderek kişilerin adlarıyla anılan birlik modellerinin ileri sürülmesine yol açmıştır. Milletler Cemiyeti, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi gibi kuruluşlarda, dağınık biçimde gelişen hareket, 1950'lerden sonra farklılaşarak Birlik oluşumuna yol açmıştır. Roma Antlaşması, değişen uluslararası koşullarda bölgedeki benzer ve rakip ekonomiler arasında bir ortak pazar kurulması ve bu pazar

avantajlarının değerlendirilmesi amacıyla ekonomik ve siyasal bir yapılanma sağlayarak birliğin ilk yapı taşını oluşturmuştur (Dedeoğlu, 2006: 314).

Davutoğlu'na (2004: 533) göre:

“Uzun dönemli medeniyetler tarihi perspektifinden bakılarak tarihi derinlik içinde değerlendirildiğinde, AB Batı medeniyetinin yeni-gelenekçi tepkisi niteliğindedir. Medeniyetler hegemonik dönemlerinin sonlarına yaklaştıklarında ve değer-mekanizma uyumuna bağlı iç dengelerinde sarsıntı geçirmeye başladıklarında, evrensel ve kuşatıcı bir açılmadan çok kendi içlerine ve merkezî coğrafyalarına kapanma temayülü içine girerler.

Avrupa tarihi incelendiğinde, Roma İmparatorluğu'nun mirası ile gizli bir diyalektiğin işlediği ve Avrupa'daki diplomasi-savaş ikileminin bu diyalektik içinde gerçekleştiği görülebilir. Şarlman'ın Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nu üç varis arasında paylaştıran 843 tarihli Verdun Anlaşması ile ortaya çıkan sınırlar, bugünkü Fransa ve Almanya'nın tabii alanları ve problem bölgeleri ile hemen hemen birebir uyumaktadır. Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu, bu bölünmeden sonra ilk defa Habsburg hanedanının hanedanlar arası evliliklere dayanan diplomasisi ile birleştirilmiş; bu birleşme karşısında oluşan Protestan koalisyonunun ortaya çıkardığı hesaplaşma, 1648 Westfalya Sistemi ile noktalanmış Otuz Yıl Savaşlarına yol açmış ve Kutsal Roma-Germen mirası tekrar bölünmüştür. Daha sonra Napolyon aynı mirası bütünleştirmiş; ona karşı oluşan koalisyon sonucunda da Avrupa-içi bölünmüşlüğü yansıtan Viyana Kongresi sistemi ve güçler dengesi doğmuştur. Aynı mirası Almanya etrafında toparlamaya çalışan Bismark ve II. Wilhelm'in stratejileri I. Dünya Savaşı'na, Hitler'in çabası II. Dünya Savaşı'na yol açmıştır. Avrupa Birliği, bu mirasın askerî araçlar yerine ekonomik ve siyasî araçlarla tekrar toparlanma çabasından başka bir şey değildir”.

Avrupa'da ekonomik ve siyasî bir birlik kurma çabaları oldukça gerilere, 17. ve 18. yüzyıllara kadar gider (Sander, 2002: 343). İlk birlik tasarıları, 1623'te Venedik merkezli bir Avrupa'dır. Tasarlanan bu Avrupa'da, protokolde ilk iki dereceyi Papa ve Osmanlı Padişahı almaktadır (Ortaylı, 2007: 237).

Ortaylı'ya (2007:134) göre:

“Napolyon'un getirdiği bir Avrupa fikri ve oluşumu var, ancak ölümünden sonra da devam eden bu fikirden, yani kıyafetine modasına kadar Avrupa Birliği'nden söz eden ve bunu kısmen gerçekleştiren aslında Nazilerdir”.

Aslında Avrupa'da bir birlik yaratma düşüncesinin, bu kıtada devletlerin ortaya çıkmasıyla eş zamanlı olduğu söylenebilir. Avrupa ülkelerinin birbirleriyle yaptıkları savaşlar sonucunda imzaladıkları barış antlaşmalarında, Avrupa'da bir “birlik” ya da “federasyon” kurma düşüncesi gündeme gelmiştir. Immanuel Kant'ın 17. yüzyılda öne sürdüğü “Avrupa Birleşik Devletleri” fikri zamanla diğer düşünürlerce de desteklenerek geliştirilmiştir. 18. yüzyılın sonundaki Sanayileşme Devrimi'yle ve artan pazar ihtiyacıyla bu çabalar ivme kazanmıştır.

19. yüzyıl Napolyon'un Avrupa'yı askerî yollardan birleştirme çabalarına sahne olmuştur. 1805-1815 Napolyon Savaşları, Avrupa'yı kan dökerek birleştirme çabalarının kötü bir örneğidir. Napolyon'un yenilgisi sonucunda Avrupa Devletleri, kıtanın geleceğini belirlemek ve o zaman varolan sınırları yeniden tespit etmek için 1815'te Viyana'da bir kongre düzenlemiştir. Kongre'de büyük devletlerin isteği doğrultusunda Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirler dikkate alınmadığı (milliyet, din ve dil faktörleri önemsenmediği) için istenen barış ve huzur sağlanamamıştır. Kongre'de Prusya, “Maassen Tarifesi” ile iç gümrükleri tamamen kaldırmıştır. 1834'te Alman Gümrük Birliği (Zollverein) kurulmuş ve içinde 18 devlet yer almıştır. 1860'da İngiltere ve Fransa aralarındaki ticaret antlaşmasıyla gümrükleri indirmiştir. Ünlü Alman besteci Ludwig von Beethoven, Avrupa'da birlik temasını işlediği 9. Senfonisini 1822-1824 yılları arasında bu atmosferde bestelemiştir. 1870-1914 yılları arasında içe kapanıklık döneminden ve I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da güçlü bir birlik akımı doğmamış ve bu konuda yapılan öneriler kabul görmemiştir (Karluk, 2007: 1).

Hitler Almanyası'nın II. Dünya Savaşı başındaki işgalleri, Avrupa'yı kan dökerek birleştirme çabalarının en acı deneyimlerindedir (Acar, 2006: 9). Bu evrensel boğuşmadan bitkin çıkan Avrupa'nın önünde iki temel problem vardı. Ekonomik olan birinci problem şuydu: Savaşın yakıp yıktıkları nasıl onarılacak, elden ayaktan kesilmiş bu yaşlı kıtanın yeniden üretime geçme gücü nasıl sağlanacak? Politik olan diğer problem ise şuydu: Yalnız Avrupa'yı değil, bütün evreni ateşe ve kana sokan böyle bir

boğuşmanın bir daha ortaya çıkması nasıl önlenecek? (Ozil, 1967: VII). Bu nedenle Avrupa'da bir birlik yaratma düşüncesinin ciddi olarak II. Dünya Savaşı içinde ortaya çıktığı söylenebilir. Öncelikle 1944'te, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg kendi aralarında bir ekonomik birlik kurma gereği üzerinde durmuş, ardından 1946'da ise İngiltere Başbakanı Winston Churchill, Zürih'te bir 'Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulmasını önermiştir (Karluk, 2007: 2).

1948 Şubat'ında Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya darbesi, gerek Avrupa'da gerekse dünyada büyük heyecan ve tepki uyandırmıştır. Çünkü Çekoslovakya o zamana kadar Orta Avrupa'da Batılı anlamda demokrasinin en ileri öncüsü olmuş, bu darbe ile Sovyetler bir Batı Demokrasisini öldürmüştür. Öte yandan, bu darbe ile Sovyetler doğu ve orta Avrupa ile Balkanlardaki hâkimiyetini tamamlamış, sıra batı Avrupa'ya gelmiştir. Bu gelişmelerden tedirgin olan Batı Avrupa ülkeleri, 17 Mart 1948'de Batı Avrupa Birliği'ni kuran Brüksel Antlaşması'nı imzalamışlardır. İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan antlaşmaya göre, beş devlet aralarındaki her türlü işbirliğinden başka, taraflardan biri Avrupa'da bir silahlı saldırıya uğradığı takdirde diğerleri her türlü vasıtalarla onun yardımına gideceklerdir. Kısacası Batı Avrupa Birliği, Avrupa'daki Sovyet tehdit ve yayılmasına karşı alınmış ilk tedbirdir (Armaoğlu, 2007: 445). Bu girişimin ardından 7 Mayıs 1948'de Lahey'de, içinde Türkiye'nin de bulunduğu çeşitli Avrupa ülkelerinden gelen 750 delegenin katılımıyla Avrupa Kongresi toplanmış, kongrede Avrupa Hareketi (European Movement) adlı bir örgüt kurulmuştur. 5 Mayıs 1949'da merkezi Strasbourg'da bulunan Avrupa Konseyi adında yeni bir siyasî örgüt kurulmuştur. Aynı doğrultuda, Marshall yardımlarının Avrupa devletlerine bir eşgüdüm çerçevesinde dağıtılabilmesini sağlamak için 1948'de Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü kurulmuştur (Acar, 2006: 17).

1949 ve 1950'li yıllarda yeni teknolojilerle kurulan Alman çelik sanayi karşısında Fransa, kendi sanayinde hızlı bir yerleştirme programı uygulayamıyordu. Diğer taraftan Alman sanayinin gelişimi siyasî olarak kuşkuyla karşılanıyordu. Bu fırsatı değerlendiren Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, 9 Mayıs 1950'de bir deklarasyon yayınladı. Buna göre, savaş sonrası Avrupa'da düzenin korunmasının güvencesi, Almanya'nın büyümesini sınırlamakta değil, Almanya'yı Avrupa içinde asimile etmekte görülüyordu. Bu önerinin arkasında uluslararası örgütlerde çok başarılı bir uzman olarak tanınan Fransız Planlama Örgütü Başkanı Jean Monnet vardı. Monnet,

‘Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’ önerisini Almanya’dan Profesör Hallstein ile birlikte geliştirdi. Topluluk; Yüksek Otorite, Adalet Divanı, Bakanlar Konseyi ve Ortak Meclis olmak üzere 4 organdan oluşuyordu. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması 18 Nisan 1951 tarihinde, Paris’te, Benelüks ülkeleri¹ ile Fransa, Batı Almanya ve İtalya tarafından imzalandı (Tekeli ve İlkin, 1993: 42-43).

Roma Antlaşması (1957) ve AET’nin Kuruluşu: Kömür ve çelikle başlayan işbirliği, 25 Mart 1957’de aynı ülkeler tarafından kurulan Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ile artarak devam etmiştir. Ortak Pazar olarak da adlandırılan Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun ilk amacı, üye ülkeler arasında serbest ticaretin geliştirilmesi; insanların, malların ve sermayenin serbestçe dolaşmasıdır. 1 Temmuz 1967’de yürürlüğe giren Füzyon (birleşme/birleştirme) Antlaşması ile üç ayrı ortaklık hukukî varlıklarını korumakla birlikte, bazı konularda birleştirilmiş ve üç Topluluğu ifade etmek üzere ‘Avrupa Toplulukları’ deyimini kullanılmaya başlanmıştır. 1 Temmuz 1968’de üye ülkeler arasındaki gümrükler ve miktar kısıtlamaları kaldırılmış, 3. ülkelere karşı da ortak gümrük tarifesi uygulamasına geçilerek gümrük birliği gerçekleştirilmiş, böylece ‘Tek Pazar’a giden yolda önemli bir adım atılmıştır. Tek Pazar uygulaması 1985’te Topluluk Komisyonunun yayınladığı Beyaz Kitap ile başlamış, Konsey tarafından da kabul edilen bu önlemler 1 Temmuz 1987’de Avrupa Tek Senedi adı altında yürürlüğe girmiştir. Avrupa Tek Senedi ile Topluluk Antlaşmalarında; malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını sağlamak için varolan sınırların kaldırılarak Tek Pazar uygulamasına geçilmesi, ekonomik ve parasal birliğin sağlanması, Avrupa Parlamentosu’nun yetkilerinin genişletilmesi, çevrenin korunması gibi yeni düzenlemelere gidilmiştir (Bilici, 2005: 38-39).

Maastricht Antlaşması (1992): Avrupa Toplulukları’ndan Avrupa Birliği’ne Geçiş:

Avrupa Toplulukları’nın 1991’de Hollanda’nın Maastricht şehrinde yaptıkları Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi, iç bütünleşme yönünde tarihî bir dönüm noktasıdır. Bu zirve toplantısında alınan kararlar sonucunda, toplulukların genişlemesinin önü açılmıştır. Zirve sonucunda imzalanan Maastricht Antlaşması’nın resmî adı Avrupa Birliği Antlaşması’dır. Bu antlaşmayla Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), adını

¹ Bugün “Benelüks ülkeleri” adıyla da anılan üç ülke. Benelüks kelimesi söz konusu üç ülkenin isimlerinin baş harflerinin (BElgium, NEtherland, LUXembourg) birleştirilmesiyle oluşmuştur (Acar, 2006: 11).

Avrupa Topluluğu'na (AT) dönüşmüştür. Antlaşma, sosyal ve ekonomik ilerlemeyi hızlandıran ve güçlendiren rekabet ilkesine dayanan serbest piyasa ekonomisi, kamu maliyesinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi ve ikame etme ilkesi olmak üzere üç temel ilke üzerine oturtulmuştur. Ayrıca Antlaşma, kademeli olarak gerçekleştirilmesi öngörülen üç önemli yenilik içermektedir. Bunlar; Ekonomik ve Parasal Birlik, Avrupa Vatandaşlığı, Ortak Gümrük ve Dış Politikadır (Karluk, 2007: 67-70).

Kopenhag Zirvesi (1993): 1980'li yılların sonlarında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin hemen hepsi demokrasi ve piyasa ekonomisine yönelmişler ve çok geçmeden AB'ye üyelik başvurusunda bulunmuşlardır. Bunun üzerine ortaya çıkan yeni koşullar çerçevesinde Birliğin genişleme politikaları gözden geçirilmiştir. 1993'te Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da düzenlenen Avrupa Konseyi zirvesinde Kopenhag Kriterleri ile birliğe katılmak isteyen ülkeler için üyeliğin ön koşulları belirlenmiştir. Bu kriterler siyasî ve ekonomik olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Siyasî kriterler; istikrarlı ve kurumsallaşmış bir demokrasi, hukuk devleti, insan hakları ve azınlıkların korunması ile ilgili başlıkları içermektedir. Ekonomik kriterlerin alt başlıkları ise; işleyen bir piyasa ekonomisinin varlığı, AB içindeki rekabetçi ortam ve piyasa güçleriyle baş edebilme kapasitesi, AB müktesebatının kabul edilmesidir (Acar, 2006: 34-35).

Amsterdam Antlaşması (1997): Amsterdam Antlaşması metni, insan hakları konusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uymanın üyelik için bir şart olduğu ve sözleşmeye uymayan üye devletlerin AB Bakanlar Konseyi'ndeki oy hakkının, diğer ülkelerin nitelikli çoğunlukla alacağı karar ile askıya alınabileceği gibi bazı önemli değişiklikler içermektedir. Bu antlaşmayla, Avrupa Parlamentosu'nun yetkileri arttırılmıştır. Ayrıca Schengen Antlaşması'nın AB mevzuatına dâhil edilmesi benimsenmiştir (Karluk, 2007: 90). Kişilerin serbest dolaşımında son derece önemli bir aşamayı oluşturan ve 14 Haziran 1985 tarihinde Almanya, Belçika, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda tarafından imzalanan Schengen Anlaşması; taraf ülkelerin ortak sınırlarında kişilere tüm vize ve gümrük işlemlerinin kaldırılması ve üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik olarak vize ve gümrük işlemleri uygulanmasını öngörmüştür. İtalya (1990), İspanya ve Portekiz (1991), Yunanistan (1992), Avusturya (1995), İsveç, Finlandiya ve Danimarka (1996), İsviçre (2005) de anlaşmayı imzalayan ülkelerdendir. Schengen Anlaşması, Schengen Sözleşmesi ve Schengen Yönetim Kurulu'nca kabul edilen deklarasyonlar ve

kararlardan oluşan Schengen müktesebatı, Amsterdam Aantlaşması ile, yeni oluşturulan özgürlük, güvenlik ve adalet alanı kapsamına alınmıştır (DTM, 2007: 49).

Helsinki Zirvesi (1999): 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi'nde genişleme süreci, ekonomi, ortak güvenlik ve savunma politikaları, AB kurumları ele alınmıştır. Zirve'de Bulgaristan, Romanya, Slovakya, Letonya, Litvanya ve Malta ile katılım müzakerelerine başlama ve Türkiye'nin diğer aday ülkelerle eşit koşullar altında aday ülke olmasına karar verilmiştir. Ayrıca 2003 yılına kadar Petesberg görevlerini yürütecek bir Acil Müdahale Gücü oluşturulması sağlanmıştır (Dedeoğlu, 2006: 381).

Nice Antlaşması (2001): 2001'de imzalanarak 2003'te yürürlüğe giren Nice Antlaşması bazı yeni düzenlemeler getirmiştir. Buna göre, yeni üye olacak 12 ülke dikkate alınarak Konsey, Parlamento, Komisyon gibi AB kurumlarının işleyişinde değişiklik yapılmıştır. Oybirligi ilkesinin uygulandığı konuların 29'unda nitelikli çoğunluk esasına geçilmesi kararlaştırılmıştır. 'Avrupa Toplulukları Resmî Gazetesi' ismi 'AB Resmî Gazetesi' olarak değiştirilmiştir. 2002'den itibaren her dönem yapılan iki Avrupa zirvesinden birinin Belçika'da yapılması, 12 aday ülkenin katılımından sonra ise tüm zirve toplantılarının Belçika'da yapılması kararlaştırılmıştır. Böylece Brüksel AB başkenti olma özelliğini güçlendirmiştir. Bu arada, 1 Ocak 2002'de o dönemki 15 üyeden (İngiltere, İsveç ve Danimarka dışındaki) 12'si ortak para Euro'yu kullanmaya başlamışlar, para politikası alanındaki yetkilerini Avrupa Merkez Bankasına devretmişlerdir (Bilici, 2005: 44).

AB Anayasası (2003): Uzun ve yoğun tartışmalardan sonra 29 Ekim 2004'te Roma'da Avrupa liderlerince imzalanarak kabul edilen AB Anayasası, AB'nin amaçlarını, politikalarının esaslarını, AB kimliğini tespiti çalışan hukukî bir metindir. Dört bölümden oluşan AB Anayasası'nın birinci bölümünde AB değerleri, amaçları, sahip olduğu güçler, karar alma prosedürleri ve kurumları tanımlanmakta; ikinci bölümde temel haklar bildirgesi yer almakta; üçüncü bölümde AB politikaları ve işleyişi tasvir edilmekte; dördüncü ve son bölümde ise anayasanın kabulü ya da değiştirilmesiyle ilgili hükümler bulunmaktadır (Acar, 2006: 24).

Avrupa Birliği'nin Kurumları

Avrupa Birliği'nin Kurumları, Kurucu Antlaşmanın beşinci kısmında (189. maddeden itibaren) yer almaktadır (Bilici, 2005: 49). Birliği, benzeri birlik ya da kuruluşlardan ayıran en büyük özellik, kurumsal yapısıdır. Birliği yöneten kurumlar; demokratik yollarla seçilen parlamento, üye ülkeleri temsil eden ve bakanlardan oluşan Konsey, Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Doruğu, antlaşmaların koruyucusu olan Komisyon, Birlik hukukuna uyulmasını sağlayan Adalet Divanı ve Birliğin Mali yönetimini izleyen Sayıştay'dır. Ekonomik, sosyal ve bölgesel çıkar gruplarını temsil eden çeşitli danışma kurulları da vardır. Ayrıca, Birliğin dengeli gelişimine katkıda bulunan projelerin finansmanını kolaylaştırmak amacıyla kurulmuş olan bir Avrupa Yatırım Bankası vardır. Bunların dışında Avrupa Para Enstitüsü, Avrupa Merkez Bankası ve denetleme kurumu ve şikâyet mercii olan Ombudsman bulunmaktadır (Eğitim ve Gençlik, 2006: 24).

Avrupa Birliği'nin aslî kurumları şunlardır:

Avrupa Parlamentosu: Avrupa Parlamentosu, dünyadaki doğrudan seçilen tek çokuluslu parlamento, aynı zamanda da Avrupa Birliği'nde de doğrudan seçilen tek kurumdur. Tarihsel süreç içinde Parlamento, Komisyon ve Konseyle kıyaslandığında kısmen zayıf bir kurum olmuştur. İlk doğrudan seçimlerin yapıldığı 1979 yılından beri ve özellikle de 1990'larda ise, gücü ve statüsü oldukça artmıştır (Peterson ve Shackleton, 2002: 95).

Yılda birer hafta süre ile 14 toplantı yapan Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon çalışmalarını izler, görüş bildirir. 455 milyon Avrupa vatandaşının temsilcilerinden oluşan Parlamento'da parlamenter sayısı, 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması'nda en fazla 700 iken 2001 tarihli Nice Antlaşması'ndaki değişiklikle 732 olmuştur. Avrupa Parlamentosu üyeleri 1979'dan beri beş yılda bir doğrudan ve genel oyla seçilirler. Üye ülkeler, Parlamento'da nüfusları oranında sandalyeye sahiptirler. Ancak Avrupa Parlamentosu milletvekilleri, üye oldukları ülkeden bağımsız olarak Parlamentodaki siyasî gruplar içinde faaliyet gösterirler. Parlamento başkanı, milletvekilleri arasından üyelerin salt çoğunluğu ile seçilir ve iki buçuk yıl görev yapar. Avrupa Parlamentosu'nun yasama, denetim ve bütçeden oluşan üç temel yetkisi vardır. Bu çerçevede Parlamento, Komisyon önerilerini inceleyerek Konsey ile birlikte yasama sürecine katılır. Başta Komisyon olmak üzere tüm kurumlarını denetleme yetkisi vardır.

Bunun dışında AB'nin yıllık bütçesini onaylayarak ve uygulanmasını denetleyerek Konsey ile birlikte bütçe yetkisini paylaşır. Olağan aylık genel kurul, üyelerin katılımıyla Strazbourg'da; komite toplantıları ve diğer genel kurulları Brüksel'de gerçekleştirilir. Sekreteryası Lüksemburg'dadır. Parlamento kararları AB resmî gazetesinde yayınlanır. Parlamento, Komisyon'un Bakanlar Konseyi için geliştirdiği önerileri 24 uzmanlık komisyonu aracılığıyla inceler (Dedeoğlu, 2006: 341-343).

Avrupa Konseyi: Birliğin yasama ve karar alma sürecinde en önemli rolü AB Konseyi üstlenmektedir. Konsey, üye ülkelerin dışişleri bakanlarından oluşmakla birlikte, ele alınacak konuya göre diğer ilgili bakanlarla da oluşturulabilmekte ve katılımcı bakanların görev alanına göre Tarım Bakanları Konseyi, Çevre Bakanları Konseyi gibi adlar almaktadır. Konsey, Komisyon'un hazırlayarak kendisine sunduğu tasarıları inceler ve çoğunlukla Avrupa Parlamentosu ile birlikte karara bağlar. Bir tasarımın yasalaşması konusunda karar verecek olan kurum Avrupa Konseyi'dir. Konsey üye ülkelerin genel ekonomik kararlarını koordine eder; ortak dış politikaları, güvenlik konuları ve organize suç örgütlerine karşı alınacak kararların ana hatlarını belirler. Avrupa Birliği ve Avrupa Toplulukları adına uluslararası antlaşmalar imzalar, Parlamento ile birlikte AB bütçesini nihai olarak onaylar. 1987'de yürürlüğe giren Tek Avrupa Senedi ile Topluluğun resmî kurumlarında olan Konsey'e, Maastricht Antlaşması ile Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası'nın oluşturulması görevi de verilmiştir.

Konsey Başkanlığı, altı aylık süreler halinde üye ülkelerce dönüşümlü olarak gerçekleştirilmektedir. Avrupa Konseyi'nin çalışmalarının yürütülebilmesi amacıyla çeşitli komiteler kurulmuştur. Bunların başında AB nezdindeki Büyükelçi-Daimî Temsilcilerinden oluşan Daimî Temsilciler Komitesi (COREPER) gelmektedir. Görevi, Konsey çalışmalarını hazırlamak olan COREPER'e her ülkenin 30-60 dolayında uzmanı yardımcı olmaktadır. Avrupa Konseyi kararlarını basit çoğunlukla, nitelikli çoğunlukla ya da oybirliğiyle almaktadır. Bir ülkenin üyeliğe kabulü, ekonomi politikasına ilişkin konular, Dış Politika ve Güvenlik Politikası, göç ve mülteci politikası ve vergilendirme gibi alanlarda Konsey oybirliğiyle karar almaktadır (DTM, 2007: 15-17).

Avrupa Komisyonu: Avrupa Komisyonu üyeleri, Avrupa Parlamentosu'nun onayına bağlı olarak üye ülkeler arasındaki bir anlaşmayla beş yıllık bir süre için atanır. 2004 yılından bu yana her üye devletten bir komiserden oluşan Komisyon, Parlamento'ya

karşı sorumludur. Görevi, ortak çıkarları korumak olduğundan hiçbir AB üyesi hükümetten talimat almaz; yetkilerini belli ölçüde bağımsızlıkla kullanır. Komisyon ‘antlaşmaların bekçisi’ olarak Konsey ve Parlamento’nun belirlediği tüzük ve yönergelerin üye ülkelerde uygulanmasını sağlar, uygulanmama durumunda kusurlu tarafı zorlamak amacıyla konuyu Adalet Divanı’na götürebilir. AB’nin yönetici organı olan Komisyon, Konsey tarafından alınan ortak tarım politikası gibi kararları uygulamaya koyar. Ayrıca, araştırma ve teknoloji, yabancı yardımlar, bölgesel gelişme gibi AB’nin ortak politikalarını yönetmede geniş yetkilere sahiptir. Komisyon’a, Brüksel ve Lüksemburg’da bulunan 36 genel müdürden oluşan bir sivil hizmet birimi yardımcı olmaktadır (Fontaine, 2007: 20).

Adalet Divanı ve Bidayet Mahkemesi: 7 Ekim 1958’de Lüksemburg’da kurulan ATAD (Avrupa Toplulukları Adalet Divanı), AB’nin antlaşmalarından veya bunlara dayanılarak çıkarılan mevzuatlardan kaynaklanan anlaşmazlıkları çözen nihaî taraftır. Merkezi Lüksemburg’da bulunan Adalet Divanı, her üye devletten gelen birer yargıç olmak üzere toplam 27 yargıç ve 8 umumi vekilden oluşmaktadır. Divan’da yargılama süreci 3 aşamadan oluşmaktadır: yazılı aşama, soruşturma aşaması ve sözlü aşama. ATAD’ın yetki alanına giren davalar; Üye ülkelerin diğer üye ülkelere karşı açtığı davalar, Komisyon’un üye ülkelere karşı açtığı davalar, Topluluk Kurumları aleyhine açılan davalar, iptal davaları şeklinde özetlenebilir (DTM, 2007: 17).

Sayıştay: Birliğin bütün gelir ve gider hesaplarını inceleyen Sayıştay’da her üye devletten bir üye bulunur. Altı yıl için atanan Sayıştay üyeleri, kendi aralarından üç yıllık bir süre için Sayıştay Başkanı’nı seçerler. Üyeler, görevlerini tam bağımsızlık içinde yerine getirirler. Sayıştay, bütün gelirlerin alınıp alınmadığını ve bütün harcamaların yasal ve düzenli olarak yapılıp yapılmadığını ve malî idarenin iyi durumda olup olmadığını inceler. Bunu yaparken, özellikle usulsüzlük halleri için rapor tutar. Ayrıca Avrupa Parlamentosu’na ve Konsey’e bütçenin uygulanmasının denetimine ilişkin görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olur (Reçber, 2003: 177-181).

Avrupa Birliği’nin diğer kurumları ise şunlardır:

Ekonomik ve Sosyal Komite: 1957 yılında Roma Antlaşması ile kurulan Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, ‘organize sivil toplumu’ oluşturan işverenleri, sendikaları, çiftçileri, tüketicileri ve diğer çıkar gruplarını birlikte temsil eden bir

danışma organıdır. Ekonomik ve sosyal politikalar konusunda karar alınmadan önce Komite'ye danışmak zorunludur. Komite'nin 317 üyesi vardır. AB hükümetleri tarafından aday gösterilen ancak tam bir siyasi bağımsızlık içinde çalışan üyeler, dört yıllığına atanırlar ve bu sürenin sonunda tekrar atanabilirler. başkan ve iki başkan Yardımcısı ise iki yıllık bir dönem için seçimle belirlenir (AK, 2006: 30-31).

Bölgeler Komitesi: Bölgesel ve yerel örgütleri temsil etmek üzere, AB Antlaşması (Maastricht Antlaşması) ile kurulan Bölgeler Komitesi Brüksel'dedir. Yetki alanına giren konularda ve Konsey'in ya da Komisyon'un gerekli gördüğü durumlarda görüş veren bir danışma organı niteliğindedir (Bilici, 2005: 59). Komite, üye ülkelerin teklifi üzerine AB Konseyi tarafından dört yıllığına atanan 344 üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler, üye ülkelerin bölgesel ve yerel otorite temsilcileridir. Maastricht Antlaşması'na göre Avrupa Komisyonu ve Konsey'in; ekonomik ve sosyal uyum, trans-Avrupa şebekeleri altyapı çalışmaları, sağlık, eğitim ve kültür konularında Komite'nin görüşünü alması gerekmektedir. Amsterdam Antlaşması ile bu konulara; istihdam politikası, sosyal politika, çevre, mesleki eğitim ve ulaşım da eklenmiştir. Komite'nin çalışması, AB içindeki kararların vatandaşlara en yakın idarî düzeyde alınmasını amaçlayan ikame ilkesi, hükümette her düzeyde çalışanların vatandaşlara yakın olmayı amaçlamasını öngören yakınlık ilkesi ve karar alma süreçlerine yerel, bölgesel, ulusal ve AB düzeyinde katılmayı gerektiren işbirliği ilkesi olmak üzere üç ilkeye dayanmaktadır (DTM, 2007: 24).

Avrupa Yatırım Bankası: Avrupa Yatırım Bankası (AYB), AB'nin dengeli büyümesinde katkıda bulunacak yatırım projeleri için kredi sağlayan, AB'nin özerk ve kâr amacı gütmeyen finans kuruluşudur. AB içinde ekonomik açıdan geri kalmış bölgeleri kalkındırma amaçlı projelerin yanında Akdeniz, Afrika, Karayip ve Pasifik, Latin Amerika ve Asya ülkelerindeki projeleri de destekler. AYB, malî piyasalardan borçlanılarak ve bankanın hissedarı olan AB üyesi ülkelerin ekonomik büyüklükleri oranında yaptığı sermaye katkısıyla finanse edilmektedir. Merkezi Lüksemburg'dadır (Dedeoğlu, 2006: 349-350).

Avrupa Merkez Bankası: 1998'de Frankfurt'ta kurulan Avrupa Merkez Bankası 13 ülkenin para birimi olan avronun yönetildiği dünyanın en büyük merkez bankasıdır. Görevi; avronun satın alma gücünü korumak ve Avro Alanı'nda fiyat istikrarını sağlamaktır (enflasyonu alt düzeyde tutmaktır). Bir başkan ve yönetim kurulu tarafından

yönetilen Banka, 27 üyenin merkez bankalarıyla yakın ilişki içinde çalışır (DTM, 2007: 25). Esas olarak Almanya Merkez Bankası (Bundesbank) modeli esas alınarak oluşturulmuştur (Bilici, 2005: 60).

Ombudsman: Maastricht Antlaşması ile (1992) kurulan Ombudsman, AB ülkelerinde ikamet eden kişilerin, kuruluşların ve şirketlerin haklarını herhangi bir kötü yönetim uygulaması karşısında korumakla görevli denetleme kurumu ve şikâyet merciidir. İncelemeye alabileceği Birlik kurumlarından bazıları; AB Komisyonu, AB Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Çevre Kurumu, Avrupa Çalışma Güvenliği ve Sağlık Kurumu'dur. Kötü yönetim ve yetersiz ya da başarısız yönetim, ayrımcılık, yetkinin kötüye kullanılması gibi konularda AB üyesi ülkelerin vatandaşları ya da üye ülkelerde ikamet eden kişilerden gelen şikâyetleri inceler. İletilen şikâyetlerin çoğunluğu idarî gecikmeler, şeffaflık eksikliği ya da bilgi erişiminin reddedilmesi gibi konularla ilgilidir. Mahkemelere ulaşmış olan şikâyetlere bakmaz. Avrupa Parlamentosu tarafından beş yıllık süre için seçilen Ombudsman tamamen bağımsız ve tarafsız çalışır, hiçbir ülke ya da kurumdan tavsiye ya da bilgi almaz. Strazburg'daki Avrupa Parlamentosu binasında merkezi bulunmaktadır (Eğitim ve Gençlik, 2006: 22).

Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri

Türkiye'nin AB sürecinde çok önemli olan iki tarih vardır. Bunlar, Aralık 1997 ve Aralık 1999'dur. Birincisi, AB'nin Lüksemburg Zirvesidir. AB, genişleme projelerinden zaten dışlanmış bulunduğu Türkiye'ye, onu bu sürece katmak niyetinde olmadığını belirtmektedir. İkincisi AB'nin genişleme sürecine davet ettiği, kendi geleceğine Türkiye'yi de kattığı Helsinki Zirvesidir. Bu iki tarih arasında pek çok şey değişmiştir (Cem, 2005: 5).

Türkiye ile AB arasındaki ilişkiler, hiçbir zaman kopma noktasına gelmemiş, ancak tam olarak bir istikrara da kavuşamamıştır (Berksoy, 1998: 31). Bunun altında her iki tarafın da ilişkiye soğukkanlı yaklaşmaması yatmaktadır (Davutoğlu: 2004: 503). Ayrıca, tarafların kendi nesnel koşullarının ve geleceğe yönelik tercih ve niyetlerinin zamanla değişmesi de ilişkilerin istenilen düzeye ulaşmamasındaki en temel nedenlerdendir (Berksoy, 1998: 31).

AB ile ilişkiler, sürekli bir psikolojik gel-git özelliği taşımaktadır. Bu aşırı iyimser ya da kötümser duygusallık, soğukkanlılığın devreye girmesini engellemektedir.

Türkiye-AB ilişkileri, Türkiye'nin 3 Temmuz 1959'da, hemen hemen kamuoyunda hiç tartışmadan, tamamen Yunanistan'la diplomatik rekabete dayanan bir kararla AB'ye ortaklık başvurusu yapmasıyla başlamıştır. 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara Antlaşması'yla ilişkiler bir çerçeveye oturmuştur. 60'lı, 70'li yıllara egemen olan inişli çıkışlı diplomatik sürecin karşılıklı gerekçeleri, bir yandan Türkiye'nin ithal ikamesi politikası ile koruma altına aldığı sanayi, diğer taraftan AB'nin de serbest dolaşım hakkının getireceği insan akını konusunda sürdürdüğü çekincelerdir. 1980 yılına kadar bu çerçevede seyreden süreç 12 Eylül müdahalesiyle durma noktasına gelmiştir. 80'li yılların ortalarından itibaren ilişkilerde karşılıklı bir canlanma görülür. Bunda hem AB'nin hem de Türkiye'nin yeni ekonomik ve politik araçlarla etkinliklerini arttırma çabaları etkili olmuştur. AB, Alman ekonomisinin yükselen trendiyle bütünleşme ve genişleme politikalarına hız vererek uluslararası ekonomi-politik dengelerde yeni bir çekim alanı oluştururken; Türkiye de, özellikle Ortadoğu'ya yönelik ihracatın getirdiği açılım ile bölge gücü konumunu güçlendirmiştir. Turgut Özal'ın yine kamuoyunda çok da fazla tartışılmadan yaptığı 1987'deki tam üyelik başvurusu sürpriz bir gelişme olmuş, fakat buna rağmen aşırı iyimser bir beklenti oluşturmuştur. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle, AB'nin genişleme planları güneyden doğuya doğru çevrilmiş, bu da aktörlerin çeşitlenmesine yol açmıştır. 80'li yılların sonlarındaki beklentilerin aksine 90'lı yılların başlarında Türkiye'nin statüsündeki belirsizliklerle iyimserlik, hayal kırıklığına bırakmıştır. Bu dönemde PKK'nın Avrupa'da destek bulması, bu sükût-u hayâli arttırmış ve bunu bir tür “öteki” algılamasına dönüştürmüştür.

1995'te başlayan Gümrük Birliği süreci, bu psikolojik gerilim içinde işlemeye başlamıştır. Diplomatik esneklik ve akılcılıktan uzak bir söylemle yürütülen Gümrük Birliği görüşmeleri sonunda imzalanan antlaşma, yine aşırı iyimser bir tabloya dönüşmüş; “asırlık rüyanın gerçekleşmesi” olarak değerlendirilmiştir. Bu aşırı iyimser tablo, 1997 Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin aday ülkeler arasında gösterilmemesi ve özel bir statüyle beklemeye alınması ile tam tersi bir duygusal tepkiye ve Avrupa karşıtı bir psikolojiye dönüşmüştür. Buna artan Sevr söylemleri ve Öcalan'ın Avrupa'ya sığınması da eklenince, bu karşıtlık psikolojisi toplumsal bir yaygınlık kazanmıştır. 1999'un ilk yarısına egemen olan bu atmosfer, 1999'un ikinci yarısında özellikle 17 Ağustos Depremi sonrası gelişmelerle tekrar değişime uğramış; Helsinki Zirvesi ile tekrar Gümrük Birliği'nin imzalandığı dönemdeki duygusal iyimserliğe dönüşmüştür.

Helsinki Zirvesi'nin en önemli sonuçlarından biri 2004 gibi bir tarih hedefi konularak AB-Türkiye ilişkilerine bir zaman boyutu katılmış olmasıdır (Davutoğlu, 2004: 504-506).

Türkiye, Cumhuriyetin kuruluşundan 36 yıl, Roma Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden bir buçuk yıl sonra, Batı'nın ekonomik kuruluşu olan AET'ye ortak üye olmak için 31 Temmuz 1959'da başvuru yapmıştır. Türkiye, Yunanistan'ın 15 Mayıs 1959'daki başvurusundan sonra "ortak üye" olmak için başvuran ikinci ülkedir. Bu başvuruda, Türkiye'nin Batı toplumu içindeki yerini alması ve Yunanistan'ın yalnız bırakılmaması görüşü, en temel faktördür. Nitekim dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun sözü bunu daha iyi açıklamaktadır:

"Yunanistan kendini boş bir havuza atsa bile onu yalnız bırakmaya gelmez, tereddüt etmeden siz de atlayacaksınız".

Her iki ülkenin başvurularının paralel süreçlerde ele alınmaya başlanmasından hemen sonra, Türkiye'nin müzakere süreci ilk engelle karşılaşmış, 27 Mayıs 1960 darbesi olmuştur. Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idam edilmeleri üzerine dönemin Fransa Cumhurbaşkanı General de Gaulle'ün Türkiye ile ilişkilerin dondurulması isteği; Türkiye'nin, demokratik rejimden kopmanın Batı Avrupa'dan da kopmak anlamına geldiğini görmesini sağlamıştır (Karluk, 2007: 438).

Görüşmelerin kısa bir süre kesintiye uğramasından sonra Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'nin tam üyeliğine yönelik ortaklık kuran antlaşma olan 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Antlaşması imzalanmış ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe girmiştir. Ankara Antlaşması; hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönemden oluşan üç dönemin ardından Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğini öngörmektedir. Beş yıl süren hazırlık döneminden sonra 23 Kasım 1970'de imzalanan Katma Protokol'le "geçiş dönemi"nin gerçekleşme esasları belirlenmiştir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği'nin tamamlanmasıyla ilgili koşulları belirleyen Katma Protokol, ayrıca, malların serbest dolaşımı ve ticaret politikası, ortak tarım politikasına uyum ve tercihli tarım ürünleri rejimi, gümrüklere ilişkin hükümler, fikrî, sınaî ve ticarî mülkiyetin korunması, rekabet kuralları, devlet yardımları, tekeller, kamu alımları ve vergilendirme gibi alanlarda mevzuat uyumuna dikkat çekmektedir (Bilici, 2005: 94).

AB uzmanı Bilici'ye (2005:95) göre:

“Katma Protokol’ün yürürlüğe girdiği 1970’li yıllar, strateji yoksunluğundan dolayı tam üyelik fırsatının da kaçırıldığı yıllardır”. Bu dönemde, Türkiye’de 1973 seçimlerinden sonra Bülent Ecevit’in CHP’si ile Necmettin Erbakan’ın MSP’si koalisyon hükümeti kurmuştur. Yunanistan’da ise 1975’te “Albaylar Cuntası” işbaşındadır; ancak Türkiye’nin 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ile devrilmiştir. Bu gelişmelerden sonra, Yunanistan’da demokrasi kurulmuş ve ordunun siyasetteki rolüne son veren yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Tamamen AET hedefine kilitlenen Yunanistan 12 Haziran 1975’te AET’ye tam üyelik için başvuruda bulunmuştur. Daha önce imzalanan ortaklık antlaşmasında olduğu gibi burada da, Türkiye’nin AET’ye böyle bir başvuruda bulunması beklentisi vardı. Bu beklentinin aksine Türkiye 25 Aralık 1976’da, 1977 ve 1978 yılları boyunca AET’ye karşı ilişkilerin dondurulmasına karar vermiştir. Yine 9 Ekim 1978’de Ecevit Hükümeti, ilişkilerin beş yıl süreyle dondurulmasını istemiştir. Türkiye’de siyasî istikrarın olmadığı ve AET ile olumsuz gelişmelerin yaşandığı bu dönemde 12 Eylül 1980 yılında ordunun yönetime el koymasıyla, Avrupa’yla ilişkiler tamamen kopmuştur (Karluk, 2007: 441; Bilici, 2005: 95).

Bu arada Yunanistan, 1 Ocak 1981’de AB üyesi olmuştur. Türkiye ise, AB’nin değerinin arttığı bir dönemde 14 Nisan 1987’de AB’ye tam üyelik için başvuruda bulunmuş ama olumsuz yanıt almış, öncelikle gümrük birliğinin tamamlanması gerektiği belirtilmiştir. 1993’te başlayan Gümrük Birliği müzakereleri 6 Mart 1995’te Ortaklık Konseyi Kararının (OKK) imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Böylece Türkiye ile AB arasında 1 Ocak 1996’dan itibaren gümrük birliği başlamıştır. Böylece beş yıllık hazırlık döneminden sonra 23 yıllık geçiş dönemi de tamamlanmıştır.

1997 Aralık ayındaki Lüksemburg Zirvesi’yle genişlemenin esasları ve takvimi belirlenmiş, ilk aşamada beş merkezî ve Doğu Avrupa ülkesi ve Kıbrıs Rum Yönetimi’yle üyelik müzakerelerine başlanması kararlaştırılmış ancak Türkiye tam üyeliğe ehil gösterilmesine karşın genişleme sürecine dâhil edilmemiştir.

1999 Aralık ayındaki Helsinki Zirvesi’nde, geri kalan 5 merkezî ve Doğu Avrupa ülkesi ve Malta’yla da üyelik müzakereleri başlamış, Türkiye’ye ise sadece “aday ülke” statüsü tanınmıştır. Aday ülke statüsü verilen Türkiye, Topluluk

müktesebatına uygun davranma yükümlülüğü altına girmiştir. Diğer aday ülkeler için hazırlanan AB'nin çeşitli program ve projelerine katılma, katılım öncesi malî yardım alma gibi katılım öncesi stratejisinden yararlanma olanağına kavuşmuştur.

1999 Helsinki Zirvesi'yle 13. aday ülke olması kabul edilen Türkiye, Aralık 2000 Nice Zirvesi'ndeki (Nice Antlaşması) yeniden şekillendirmede dikkate alınmamıştır (AB'nin genişleme perspektifinde yer almamıştır) (Bilici, 2005: 95).

Avrupa Birliği'nin genişleme sürecinde diğer bir önemli dönüm noktası 12-13 Aralık 2002 tarihlerinde gerçekleşen Kopenhag Zirvesi'dir. Zirve'de on aday ülkenin katılım müzakerelerinin tamamlandığı ilan edilmiş ve Türkiye ile ilgili olarak, 2004 yılı İlerleme Raporu ve tavsiyesi doğrultusunda, Kopenhag siyasî kriterlerinin yeterli ölçüde karşılandığının belirlenmesi halinde gecikmeksizin katılım müzakerelerine başlanacağı ifade edilmiştir. Türkiye, Helsinki Zirvesi'ni takip eden dönemde yoğun bir reform sürecine girerek, AB siyasî kriterlerine uyum amacıyla çok sayıda yasa ve mevzuat düzenlemesini içeren sekiz Uyum ve iki Anayasa Değişikliği Paketi'ni kabul etmiştir.

Reform sürecinde kaydedilen somut ilerlemeyi takiben, AB Komisyonu, 6 Ekim 2004'te, Türkiye'nin Kopenhag Kriterlerine uyum yönünde kaydettiği aşamaların ve varolan eksikliklerin saptandığı İlerleme Raporu'nda önceden belirlenmiş düzenlemelerin yürürlüğe girmesi koşuluyla Türkiye'nin siyasî kriterleri yeterli düzeyde karşıladığını belirtmiş ve katılım müzakerelerinin açılması önerisinde bulunmuştur. Bu öneri doğrultusunda, 16-17 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen zirve'de, Türkiye-AB ilişkileri açısından son derece kritik bir noktaya ulaşılmıştır. AB liderleri, Türkiye'nin siyasî kriterleri yeterli ölçüde yerine getirdiğini belirterek müzakerelerin 3 Ekim 2005'te başlaması konusunda anlaşmaya varmışlardır (<http://www.ikv.org.tr/tarihce.php>, erişim: 15.03.2009).

12 Haziran 2006 tarihinde Türkiye ile AB arasındaki kurumsal anlamda en yüksek karar alma organı olan Ortaklık Konseyinin 45. toplantısı ve ardından ilk müzakere faslı olan "Bilim ve Araştırma" başlığında fiili müzakerelerin açılıp kapandığı Hükümetlerarası Konferans gerçekleştirilmiştir.

Komisyon 29 Kasım 2006 tarihinde ülkemizle müzakerelere ilişkin tavsiye kararını açıklamıştır. Bu kararda ülkemizin Ankara Anlaşmasına Ek Protokolü tam olarak uygulamaya koymadığı belirtilerek, Türkiye'nin Katılımı Konusundaki

Hükümetlerarası Konferansın Komisyonun Türkiye'nin yükümlülükleri yerine getirdiğini teyit etmesine kadar, Türkiye'nin Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yönelik kısıtlamalarıyla ilgili politika alanlarını kapsayan fasıllarda (toplam sekiz fasıl- "Malların Serbest Dolaşımı", "İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi", "Mali Hizmetler", "Tarım ve Kırsal Kalkınma", "Balıkçılık", "Ulaştırma Politikası", "Gümrük Birliği" ve "Dış İlişkiler") müzakereleri açmaması ve Türkiye'nin Ek Protokolle ilgili yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdiğini teyit etmeden hiçbir faslın geçici olarak kapatılmaması önerilmektedir. Komisyon önerisi 11 Aralık 2006 tarihinde yapılan Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'nde (GİDİK) ele alınmış ve karara bağlanmış; ardından 14-15 Aralık 2006'da yapılan AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nde onaylanmıştır.

Diğer taraftan, AB dışişleri bakanları Toplantısının sonuç bildirisine ek oluşturan ve üzerinde siyasî mutabakat sağlanmış ancak onaylanmamış olan "Kıbrıs Türk Toplumunun Ekonomik Kalkınmasının Desteklenmesine İlişkin Nisan 2004 Konsey Sonuçlarının Uygulanması" başlıklı belgede, KKTC'ye yönelik Doğrudan Ticaret Tüzüğü taslağına yönelik çalışmaların gecikmeden başlatılması gerektiği kaydedilmektedir. Üzerinde siyasî mutabakat sağlanan söz konusu karar Alman dönem başkanlığı sırasında 22 Ocak 2007'de GİDİK'te onaylanmıştır. 11 Aralık 2006 tarihli GİDİK kararlarının ardından Almanya'nın dönem başkanlığını üstlenmesiyle birlikte katılım müzakereleri yeniden ivme kazanmıştır. Bu çerçevede, 29 Mart 2007 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Başmüzakereciler düzeyindeki Hükümetlerarası Konferans'ta "Sanayi ve İşletme Politikası" faslında müzakereler açılmıştır.

Portekiz'in dönem başkanlığı sırasında (2007 yılının ikinci yarısı) 19 Aralık 2007 tarihinde düzenlenen Hükümetlerarası Konferans'la iki fasılda (Trans-Avrupa Ağları, Tüketici ve Sağlığın Korunması) daha müzakerelere başlanmıştır. Ayrıca, 10 Aralık tarihinde AB üyesi ülke dışişleri bakanları tarafından alınan ve devlet-hükümet başkanları tarafından onaylanan kararlarda 2006 ve 2007 Genişleme Strateji Belgelerine atıf yapılarak Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu genişleme sürecinin devamına AB'nin bağlılığı teyit edilmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskileri.tr.mfa>, erişim: 15.03.2009).

Eğitim ve gençlik programlarında sık kullanılan bazı kavramlar vardır. Bu temel kavramlar Şunlardır:

Eğitim Politikası: Eğitim politikaları, ülke eğitim sistemlerinin Őekillenmesinde ve eğitimle ilgili atılacak adımların belirlenmesinde en önemli faktörlerdendir. Bir ülkenin eğitim sisteminin gelecekte nasıl Őekilleneceđi ve eğitimde önceliklerin neler olacağı eğitim politikalarında belirlenmektedir (Bayrakcı, 2005: 342).

Siyasî ya da ekonomik düzeni ne olursa olsun, her ülkenin ulusal bir eğitim politikası vardır. Ulus olma bilincinin toplumun tüm kesimlerinde geliŐebilmesi ve yerleŐebilmesi için gelecek kuŐakların eğitiminin, toplumca benimsenmiŐ bir değerler dizgesi içinde ele alınması gerekmektedir. nk başta kültür olmak üzere bir ulusu ulus yapan bu değerler dizgesi, her Şeyden önce ulusal eğitim kurumlarında Őekillendirilmektedir. Bu bağlamda eğitim politikası, büyük önem taşımaktadır. Ulusal eğitim politikasının birçok kaynağı olmakla birlikte, en çok bilinenler Anayasa ve ilgili yasalardır (dem, 2005: 104-105).

Eğitimde Avrupa Boyutu: Eğitimde Avrupa Boyutunun hedefleri, Avrupa kimliği ve buna bağlı olarak Avrupa vatandaşlığı geliştirme bilincinin arttırılması; Birliğe bağlı ülkeler arasında karşılıklı anlayışın özendirilmesidir. Eğitimde Avrupa Boyutu Şunları içermektedir:

- ye ülkelerin kültürel mirası AB'nin temelini oluşturur.
- ye ülkelerin eğitim sistemlerinin farklılığının incelenmesi eğitimde zenginleŐme ve bunun teşvik edilmesinin kaynağıdır.
- Avrupa Birliği'nin ekonomik ve sosyal geliŐmelerinin incelenmesi ve sonuçları esas alınarak avantajların ve gereksinimlerin belirlenmesi önem arz eder.
- Avrupa Birliği'nin kendisi ve ye ülkeler hakkında bilgisi önemlidir.
- Avrupa Birliği ile ye lkeler, Avrupa'daki diğer ülkeler ve diğer dünya ülkeleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi önemlidir.
- Daha fazla dil konuşma ve konuşulan dillerde yeterli ve akııcı olma önemlidir.

- Avrupa Vatandaşlığı için hazırlama ve hazırlanma önemlidir.
- Öğrenciler ve öğretmenler için daha fazla motivasyon ve iyi bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması önemlidir.
- Ufukların genişletilmesi önemlidir.
- Öğretim materyali geliştirme ve otantik kaynak materyaller kullanma önemlidir.

Eğitimde Avrupa Boyutunun yöntemleri ise, değişim, mektup arkadaşlığı ve e-posta gibi değişik yolları kullanarak AB bünyesindeki öğrencilerin birbirleriyle temas halinde olmalarını sağlamak; bir süre diğer bir üye ülkede öğrenim görmek ve orada zaman harcamak; etkinlikler sırasında bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) en üst düzeyde kullanmak; eğitim kurumları arasında işbirliğini özendirme; okul ortaklıkları kurmak ve sürdürmek; öğretmenler ve öğrenciler arasında değişim etkinliğini özendirme; örnek uygulamaların ve yeniliklerin ülkeler arasında yaygınlaştırılmasını sağlamak; dil asistanları ve yerli konuşmacıları kullanmaktır (Şahin, 2006: 27).

Hayatboyu Öğrenme: İlk kez 1973'teki Janne raporunun ardından, 1991'de yayınlanan 'Avrupa Topluluğu'nda Yükseköğretim Bildirisi' ve 'Avrupa Topluluğu'nda Açık-Uzaktan Eğitim Bildirisi'nde sözü edilen hayatboyu öğrenme, bugün AB politikalarının temel ilkesidir. Bu bildirilerin ilkinde, üniversitelerin yüksek kalitedeki insan gücü yetiştirmedeki sorumluluğu vurgulanmış, sürekli eğitimdeki rolü belirtilmiştir. İkinci bildiride ise, açık-uzaktan eğitim, hayatboyu eğitime ulaşmada önemli bir kaynak olarak gösterilmektedir (Turan, 2005: 91).

Sürekli eğitimle ilgili ilk rapor, 1993'te hazırlanan Yeşil Bülten'dir. Diğer rapor ise, komisyon kararı olan 1995 tarihli Beyaz Bültendir. "Öğrenen Topluma Doğru: Öğrenme ve Öğretme" başlığını taşıyan raporda, hayatboyu öğrenme konusunda birliğin amaçları ve yapılması gerekenler belirlenmiştir. Bir başka hayatboyu öğrenme etkinliği ise, 1996 yılının Avrupa hayatboyu öğrenme yılı ilan edilmesidir (Akbaş ve Özdemir, 2002: 115-116).

Hayatboyu öğrenme, bir ömür boyu öğrenmeyi ifade etmektedir. Günlük konuşmalarda sıkça ifade edilen bu kavram bu yönüyle aslında yeni değildir. Bununla birlikte, 1970'lerin başında, Avrupa Konseyi, UNESCO ve OECD tarafından yapılan üç birbirine benzer ama birbirinden bağımsız söylemle hayatboyu öğrenme kavramı yeni

bir önem kazanmıştır. O dönemde terminoloji olarak değişik ifadeler kullanılıyordu. İngilizce’de, sözcüğün Fransızca çevirisinden hareketle “sürekli eğitim” (permanent education) kelimesi kullanılıyordu. Fakat sonradan hayatboyu öğrenme (lifelong learning) daha yaygın olarak kullanılmaya başlandı (Descy ve Tessaring, 2001: 267).

Hayatboyu Öğrenme, örgün ve yaygın her türlü eğitim faaliyetini kapsayan çok geniş bir kavramdır. Avrupa Birliği Komisyonu, 2000 yılında Hayatboyu Öğrenme Memorandumu’nu kabul ederek bu metnin hayata geçirilmesini, tüm üye ülkelerde ve aday ülkelerde tartışmaya açmıştır. Avrupa Birliği, hayatboyu öğrenme kavramını, “bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süre ile yapılan eğitim çalışmalarının tümü” olarak tanımlamaktadır. Hayatboyu Öğrenme, hem istihdamla ilgili amaçları hem de bireysel, vatandaşlık ve sosyal amaçları kapsar. Bu nedenle, formal eğitim sistemi içinde ve dışında farklı çevrelerde olabilir. Hayatboyu öğrenme, insana ve bilgiye yatırımın artmasını, bilgisayar okur-yazarlığı dâhil olmak üzere temel becerilerin edinilmesinin desteklenmesini, yenilik için fırsatların genişletilmesini ve öğrenmenin daha esnek formlarını amaçlar. Buradaki amaç, bireylerin yüksek kalitede olanakları ve farklı öğrenme yaşantılarına eşit ve açık olarak ulaşmasının sağlanmasıdır. Bu amaçlara ulaşmada, eğitim sistemi anahtar bir role sahiptir (Turan, 2005: 87).

Memoranduma’ya göre hayatboyu öğrenmenin üç öğrenme ya da eğitim şekli vardır:

Örgün Eğitim; eğitim ve öğretim kurumlarında gerçekleşip, tanınan yeterliliğe ya da diplomaya götürür.

Yaygın Eğitim; eğitim ve öğretim sisteminin içinde örgün eğitime paralel olarak yer alıp genellikle resmî bir belgeye götürmez. Bu eğitim, sivil toplum örgütleri, işçi örgütleri ya da örgün eğitim örgütleri tarafından verilebilir.

İnformal Eğitim; günlük yaşamı izler, örgün ve yaygın eğitim gibi amaçlanmış bir eğitim olmak zorunda değildir.

Hayatboyu öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için altı amaç belirlenmiştir (Mahiroğlu, 2005: 158): Bunlar; herkes için yeni temel beceriler, insan kaynaklarına daha fazla yatırım, öğretme ve öğrenmede yenilik, öğrenmeye değer verme, rehberlik ve

Danışmanlık Hizmetlerinin yeniden yapılandırılması, öğrenmeyi yuvaya yakınlaştırmaktır.

Proje: Belirli bir zaman aralığında varolan kaynakları kullanarak önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için yapılan çalışmaların bütününe proje denir (Karadağ, 2007: xxi). Proje kelimesi, gelecekle ilgili bir öngörü, beklenti ve programı ifade etmektedir. Bu nedenle, ileriki dönemlerde gerçekleşmesi olası gelişmeleri tahmin ve analiz ederek programlamak gereklidir (Kaya, 2006: 14).

Eğitim ve Gençlik Programları bağlamında ise proje, ortakların üzerinde anlaştığı ve varolan altyapı ve çevresel koşullar göz önüne alındığında uygulama engelleri ile karşılaşılacak çalışmalarını içerir. Kısacası projeler, ‘öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi’ demektir. Bir projenin başarılı olması için etkili planlama, uygulanabilir ve ulaşılabilir hedefler, tanıtım ve bilgilendirme, taraflarla kesintisiz ve yapıcı iletişim, takım çalışması ve işbirliği, düzenli dosyalama ve raporlama, paylaşım ve yaygınlaştırma, bilimsel temel gibi kriterleri karşılmasına özen göstermek gerekir (Eğitimde Diyalog, 2005: 5-6).

Yaygınlaştırma: Bir projenin başvuru formunda planlanması gerekli unsurlardan biri olan yaygınlaştırma (dissemination), projenin etkisinin yararlanıcılarla sınırlı kalmayıp çok farklı alanlara, kişi ve kurumlara-kuruluşlara ulaştırılması anlamına gelmektedir. Proje dilinde buna “çarpan etki” denmektedir. 2007 yılından itibaren teklif çağrılarında sıkça karşılaşılan kavramlardan olan yaygınlaştırma, AB eğitim ve gençlik programları aracılığıyla gerçekleştirilen projelerin de ana hedeflerindedir. Yaygınlaştırma, projelerin zaten geniş tutulması beklenen ortaklık yapısına ek olarak, projeden doğrudan yararlanma olasılığı olmayan kitlelerin de bilgi ve faydasına sunulmasıdır. Yaygınlaştırma konusu, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı’nın da önem verdiği ve yeni yöntemler geliştirdiği bir konudur ki başkanlık bünyesindeki Halkla İlişkiler Koordinatörlüğü’nün görevlerinden birisi de yaygınlaştırma çalışmalarını organize etmek ve bu konuda yeni yöntemler üretilip uygulamaya sokmaktır. Bu çerçevede şu ana kadar yapılan yaygınlaştırma ya da programların tanıtımı adına yapılan faaliyetler; bölgesel bilgilendirme toplantıları, konferanslar, seminerler, izleme ziyaretleri, çalıştaylar ve 2008 yılından itibaren uygulamaya konulan Bölgesel Proje Fuarları’dır (Can, 2008: 14).

Bilgi Toplumu: AB dünyanın en dinamik bilgi temelli ekonomisi olmayı amaçlamaktadır. Bu, yeni bilgilerin kaynağı olan araştırmaya ve insanların bu yeni bilgilere ulaşmasını sağlayacak eğitim ve öğretime yoğun bir şekilde yatırım yapma anlamına gelmektedir. Özellikle bilişim teknolojileri konusunda işgücünün eğitimi; okullar, iş dünyası ve evlerdeki insanlar için daha kolay, daha hızlı internet erişimi önemlidir. Gelişen bir ekonomi daha uzun süre çalışan ve iş yaşamları ile ilgili yeni beceriler edinen insanlara gereksinim duymaktadır (AK, 2005: 27).

Bilginin en önemli meta olduğu bir bilgi toplumunda, yeni meslekler ve piyasalar ortaya çıkar; çevre, asfalt yollar yerine elektronik “otoyollar”ın kullanılmasından fayda görür; uçlardaki alanlar merkeze trafik hacminde artış olmadan bağlanır; bilgi üretimi konusundaki yeni olanaklar yarının sorunlarına bugünden yaratıcı çözümler bulunmasını sağlar. Bu bağlamda Komisyon, Aralık 1993’te yayımladığı Büyüme, Rekabet Gücü ve İstihdama İlişkin Beyaz Kitap’ta Avrupa bilgi toplumunun yaratılması için gerekli önlemler hakkında ön bilgiler sunmuştur. Aynı tarihte Komisyon, Komisyon üyesi Martin Bangemann’ın başkanlığında, ilgili Avrupa sanayilerinin ileri gelen kişilerinden oluşan bir uzmanlar grubu oluşturmuştur. Hem bilgi kullanıcıları hem de bilgi üreticilerinden oluşan bu grup, Mayıs 1994’te “Avrupa ve Küresel Bilgi Toplumu” adlı raporunu yayımladı. Temmuz 1994’te ise, Komisyon, “Avrupa’nın Bilgi Toplumu Geçiş: Bir Eylem Planı” adlı çalışmasını sundu. Bu çalışma mevzuat çerçevesi; bilgi ağları, hizmetleri, uygulamaları ve içeriği; sosyal ve kültürel öğeler; bilgi toplumunun geliştirilmesi olmak üzere dört alan üzerine yoğunlaşıyordu. Aynı tarihlerde Komisyon görsel-işitsel sektör politikasına ilişkin olarak, Avrupa bilgi toplumunun tam potansiyelini gerçekleştirmesinin vazgeçilmez koşulu olan Avrupa program sanayinin güçlendirilmesine yönelik öneriler içeren bir Yeşil Kitap’ı kabul etmiştir (Bilgi Toplumu, 1996: 7,11).

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE AVRUPA İŞBİRLİĞİNİN TARİHİ

Ortaklık ve işbirliğinin ötesinde bir tür “kaynaşma”yı ifade eden “birlik” kavramı, anlam olarak hem ulusal egemenliklerin tümünün yitirilmemesini, hem de ortak politika geliştirecek bir egemen kurumun oluşumunu içerir (Dedeoğlu, 2006: 29). Avrupa Birliği’nin kurulması ve güçlü bir Avrupa yaratılabilmesi de, ancak ortak politikalar ile üye ülke insanların birbirine yakınlaştırılmasıyla olanaklı olabilir (Atabay, 2007: 157).

Bu bilinçle hareket eden AB, birbirinden farklı eğitim sistemlerine sahip ülkeler arasında “Eğitimde Çeşitliliğe Saygı” ilkesine bağlı kalarak bir ortaklık kurmaya çalışmaktadır. Bu amaçla oluşturulan AB eğitim politikasının temel hedefi; sınırları içinde, çok kültürlülüğe zarar vermeden, yeni kuşaklara ortak bir Avrupalılık ruhu aşılayabilmek ve modern çağın gereksinimlerine yanıt verebilecek yüksek yeteneklerle donatılmış gençler yetiştirerek ortak bir gelecek yaratabilmektir (Kihtir, 2004: 2).

AB eğitimde her ülkenin kendi ulusal modelini uygulamasını beklemekte, ortak bir eğitim modeli kullanmamakta ve de bunu teşvik etmemektedir. Bununla birlikte, zorunlu eğitim süresinin arttırılması ve bu süre içinde en az iki yabancı dilin öğretilmesi, mesleki eğitimin yaygınlaştırılması gibi olmazsa olmaz birkaç koşulu eğitim politikalarında dile getirmektedir. Eğitimin amacı, “mesleki becerisi olan bilinçli vatandaşların yetiştirilmesi”; sloganı ise, “eğitim” ve “istihdam”dır (Atabay, 2007: 160).

1.1 1948-1968: BÜTÜNLEŞMENİN BAŞLANGICINDA EĞİTİM İŞBİRLİĞİ

İkinci Dünya Savaşı’nın sonunda birleşik/bütünleşmiş bir Avrupa kurulmasına dair büyük umutlar vardı. Ancak ülkeler, Avrupa’yı bütünleşmeye götürmeyecek uluslararası kurumlar kurmakla yetindiler. Diğerlerinden daha çok sürekli bir barış için bütünleşmenin gerekli olduğunu öne süren Jean Monnet’in dehâsı ve Robert Schuman’ın siyasî desteğiydi. Bundan sonra adım adım Avrupa Birliği’nin kurulmasına

karar verilmişti. Öncelik, eski düşmanları uluslarüstü bir düzeyde bir araya getirebileceği düşünülen ekonomiye verildi. Bu nedenle, 1951’de savaş endüstrisinin hammaddesi kömür ve çeliğin birleştirilmesi kararlaştırıldı, bunu Ortak Pazar, Gümrük Birliği, AET, Euratom’u kuran 1957 tarihli Roma Antlaşması izledi. Görevi, ortak pazarın kurulma ve uygulanma işiyle uğraşmak olan Roma Antlaşması, madde 128 ile ortak bir meslekî eğitim politikası öngörüyordu. Ancak genel eğitimden söz edilmiyordu. O tarihlerde üye ülkeler, birliğin, ulusal egemenlikle ilgili olduğunu düşündükleri bu alana müdahale etmesini istemiyorlardı. Kısacası o dönemde Topluluk düzeyinde eğitim alanı bir tabuydu. Bir Avrupa üniversitesi (Floransa’daki Avrupa Üniversitesi Enstitüsü) kurulması için müzakerelere harcanan yıllar (1955’ten 1972’ye) bu konudaki duyarlılığı açıkça göstermektedir (EC, 2006: 22).

Roma Antlaşması, doğrudan eğitimle ilgili olmasa da, “ulusal ekonomiler ve ortak pazarın uyumlu gelişimine yardımcı olacak ortak bir meslekî eğitim politikası oluşturulması” için açık bir belge niteliği taşımaktaydı (madde 128). Antlaşmada eğitimle ilgili maddelere rastlanmakta, hatta bazı maddelerin doğrudan istihdam, işgörenlerin meslekî ve coğrafi hareketliliği, işsizlik ve meslekî eğitimle ilgili olduğu görülmektedir (madde 118-123-125-128). Bunların dışında, kişilerin ve hizmetlerin serbest dolaşımıyla ilgili bölümlerde, diplomaların ve eğitim sürelerinin karşılıklı tanınması ve yabancı dil öğretimi yer almaktadır (madde 48-52-59-66-117-118). Ayrıca Roma Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Sosyal Fonu (madde 123), işgörenlerin coğrafi ve meslekî hareketliliğinin ve istihdam kolaylıklarının artırılması ve işsizliğin önlenmesi için eğitim, öğretim, konut ve malî yardım sağlamayı amaçlamaktaydı.

Avrupa Birliği’nde eğitime dair ilk arayışlar, 1961’de Bonn’da yapılan Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’yle başlamıştır. Bu zirvede, gelecekte AB’nin oluşumuna yardımcı olabilecek bir “Avrupa Eğitim Bakanları Konseyi” ve “büyük bir Avrupa Üniversitesi” kurulması düşüncesi doğmuştur. Konsey, 1963’te ortak bir meslekî eğitim politikasının yürütülmesi konusunda genel ilkeleri belirleyen bir karar çıkarmıştır.

1967’de ise, üye ülke hükümetlerinden bağımsız olarak bir araya gelen bilim insanları ve teknik uzmanlar, “bilimsel ve teknik araştırma politikasının oluşturulması” üzerinde çalışmışlardır (Tuzcu, 2006: 43-44).

1.2 1969-1984: İŞBİRLİĞİNİN KURULUŞ YILLARI

1960'ların sonuna doğru durum yavaş yavaş değişmeye başladı. Avrupa'nın pek çok bölgesinde eğitim alanı, büyüme ve demokratikleşme geçirdi, yükseköğretim bir reform dönemi yaşadı ve Avrupa Topluluğu'nun öncelikle çiftçi ve tüccarlarla ilgili olan vizyonunun artık çok da tatmin edici olmadığı düşünölmeye başlandı.

Ekonomik ve sosyal meselelerdeki Topluluk eylemine ek olarak eğitim alanının da hesaba katılması için çağrılar yapıldı. 1969'da Lahey'de toplanan Avrupa Zirvesi'nde Fransız Eğitim Bakanı Olivier Guichard, Topluluk düzeyinde bakanlar arasındaki işbirliği için açık bir çağrı yaptı ve eğitimin geliştirilmesi için bir Avrupa Merkezi kurulmasını önerdi, ancak bu gerçekleşmedi (EC, 2006: 23).

1971-1972 yıllarında yapılan Bakanlar Konseyi ve Devlet-Hükümet Başkanları toplantılarında ilk kez AB eğitim politikası ele alınmış, birliğin toplumsal ve insanî alanlarda gelişmesi ve eğitimin ulusallığı çerçevesinde üye ölkelerin eğitim geleneklerinin çeşitliliğine saygı duyularak, eğitimin yöntem ve programlarını standartlaştırmamaya büyük önem verilmiş ve bu yönde kararlar alınmıştır. Eğitim alanında üye ölkeler arasındaki işbirliğinin amacı; eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak, üye ölkelerdeki kuruluş ve bireylerin geleceklerini bir Avrupa boyutu çerçevesinde görmelerini sağlamak, toplulukta uygulanan dizge ve uygulamalardaki farklılıklar zenginliğinden tam olarak yararlanmaktır (Âdem, 2005: 106).

1972 Temmuz'unda Komisyon, Profesör Henri Janne'den, üst düzey uzmanlardan oluşan bir grubun da desteğiyle Topluluğun eğitim politikasının içeriği üzerine düşünmesini istedi. Ocak 1973'te -ki bu tarihte Topluluk Danimarka, İngiltere ve İrlanda'yı dâhil ederek ilk genişlemesini gerçekleştirmişti- ilk kez birimlerinin içine (Bilim ve Araştırma Genel Müdürlüğü içine) özel bir eğitim ve öğretim müdürlüğü dâhil etmiştir (EC, 2006: 23).

Eğitim alanında yapılan çalışmalar 1973 yılından itibaren hızlandırılmış ve 1974 yılı AB'de ortak eğitim ilkelerinin ve anlayışının oluşumunda bir dönüm noktası olmuştur. Komisyon'un bu tarihte aldığı bir kararda, üye ölkelerin eğitim sistemlerinin ve öğretim yöntemlerinin tek bir model olmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu kararın gereği olarak, ilk kez eğitim alanında bir çalışma programı taslağı hazırlanmış, taslak hem Avrupa Parlamentosu hem de Ekonomik ve Sosyal Komite tarafından olumlu

karşılanmıştır. Birlik genelinde eğitim ilke ve anlayışlarını oluşturma çabaları 1976 Şubat'ında gerçekleştirilen Bakanlar Konseyi toplantısında somutlaştırılmış, “AB Eğitim Komisyonu” oluşturulmuş ve “Birlik Çalışma Programı” (ilk Topluluk Eylemi) benimsenmiştir (Atabay, 2007: 158).

Bu çalışma programında;

- Göçmen işçi ve çocukları için daha iyi kültürel ve mesleki eğitim,
- Üye ülkelerin eğitim dizgeleri konusunda ortak bir anlayış düzeyine ulaşma,
- Temel belge ve istatistiklerin derlenmesi,
- Yükseköğretimde işbirliği,
- Yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesi,
- Fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması,
- Gençlerin meslekî eğitimlerinin desteklenmesi,
- Okuldan meslek yaşamına geçişlerin düzenlenmesi,
- Gençliğin istihdam önlemlerinin alınması konularında kararlar alınmıştır.

Bu kararlar sonucunda, AB ülkelerindeki toplumsal, ekonomik ve kültürel değişime uyum sağlayacak yönde tüm üye ülkelerin eğitim dizgelerinde bazı dönüşümler başlatılmıştır. Bu dönüşümlerde iki temel alana odaklanılmıştır:

1. Her türlü eşitsizliğe karşı mücadele etmek, kişiliğin gelişmesini sağlamak ve çocukların geniş anlamda toplumsal yaşama hazırlanmasını kolaylaştırmak,
2. Bireylerin mesleki yaşama hazırlanmalarını güvence altına almak.

Bu hedeflere ulaşmak için, üye ülkelerin hemen hepsi, genelde 6-16 yaşları kapsayan zorunlu eğitimi yeniden düzenlemişlerdir. Ayrıca, bu iki temel amacı gerçekleştirmek için oluşturulan Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Danışma Kurulu'nca yeni amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçlar;

1. Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğini yaygınlaştırmak ve sürekliliği sağlayarak eğitimin niteliğini yükseltmek,

2. Üye ülkelerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanarak eğitim sistemlerini yeniden düzenlemek,
3. Üye ülkelerde ortak demokratik değerleri geliştirmek,
4. Topluluğun çok kültürlü özelliğini anlamak,
5. Bireylerin Topluluk ölçeğinde Avrupalılık bilincini oluşturmaktır (Âdem, 2005: 106-107).

Büyük ölçüde milletlerüstü pilot projeler, çalışma ziyaretleri, bilgi ve deneyim paylaşımı içeren Topluluk eylemi öncelikle gençlerin iş yaşamına geçişteki problemleri, üniversiteler arasındaki değişim ve işbirliği (özellikle gelecekte Erasmus programına temel oluşturacak ortak çalışma programları yoluyla) ; göçmen işçi çocuklarının eğitimi ve bilgi paylaşımı (Erydice ağı 1980’de faaliyete geçti) üzerine odaklandı.

Ancak koşullar kolay değildi. Antlaşmadaki yasal temelin eksikliği; ortaöğretimde Avrupa boyutu, yabancı dillerin öğretimi, yükseköğretime diğer üye ülkelerden öğrenci kabulü, eğitim ve öğretimde kızlara eşit haklar konularındaki o zamanki dört Komisyon bildirisinin engellenmesiyle işbirliğini üç yıl (1978’den 1980’e) durma noktasına getiren ve kurumsal bir krizle sonuçlanan problemlere neden oldu.

1980’lerin başında işbirliği yeniden canlandı. Tartışılan sorunlar ve sonrasında yapılan öneriler, yalnızca o dönemin krizine değil, aynı zamanda özellikle gençler arasında yükselen işsizlik sorununa da bir çözüm arayışıydı. Bu çerçevede, eğitim alanının Topluluğun ekonomik ve sosyal gelişimiyle yakından ilgili olduğunu göstermek amacıyla Komisyon, 1981’de, önceden ayrı olan eğitim ve meslekî eğitimle ilgili birimleri İstihdam, Sosyal İşler ve Eğitim Genel Müdürlüğü adı altında tek bir genel müdürlükte birleştirmeye karar verdi (EC, 2006: 24).

1983 Stuttgart Zirvesi’nde Avrupalılık bilincinin yerleştirilmesi için Avrupa tarihine ilişkin bilgilerin geliştirilmesi ve yükseköğretim kurumları arasında işbirliğinin artırılması konusunda tavsiye kararı alınmış, ardından 1984 Fontainebleau Zirvesi’nde AB kimliğinin dünya genelinde geliştirilmesi üzerinde durulmuş, ayrıca öğrenci ve öğretmen değişiminin özendirilmesi ve karşılıklı burs sağlanması konusunda kesin kararlar alınmıştır (Tuzcu, 2006: 47).

1.3 1985-1992: ANA PROGRAMLARIN BAŞLAMASI VE ANLAŞMADA TANINIRLIK

Eğitim ve öğretim alanında geniş kapsamlı ve çeşitli programların başlamasıyla birlikte 1980'lerin ikinci yarısında önemli bir dönüm noktası yaşandı. Bunların ilki yani ilk program Comett'ti; bunu Erasmus, PETRA, Avrupa için Gençlik, Lingua, Eurotecnet ve FORCE programları izledi. Bunlar, işbirliğinin kapsamını genişletti ve çeşitli üye ülkelerdeki kabul edilirlüklerini arttırdı. Programlar, varoluşlarını iki önemli faktöre borçluydular: Birincisi, vatandaşlara yakın, oldukça elverişli Topluluk atmosferidir ki bu dönemde siyasî birlik tekrar oluşum sürecindeydi. 1985'te Milan'da Avrupa Konseyi, eğitim ve öğretimi vurgulayan "Vatandaşlar Avrupa"sı hakkındaki Adonnino raporunu onayladı; sosyal diyalog yeniden başlatıldı; Tek Avrupa Senedi (TAS) kabul edildi ve Tek Pazar'ın oluşumu sürmekteydi; Topluluğun ekonomik başarı ve sosyal uyumunda insan kaynakları ve kişilerin serbest dolaşımının önemi vurgulandı. İkincisi, Antlaşmanın geniş yorumuyla 1985'te Adalet Mahkemesi yükseköğretimi antlaşma kapsamına dâhil etmiş (madde 128-mesleki eğitim) ve bu alanlarda Komisyon'un daha geniş yasal düzenlemeler yapmasına izin vermiştir.

Yine de ilk programların kabul edilme şartları zordu. Görüşmelerde ortaya çıkan asıl problemler yasal temeller (madde 128) ve Komisyon'un teklif ettiği bütçeyle ilgiliydi. Comett istisnai koşullarda kabul edilirken (özellikle madde 128 referans alan üye ülkelerce basit çoğunlukla kabul edilen Comett 2), Erasmus daha büyük zorluklarla karşılaştı. 1986'nın sonunda komisyon teklifini geri çekti, çünkü önerinin asıl bölümü olan öğrenci hareketliliği, Konsey'deki tartışmalar sırasında çıkarılmıştı. Lingua programının başlatılması da zorluklarla doluydu. Burada da, bazı üye ülkeler ulusal eğitim sistemlerine müdahale konusunda tedirgindiler. Ama, bu programların kabul edildiği ülkelerdeki durum, bu korkuların asılsız ve gereksiz olduğunu gösterdi. Bu programlar başından itibaren eğitim ve öğretim oyuncularını arasındaki Avrupa işbirliğine dair arzunun yanında sağladıkları katma değeri gösteren bir başarı sağlayacaklarını kanıtladılar.

Birliğin insan kaynaklarının gelişimi için anahtar sektörlerdeki hareketlilik, uluslarüstü ortaklıklar ve ağlar (işletme ve üniversiteler arasındaki işbirliği, üniversiteler arasındaki öğrenci hareketliliği, gençlerin başlangıç/ilk eğitimi, devam eden meslekî

eğitim, yabancı dil öğreniminin geliştirilmesi, gençlik eylemi) bu programların asıl özellikleriydi.

Komisyon, 1989'daki Orta ve Doğu Avrupa'daki tarihsel olayları takiben daha sonra birliğe katılacak ilgili ülkelerde yükseköğretim reformu geliştirilmesine yardımcı olacak Tempus programını teklif ettiğinde 1994'e kadar sürecek olan ilk uygulama evresindeki deneyim önemliydi.

Bu programlar aracılığıyla Toplulukta eğitim ve öğretim işbirliği, komisyon içerisinde de bu alanların statü ve tanınırlığı arttı. 1989'daki yeni Delors Komisyonu insan kaynakları görev gücü, eğitim, öğretim ve gençlik adıyla yeni bir yapı kurdu. Bu henüz tam bir genel müdürlük değildi, ancak bu alanları daha bağımsız ele alan bu hareket ilerisi için önemli bir adımdı.

Ancak meslekî eğitim ve yüksek öğretime odaklanan ilk programlar işbirliğinin bütün alanlarını kapsamadı. Eylemler eğitim sistemlerindeki Avrupa boyutunu güçlendirmek için 1980'lerin ikinci yarısında özellikle okul eğitimi alanında fakat aynı zamanda eşit fırsatlar alanında, programların alanı dışında da gelişmeye devam etti.

Öğrenci ve öğretmenlerin hareketliliğini kolaylaştıran can alıcı nokta, diploma ve eğitim dönemlerinin akademik yönden tanınmasıydı. Bu durum, başlangıç üniversitesinin başka bir üye ülkedeki kurumda tamamlanan eğitim süresini tanınmasını mümkün kılan Avrupa Kredi Transfer Sisteminin ilk denemesinin Erasmus programına dâhil edilmesi sayesinde önemli değişiklikler geçirdi. Bu sistem daha sonra Socrates programı adı altında genişledi ve Bologna sürecinin yürütülmesinde anahtar bir referans oldu (EC, 2006: 25-27). AB Bakanlar Konseyi, 1991'de meslekî eğitim niteliklerinin eşdeğerliliğinin tanınmasına yönelik bir tavsiye kararı yayınladı (Kihtir, 2004: 68).

1992 Maastricht Antlaşması'yla eğitim, AB kurucu antlaşmalarında somut bir biçimde yer almıştır. Bu antlaşmayla yürürlüğe giren hükümler, Birliğin gerek kuruluşundan beri gerekse günümüzde belirlediği eğitim politikaları ve hedefleri konusundaki kararlılığını göstermektedir. Ekonomik ve siyasî bütünleşmenin AB genelinde sağlanabilmesi için, yurttaşlık ve meslekî eğitim yaşamsal bir önem taşımaktadır. Ayrıca 1992'de iç pazarın gerçekleşmesiyle AB'de birçok alanda teknolojik ve toplumsal değişimler olmuş, gençlerin bu değişimler yönünde becerilerini geliştirmeleri ve üretim sürecine daha etkin katılmaları gerekmiştir (Atabay, 2007: 158).

Maastricht Antlaşmasıyla, “eğitim, mesleki eğitim ve gençlik” alanlarında AB’nin hedefleri yeniden tanımlanmıştır (madde 126-127):

- Üye ülkelerin dillerinin öğretimi ve yaygınlaştırılmasıyla eğitimde Avrupa boyutunu geliştirme,
- Diploma ve eğitim sürelerinin karşılıklı tanınması ve öğrenci-öğretmen-öğretim üyesi değişimini geliştirme,
- Ulusal ve uluslararası eğitim kurumları arasında işbirliğini geliştirme,
- Üye ülkelerin eğitim sistemlerine ilişkin ortak sorunlarda bilgi ve deneyim değişimini geliştirme,
- Uzaktan öğretimi geliştirme,
- Meslekî eğitime girişi kolaylaştırma,
- Meslekî bütünleşme ve iş piyasasına uyumu kolaylaştırmak için temel ve sürekli mesleki eğitimi geliştirme,
- Eğitim kurumlarıyla firmalar arasındaki işbirliğini özendirme (Tuzcu, 2006: 49-50).

1.4 1993-1999: PROGRAMLARIN ETKİN HALE GELMESİ

Tek Pazarın uygulanmaya başlandığı ilk yıl olan 1993 sonrasında, eğitim ve öğretimdeki işbirliği yeni bir döneme girmiştir. Bir yıl öncesinde, eğitimin Maastricht Antlaşmasında yer almasıyla önemli bir dönüm noktasına ulaşılmıştı. Ancak yeni kurulan bu birlik, geniş kapsamlı değişikliklere hazırlanmak zorunda olduğunu gösteren yeni engellerle karşı karşıyaydı. İlk engel, nitelik olarak içsel, alan olarak eşsizdi. Topluluğun tarihindeki en büyük ve aynı zamanda en sembolik genişlemesine hazırlanması gerekiyordu, çünkü bu, kıtanın tekrar birleştirilmesini gerektiriyordu. En az ilki kadar önemli olan ikinci engel ise, küreselliğin yükselişi ve bilgi toplumunun gelişimiydi. 1990’larda “bilgi toplumu” ve “hayatboyu öğrenme” kavramları konuşmalarda sıkça dile getirilmeye başlandı (EC, 2006: 28).

1995’te yayınlanan eğitim için “Beyaz Kitap” hayatboyu öğrenme alanında AB politikalarının temel referans kaynağı olmuştur. Öğrenmede bireylerin sorumluluğunu belirten bu belge, öğrenen toplumun yapılanmasını sağlamak için beş genel amaca vurgu yapmıştır. Bunlar; yeni bilginin edinilmesinin desteklenmesi, okul ve iş

yaşamının birbirine yakınlaştırılması, sosyal dışlanmanın engellenmesi için ikinci bir okul şansı sunulması, bazı AB dillerinde yeterliliğin desteklenmesi, insan kaynakları ve eğitime yatırım yapılmasıdır (Turan, 2005: 92).

Bu arada 1994'te yapılan Mart zirvesinde Avrupa Konseyi, eğitim ve öğretimle ilgili olarak bazı üye ülkelerde daha sistematik ve etraflı bir yaklaşıma gereksinim duyulduğunu ifade etmiş ve Leonardo da Vinci, Socrates ve Gençlik programlarının başlatılacak olmasından duyduğu memnuniyeti ifade etmiştir. Aynı yıl yapılan Aralık Zirvesi'nde Leonardo, Socrates, Gençlik ve Tempus programlarının uygulamaya konulması; meslekî eğitimde yapısal reformların yapılması; bilgi tabanlı ekonomiler için gerekli olan bilgisayar okur-yazarlığı gibi yeni niteliklerin tanınması; üniversite öğrencileri ve öğretim üyelerinin değişiminin desteklenmesi; Birlik çapında ortak eğitim programlarının geliştirilmesi, okul ortaklıklarının oluşturulması ve Avrupa dil öğreniminin desteklenmesi alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

1995'te "Bilgi Avrupası" inşa etmeyi ve eğitimde "Avrupa Boyutu"nu güçlendirmeyi hedefleyen, uygulanan tüm eğitim programlarını bir araya getiren ilk Socrates Programı başlatılmıştır. 1996'da yapılan Haziran Zirvesi'nde eğitim alanında ciddi atılımlar yapıldığı belirtilmiş ve üye ülkelerin eğitim sistemlerinin birbirleriyle uyumlu hale getirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır (Şimşek, 2008: 109).

1990'larda eğitim, öğretim ve gençlik politikası alanında kurulan yeni programlar, Birliğin üye ülkeleri arasındaki sembolik işbirliğini sürdürmüştür. Bunlar, 1997'nin öncesinde Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, Kıbrıs Rum Yönetimi ve Malta'ya açılacak olan ilk AB programlarıydı. Birliğe daha sonra katılacak ülkeler, doğrudan vatandaşları hedef alan bu programlar aracılığıyla işbirliği için ilk forumlarını gerçekleştirmişlerdir. Yüzyılın sonuna ise, Sorbon Deklarasyonu damgasını vurmuştur (EC, 2006: 29).

1998'de Paris'te, Avrupa yükseköğretim sistemi yapısının uyumlaştırılması için ortak deklarasyon Fransa, Almanya, İtalya ve Birleşik Krallık adına dört bakan tarafından bildirilmiştir. Deklarasyonda uluslararası karşılaştırılabilirlik ve denklik için lisans ve yüksek lisans şeklinde iki temel döneme ayrılan bir sistemin önemi vurgulanmaktadır (Bologna Süreci Temel Belgeleri, 2005: 5).

Sorbonne Deklarasyonu'ndan bir yıl sonra, 19 Haziran 1999'da, 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu bakanları Bologna Deklarasyonunu imzalamışlardır. Bakanlar 2010 yılına kadar uyumlu bir Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın gelişmesi için önemli ortak hedeflerde anlaşmışlardır. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalar Bologna Deklarasyonu ile başladığından süreç, Bologna Süreci olarak isimlendirilmiştir (Ersoy, 2006: 22).

1.5 2000-2005: BİRLİĞİN 2010 EKONOMİK VE SOSYAL STRATEJİSİNDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Yeni yüzyılın ilk beş yılı, Avrupa bütünleşmesi açısından önemli olaylarla geçmiştir. Önce Mart 2000'de Bilgi Avrupası'na ulaşmak için eğitim ve öğretimi ön plana alan ve birlik için yeni bir ekonomik, sosyal ve çevre stratejileri oluşturan Lizbon Stratejisi kabul edildi. Bunu, Mayıs 2004'te, kıtanın yeniden tarihi birleşimini sembolize eden 10 yeni üye ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen birliğin genişlemesi izledi. Ve son olarak, Haziran 2004'te, varolan bütün antlaşmaların yerini alacak bir Avrupa Anayasası kuran anlaşma, Avrupa Komisyonu'na kabul edildi.

Eğitim ve öğretim alanındaki işbirliğine büyük değişiklikler getiren Lizbon Stratejisinin Mart 2000'de kabul edilmesiyle ilk kez siyasî işbirliği için tek bir bütünleşmiş çerçeve, Eğitim Konseyi'nce benimsenmiştir. Bu stratejiyle, Birliğin ekonomik ve sosyal başarısı için istihdam, ekonomi ve araştırmanın yanında eğitim ve öğretim alanının da anahtar bir öneme sahip olduğu düşünölmeye başlandı. Strateji, 2010 yılına kadar Birliği en rekabetçi bilgi ekonomisi haline getirmek için tasarlandı. Strateji, eğitim ve öğretim sistemlerini modernleştirmeyi öneriyordu, devlet ve hükümet başkanları da bu sistemlerin 2010 yılına kadar dünya kalite referansına ulaşması gerektiğini vurguluyorlardı.

Bu strateji ilk kez 2001'de Stockholm'de eğitim ve öğretim alanındaki sorumluların bir çalışma programı ve 2010'a kadar gerçekleştirilecek ortak hedefler üzerinde uzlaşmalarına neden olmuştur (EC, 2006: 30-31).

Lizbon Zirvesi'yle Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarının yeni dönemi oluşturulmuştur. Zirve sonunda altı öneri ortaya çıkmıştır:

- Her yıl insan kaynakları bazında kişi başına düşen yatırımı

arttırmak,

- 2010 yılı ile beraber 18-24 yaş arası ortaöğretimin birinci dönemini tamamlamamış ve bundan sonra eğitim ve öğretim almamış birey sayısını azaltmak,
- Eğitim merkezlerinin atması gereken adımları atmasını sağlamak,
- Hayatboyu eğitim ve öğretim bazında yeni temel becerileri tanımlayan bir Avrupa çerçevesi oluşturmak,
- 2000 yılı sonu itibarıyla Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarının optimal kullanımı aracılığıyla öğrenciler, öğretmenler ve araştırmacıların hareketliliğini destekleyici yollar benimsemek,
- Hareketliliği desteklemek için ortak bir Avrupa eğitim programı modeli belirlemek (Kihtir, 2004: 76).

2003 Kasım'ındaki görüşmelerde Komisyon bir başlangıç değerlendirme raporu oluşturmuştur. Buna göre pek çok reform yapılmış, ancak karşılaşılan engeller için bunlar yeterli görülmemiştir. Birlik bilgi toplumuyla ilgili alanlarda uluslararası alanda ana rakiplerinin gerisinde kalmaya devam ediyordu. Eğitim ve öğretime dair Lizbon Stratejisi başarısızlık tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Bu nedenle Komisyon, üye ülkeleri reformları hızlandırmaya çağırdı. Bu çağrı 2004 raporunda da tekrar edildi. 2004 Kasım'ında ise 10 yeni ülkenin katılımıyla yenilenecek ve genişleyecek Komisyon, bunu, Lizbon Stratejisinin yürütülme etkililiğini arttıracak bir öncelik olarak görmüştür (EC, 2006: 32-33).

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

Bu bölümde AB eğitim ve gençlik programları ayrıntılarıyla ele alınmaktadır. Her bir program ve altındaki programlar, tamamlanmış projelerle örneklendirilmektedir.

2.1 TANIMI VE HEDEFLERİ

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Birliğine üye ve aday durumda olan ülkelerde toplumun ve bireylerin eğitim düzeylerinin çok boyutlu olarak yükseltilmesini, üye ülke insanları arasındaki karşılıklı bireysel ve kurumsal işbirliğinin, kültürel değişimin ve tanınmanın artırılmasını, Avrupa vatandaşlarının vatandaşlık bilinçlerinin ve sosyal girişimciliklerinin artırılmasını amaçlayan programlarıdır. Değişik isimler altında uzun yıllardır uygulanan programlar, Avrupa genelinde ilk kez 1995'te bir çatı altında toplanarak sistemleştirilmiştir (Hasdemir, 2006-2007: 32).

Programlar, Avrupa vatandaşlarına ulusal ve uluslararası düzeyde, bireysel ve kurumsal olarak eğitim ve gençlik alanında yapacakları faaliyet ve projelere yöntem ve finansman desteği sağlamak esası üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede bir yandan vatandaşların proje anlayışı çerçevesinde sorunları tespit edip, çözüm üretmek için girişimde bulunma ve inisiyatif üstlenme becerilerinin geliştirilmesi, bir yandan da demokratik reflekslerini güçlendirerek aktif vatandaşlık bilinçlerinin artırılması hedeflenmektedir.

Programların en önemli hedeflerinden biri de Avrupa ülkeleri halkları arasında anlayış ve işbirliği ortamının geliştirilmesidir. Programlar, kapsamındaki pek çok faaliyet sayesinde farklı kültür ve yaşam tarzlarından gelen insanlar birlikte çalışma, sorunlara birlikte çözümler arama ve en önemlisi kendi özgün deneyimlerini paylaşma fırsatı bulmaktadırlar. Böylece AB, yalnızca ülkeler arasındaki görüşmelerden öteye geçerek toplumsal ve bireysel anlamda farklı ulusların derin bağlar oluşturmaya zemin hazırlanmaktadır. Bu çerçevede yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve suç eğilimlerindeki artış gibi sosyal sorunlara çözüm üretilmesi konusunda geniş halk kitleleri harekete geçirilmiş olmaktadır (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 7).

AB programlarının özelliklerinden biri, bu programların “yaşayan” uygulamalar olduğudur. Diğer bir ifadeyle, programlar uygulandıkça ve sonuçları alındıkça değerlendirmeler yapılmakta ve ihtiyaca göre programlar geliştirilmekte, değiştirilmekte ve yeniden düzenlenmektedir. Bir diğer önemli özellik, bu programların “tamamlayıcı” niteliğidir. Bu alandaki temel kavramlar millî düzeyde alınmakta, önemli atlımlar ise üye ülkelerce gerçekleştirilmektedir. AB programları sadece bu faaliyetleri koordine etmekte ve belli bazı alanlarda destek sağlamaktadır. Dolayısıyla, AB program ve faaliyetlerinin varlığı ulusal bilim, araştırma ve eğitim programlarının önemini azaltmamakta hatta daha da arttırmaktadır. Son olarak vurgulanması gereken önemli bir husus da, bu programlardan yararlanabilmek için asgari düzeyde ortak bir dil konuşmanın önemidir. Bu nedenle yabancı dil eğitimine önem verilmelidir (Cansevdi, 2004: 9-10).

2.2 HAYATBOYU ÖĞRENME PROGRAMI

AB eğitim ve gençlik programları hayatboyu öğrenme ve gençlik programları olmak üzere 2 ana programdan oluşmaktadır.

Bu kısımda, AB eğitim ve gençlik programlarından Hayatboyu Öğrenme Programı (HÖP) ve bu programın altında yer alan programlar hakkında bilgi verilmektedir.

2.2.1 Tanımı ve Hedefleri

Hayatboyu Öğrenme Programı, genel ve meslekî eğitimin yanı sıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir çatı altında birleştiren bir programdır. Bu çerçevede, 2000-2006 yıllarını kapsayan ikinci dönemde uygulanan Socrates ve Leonardo da Vinci programlarının birleştirilmesi ile oluşmuştur. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 15 Kasım 2006 tarihli kararına göre Hayatboyu Öğrenme Programının genel amacı şudur: “Hayatboyu Öğrenme yoluyla Avrupa'yı ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş olanakları yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini sağlamak amacıyla AB içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek” (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 18).

Hayatboyu Öğrenme Programı genel olarak, AB içindeki eğitim sistemleri arasında dünya kalitesinde bir referans olmaları için değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmeyi hedeflemektedir. Özel olarak ise şu konuları hedeflemektedir:

- Kaliteli hayatboyu öğrenmenin gelişimine katkıda bulunmak, bu alandaki sistemlerde ve uygulamalarda yüksek performansı, yeniliği ve bir Avrupa boyutunu özendirmek,
- Hayatboyu öğrenme için bir Avrupa alanının gerçekleşmesini desteklemek,
- Üye ülkeler içinde varolan hayatboyu öğrenme fırsatlarının niteliğini, cazipliğinin ve erişilebilirliğinin iyileştirilmesine yardımcı olmak,
- Hayatboyu öğrenmenin sosyal uyuma, aktif vatandaşlığa, kültürler arası diyaloga, cinsiyet eşitliğine ve kişisel gerçekleştirmeye katkısını güçlendirmek,
- Girişimciliğin gelişmesini, rekabet gücünü, istihdam edilebilirliği ve yaratıcılığı desteklemek,
- Dil öğrenimini ve dil çeşitliliğini desteklemek,
- Sosyo – ekonomik özellikleri ne olursa olsun özel eğitim ihtiyacı olan kişiler ve dezavantajlı gruplar dâhil, her yaştaki insanlar tarafından hayatboyu öğrenmeye katılımın artmasına katkıda bulunmak,
- Hayatboyu öğrenme için yenilikçi bilgi iletişim-tabanlı içerik, hizmetler, yöntemler ve uygulamaların gelişimini desteklemek,
- Anlayışa, insan hakları ve demokrasiye saygıya dayalı bir Avrupa vatandaşlığı duygusunun yaratılmasında ve insanlar ve kültürler için hoşgörü ve saygının teşvik edilmesinde Hayatboyu öğrenmenin rolünü güçlendirmek,
- Avrupa’da mesleki eğitim ve öğretimin tüm alanlarında niteliğin artırılması için işbirliğini desteklemek,
- Eğitimin niteliğini yükseltmek amacıyla sonuçların, yeni ürünlerin ve süreçlerin kullanımını teşvik etmek,
- Hayatboyu Öğrenme Programının kapsadığı alanda iyi uygulamaların değişimini yapmak.

Ayrıca hayatboyu öğrenme programı, Avrupa içinde kültürel çeşitliliğin ve dil çeşitliliğinin önemi ve ırkçılık, ön yargılar ve yabancı düşmanlığı ile mücadele gereği konusunda bir bilinci teşvik etmek; özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için hüküm koyarak, ve özellikle onların genel eğitime uyumlarının desteklenmesine yardımcı olmak; erkekler ve kadınlar arasında eşitliği teşvik etmek ve cinsiyet, ırk ya da etnik köken, din ya da inanç, özürllük, yaş ya da cinsel tercihe dayalı tüm ayrımcılık çeşitleri ile mücadeleye katkı sağlamak suretiyle Topluluğun yatay politikalarını geliştirmelidir (www.ua.gov.tr/uploads/hayatboyuogrenme/Hayatboyu%20_grenme%20Programi%20_LL%20Basvuru%20Kilavuzu, erişim: 14.02.2009).

2.2.2 Katılan Ülkeler, Kurum ve Kuruluşlar

Hayatboyu Öğrenme Programına; 27 AB üyesi ülke, Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA)/ Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) üyeleri olan İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve aday ülke Türkiye katılabilmektedir. Programa katılan ülkeler aşağıdaki çizelgede gösterilmektedir.

Çizelge 1.1. Hayatboyu Öğrenme Programına Katılan Ülkeler

27 AB Üyesi Ülke	Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, GKRY, Hollanda, İngiltere, İspanya, İrlanda, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, Yunanistan
Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA)/ Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) Üyeleri	İzlanda, Lihtenştayn, Norveç
Aday Ülkeler	Türkiye

Kaynak: Can Mindek (2007) *Hayatboyu Öğrenme Programı*, İKV Yayını, İstanbul, s. 43.

Eğitimin tüm tür ve düzeylerini kapsayan Hayatboyu Öğrenme Programı, özellikle aşağıdaki kişi ve kurumları hedeflemektedir:

- Öğrenciler, açık öğretim, yaygın ve örgün eğitimde yer alan kişiler ve yetişkin öğrenciler,
- Tüm eğitim kurumlarında yer alan yöneticiler, öğretmenler, stajyerler ve eğitimle doğrudan ilişkili personel,
- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerdeki eğitim sistemlerinden ve politikalarından sorumlu kişi ve yapılanmalar,
- Şirket yöneticileri ve insan kaynakları,
- Çalışma piyasasındaki kişiler,
- Katılımcı ülkelerin HÖP ile ilgili tüm eğitim kurumları.

Bunların yanında, şirketler ve sosyal ortaklar, öğrenci ve öğretmen dernekleri ile aile birlikleri de dâhil eğitim alanında çalışan dernekler, Hayatboyu öğrenme konularında bilgi hizmeti sunan ya da danışmanlık yapan kuruluşlar, meslek örgütleri, ticaret ve sanayi odaları, araştırma merkezleri ve STK'lar gibi diğer kamu kurumları ya da özel kuruluşlar da ilgili oldukları program faaliyetlerine katılabilmektedir (Mindek, 2007: 43).

2.2.3 Faaliyetleri

Hayatboyu Öğrenme Programı, dört sektörel Program (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig) ve bir Ortak Konulu Program (Transversal)'dan oluşur. Bu programlara ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıda verilmektedir.

2.2.3.1 Sektörel Programlar

2.2.3.1.1 Comenius² – Okul Eğitimi

Comenius Programı, meslekî ve teknik eğitimi de kapsayan ilk ve orta dereceli okul eğitimine ve anaokullarında verilen eğitime odaklanmaktadır. Hedef kitlesini; öğrenciler, öğretmenler ve eğitim personelinin yanında okul-aile birlikleri gibi dernekler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, şirketler ve sosyal taraflar da oluşturmaktadır. Program, eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ve okul eğitimindeki Avrupa boyutunun güçlendirilmesi, dil öğreniminin özendirilmesi ve kültürler arası bilincin geliştirilmesini amaçlamaktadır (Atabay, 2003: 13).

Comenius Okul Ortaklıkları

Ulusal Ajans merkezli bu faaliyet; kültürlerarası eğitim, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele, kadın ve erkekler için fırsat eşitliği, mali-sosyal-fiziki nedenlerden dolayı dezavantajlı okullar ve öğrenciler, özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve Avrupa ile işbirliği deneyimi olmayan okullara öncelik verilmesini öngörmektedir (Socrates, 2004: 10).

Bu faaliyet öğrenci katılımına odaklı, pedagojik veya idarî konulara odaklı ya da dil odaklı olabilir. Faaliyet, öğrenci ve öğretmenlerin takım ruhu içinde bir proje yürütürken aynı zamanda bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanmayı amaçlamaktadır. Başvurular kurumsal olarak yapılır. Ortaklıkların en az 3 ülkeyi kapsamaması gerekmektedir (Mindek, 2007: 11).

Proje Örneği: Proje sahibi okul, Aksaray il merkezine bağlı Ekecik Dağı eteklerinde kurulu Çolak Nebi Köyü'ndeki Çolak Nebi İlköğretim Okulu'dur. 31 öğrenci iki öğretmenle birleştirilmiş sınıfta eğitim yapan okul, 2005 yılından itibaren Comenius Okul Ortaklıkları projesi ortağıdır. Diğer ortak ülkeler ise; İtalya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Bulgaristan'dır. Projenin konusu, ulusal efsanelerdir. Proje çalışmaları

² Comenius (Johann Amos Komensky) adı Avrupa'nın zengin eğitim mirasının bir hatırlatıcısı olarak seçilmiştir. Comenius (1592-1670) şu anda Çek Cumhuriyeti sınırlarında bulunan bir bölgede doğmuş bir ilahiyatçı, filozof ve pedagoğdur. Modern eğitimin kurucularından biri sayılan Comenius, insanın ancak eğitimle tam potansiyelini gerçekleştirebileceğine inanmaktadır. Comenius'a göre eğitimin amacı, insanı ebedî hayata hazırlamaktır, bu da 'öğrenim', 'ahlaklılık' ve 'dindarlık' yoluyla oluşur. Otuz Yıl Savaşları'nı yaşamış Comenius, insanlar arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi ve evrensel bir barışın sağlanması için eğitimin önemini vurgular ve evrensel bir dilin kurulmasını öngörür. (EC, 2006: 168; Aytaç, 2008: 141-144).

çerçevesinde öğrenciler resimler çizip, onları ortak ülke okullarında sergilemiş, ortaklarına efsaneler göndermiş ve onlardan da aynı şekilde efsaneler almışlardır. Ayrıca ortaklarıyla birlikte, içinde ulusal efsanelerin bulunduğu bir kitap çıkarmış, kitaptaki resimleri de öğrenciler çizmişlerdir. Türkiye, bu kitapta Dede Korkut Destanı ile yer almıştır (Eğitim ve Gençlik, 2006: 13).

Comenius Hazırlık Ziyaretleri

Bu faaliyetin hedefi, Comenius okul ortaklıkları projeleri için başvuru yapacak kurumlara uygun ortak bulma ve çalışma programını geliştirme konularında yardımcı olmaktır. Ortaklık projeleri için başvuru yapacak her kurum hazırlık ziyareti için hibe başvurusunda bulunabilir. Her kurumdan sadece bir kişiye hibe sağlanmakla birlikte istisnai durumlarda iki kişiye izin verilmekte, her ortaklık için sadece bir ziyaretin masrafı karşılanmaktadır. Kurumsal başvuru yapılan hazırlık ziyaretlerinin süresi en fazla bir haftadır (Mindek, 2007: 10).

Comenius İrtibat Seminerleri

Comenius İrtibat Seminerleri, Comenius kapsamında proje yapmak isteyen eğitim-öğretim kurumlarının kendilerine uygun projeleri tanımak, kendi projelerini tanıtmak ve proje ortaklıkları gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmelerine imkan sağlayan bir faaliyettir. Diğer bir deyişle, İrtibat Seminerleri proje ortaklığı kurmanın en garantili yoludur.

Bu seminerlere, okul öncesi, ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan ve bir projenin yürütülmesinde görev alacak okulun fiilen görev yapan öğretmen ve yöneticileri başvuruda bulunabilmektedir.

Seminerlere çok sayıda başvuru yapılmakla birlikte, her bir seminere o semineri düzenleyen Ulusal Ajans'ın her ülkeye tanıdığı kontenjan adedince katılımcı gönderilmektedir. Katılımcılar ise, ön değerlendirmenin ardından yapılan içerik incelemesi sonucunda oluşan puan sıralamasına göre belirlenmektedir.

Seminerlere katılım için Ulusal Ajans'a bazı belgelerin gönderilmesi gerekmektedir. Bunların başında da, katılacak kişilerin dil yeterliliklerini gösteren TOEFL, KPDS, ÜDS, IELTS gibi belgeler gelir. Çünkü seminer faaliyeti sırasında, yabancı katılımcılarla yakın bir iletişim söz konusudur.

Proje Örneği: Belçika- Alden Biesen'e giden Huriye Göktepe, katılımcılarla sürekli iletişim halinde olmanın konuşma pratiğini geliştirdiğini, daha önce duymadığı, eğitim ve öğretimde kullanılan etkinlik ve yöntemler hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca seminerin, farklı ülkelerdeki eğitim sistemleri hakkında bilgi edinmesi ve başka kültürlerin varlığını çok yakından hissetmesi açısından da faydalı ve önemli olduğunu dile getirmiştir (Can, 2007: 26-27).

Comenius Asistanlığı

Comenius Asistanlığı, branşı ne olursa olsun, öğretmen adaylarının Avrupa'daki okullarda asistanlık yapmalarını içerir. Öğretmen adayları, gittikleri ülkedeki bir okulda bir öğretmenle birlikte derse girer, öğretim etkinliklerinde bulunur, öğrencilerle iletişim kurar ve kültürel etkinlikler düzenlerler. Bu bakımdan, asistanlık faaliyetleri öğretmenlik stajına benzetilebilir. Faaliyetin süresi 3-10 ay arasında değişmektedir.

Diğer yandan, faaliyetin kurumsal olarak değerlendirilen bölümünde ülkemizdeki okullar, Avrupa'dan gelen öğretmen adaylarını misafir edebilirler (Comenius asistanına ev sahipliği yapılabilir). Okula gelen asistan okulda öğretim etkinliklerine destek verirken, okulun okul ortaklıkları alanında proje hazırlamasına da yardımcı olabilmektedir. Bu faaliyetin yılda bir başvuru dönemi vardır (Eğitim ve Gençlik, 2008: 33).

Proje Örneği: Çukurova Üniversitesi'nden Merih Uğurel 2006 yılında Avusturya'nın Salzburg şehrinde 4-6 yaş grubunda çocukların bulunduğu bir anaokulunda Comenius Dil Asistanlığı faaliyetinde bulunmuştur. Asistanlığı süresince İngilizce kelime oyunları, şarkılar ve çeşitli faaliyetler yapmış, ayrıca Türkiye'yi ve Türk geleneklerini tanıtan sunumlar yapmıştır. İstanbul'daki oyuncak müzesi, su parkları, eğlence merkezleri ve çocuk parkları gösterilmiştir. Bunun yanında, Ramazan Bayramı gibi Türkiye'ye özel günler ve Türk gelenekleri çocuklara tanıtılmıştır. Bu arada, çocuklar da, Türkiye hakkında öğrendiklerini resme döküp poster hazırlamışlardır (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 42-43).

Comenius Hizmet-İçi Eğitim Faaliyeti

Hizmet içi eğitim projeleriyle, okullarda kapsamlı dil politikalarının oluşturulması, güncel izleme ve analiz teknikleriyle eğitim stratejilerinin ilerletilmesi, takım çalışmasının güçlendirilmesi ve dil ve kültür bakımından farklı özelliklere sahip öğrencilerden oluşan sınıflarda eğitim görme olanağının sağlanması gibi hedeflere ulaşmak istenmektedir.

Bu kapsamında, okul öncesi eğitim ve meslekî eğitimde yer alan öğretmenler dâhil tüm öğretmenler, okul yöneticileri, özel gereksinimleri olan öğrencilerle ilgilenen okul personeli, müfettişler, danışmanlar ve ulusal yetkili kurumların bünyesinde çalışanlar mali desteklerden yararlanabilir. Yabancı dil öğretmenlerinin bu faaliyetten faydalanabilmesi için, bir okulda çalışıyor olmaları, dil öğrenimi ile ilgili başka bir konuyla ilgileniyor ya da bu konuda danışmanlık yapıyor olmaları; öğretmenlerin ve diğer personelin yalnızca dil eğitiminden faydalanabilmeleri için, Comenius Ortaklıkları içinde yer alan okullarda az konuşulan ve öğretilen dillerde eğitim almaları gerekmektedir.

Okul eğitim personelinin eğitim alacağı süre, en az bir hafta, en fazla altı haftadır. Personelin eğitimi, mutlaka kendi ülkesi dışında bir Avrupa ülkesinde yapılmalı ve Comenius Ağları, Comenius Çok Taraflı Projeleri ya da Ulusal Ajans tarafından düzenlenen seminerleri kapsamalıdır. Bu faaliyet kapsamında malî destekten yararlanabilmek için bireysel başvuru yapılması gerekmektedir.

Grup halinde yapılacak başvurularda en fazla on kişinin bir araya gelerek dil eğitimi için başvuru yapması gerekirken toplu başvuru yapılması durumunda ise her bir adayın başvurusu bireysel olarak değerlendirilecektir (Mindek, 2007: 9).

Proje Örneği: Buca Anadolu Lisesi'nden Orhan Oğuz, 15-19 Ocak 2009 tarihleri arasında hizmet-içi eğitim faaliyetine katılmıştır. Almanya-Berlin'de Uluslararası Productive Learning Enstitüsü tarafından düzenlenen seminerin konusu, Genel Eğitimde Üretici Öğrenme (Productive Learning in General Education)'dir. Seminer, genel olarak başarısız öğrencilerin yeniden okul ortamına kazandırılma yollarıyla ilgilidir. Ortaöğretim düzeyinde uygulanan üretici öğrenme yöntemi, insanın yaparak yaşayarak daha iyi öğrenebileceğini vurgulamaktadır. Buradan hareketle öğrencinin okul dışı uygulamalarla çeşitli işyerlerinde aldığı eğitim, okuldaki yol gösterici ve tamamlayıcı

uygulamalarla desteklenmektedir. Kısacası, üretici öğrenme yöntemi, okulla yaşam arasında kurulan bir köprüdür (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 64-65).

Comenius Bölgesel Ortaklıklar (Comenius Regio)

Comenius Programı altında, 2009 yılında başlatılan başka bir proje türü olan Comenius Bölgesel Ortaklıkları, Avrupa'da okul eğitiminde sorumluluğu olan yerel ya da bölgesel kuruluşlar arasındaki işbirliğini destekleyerek eğitimde Avrupa boyutunu geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu ortaklıklar, okullara ve eğitimde rol alan farklı eğitim kuruluşlarına, kendi ortak ilgi alanlarına yönelik bir ya da daha fazla konuda birlikte çalışma olanağı sağlamaktadır. Comenius Bölgesel Ortaklıkları, Hayatboyu Öğrenme Programına katılan iki ülkeden ve bu ülkelerde yer alan karşılıklı iki ortak bölgeden oluşan iki taraflı projelerdir, katılan bölgelerden birinin AB üyesi olması gerekmektedir.

Bu ortaklıklarda her bir ortak, bölgede okul eğitimi alanında görev ve sorumluluğu olan yerel/bölgesel bir kurum (Türkiye için İl Milli Eğitim Müdürlükleri bu kapsamdadır), en az bir okul ve en az bir ilgili yerel ortak (Gençlik-spor kulübü, okul-aile birliği, üniversitelerin eğitim fakülteleri, bilim ve sanat merkezleri, bilgisayar ve yabancı dil kursu veren kurum ve kuruluşlar vb) bulunması gerekmektedir. Ortak bölgeler erken okul terkinin azaltılması, yabancı kökenli öğrencilerin eğitimle daha iyi bütünleşmesi, okullarda şiddet ya da ırkçılık gibi okul eğitiminde ortaya çıkabilecek ortak sorunlar üzerinde çalışabilirler. Bu ortaklıklar kapsamında; proje toplantıları, öğretmen değişimi, yerel/bölgesel makamlarda çalışan personelin çalışma ziyaretleri, konferanslar, seminerler, fuarlar, sergiler, yaz okulları, basın-yayın ve yaygınlaştırma çalışmaları gibi etkinlikler yapılabilir. Proje süresi iki yıldır (Sağlam, 2008: 16-17).

2.2.3.1.2 Erasmus³- Yükseköğretim

AB ülkeleri arasında yükseköğretim alanında ilk program olan Erasmus 1978 yılında başlatılmış ve bunu 1995 yılında Socrates Programı izlemiştir. Erasmus Programı, Avrupa’da yükseköğretimin kalitesini arttırmayı ve Avrupa boyutunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Program genel olarak üniversite öğrencileri ve öğretim elemanlarına eğitim desteği sağlamaktadır.

Avrupa Komisyonu yükseköğretim sisteminin reformu için bir dizi izleme konferansı düzenlemiş ve katılımcı ülkelerle deklarasyonlar imzalanmıştır. 1999 yılındaki Bologna toplantısında 30 Avrupa ülkesi tarafından 2010 yılı itibariyle bir ortak Avrupa yükseköğretim sistemi reformuyla ilgili en önemli referanslardan biridir. Türkiye de Bologna Deklarasyonu’nu imzalayarak bu sürece katılmıştır (Sakınç, 2006: 345, 361).

İlber Ortaylı’nın Erasmus Programı’yla ilgili düşünceleri şöyledir: “....Son derece büyük bir hayal bu, mesela bir Alman genci önce Nürnberg’de, Köln’de falan eğitime başlayacak oradan Orta Çağ talebeleri gibi hani her şeyimi yanımda taşıyorum, ‘Omnea mea mecum porta’ her an iki kat çamaşır, cübbe ve lügatiyle geziyor; Viyana’ya gidecek, Viyana’dan Roma’ya sarkacak, ondan sonra dönecek Paris’te okuyacak; nihayet Rotterdam’dan mezun olacak. Tabii Avrupalı olarak. Bütün Avrupa onun vatani, bütün dilleri biliyor. Bu hayali bir öğrenci olarak kalır. Bu program hiç yürümüyor, öyle istemekle olmuyor, bunun için çok ciddi tersimler lazım, rafine bir üniversite sistemi lazım, rafine bir kütüphanecilik lazım, rafine bir altyapı kurmak lazım ve eski Avrupa liseleri lazım...” (Avrupa ve Biz, 2007: 135-136).

Erasmus Programı kapsamındaki faaliyetler özet olarak aşağıda verilmektedir.

³ Avrupa kültürünün ortak paydası Rönesans’ta biçimlenmiş ve bunda Erasmus’un katkısı büyük olmuştur. Erasmus, Avrupa’da birlik düşüncesinden yanadır ve bu birlik kültürel öğelerle kurulacaktır. Güçlü bir belleği olan Avrupa bu düşüncüyü savunan ustası Erasmus’u unutmamış ve eğitimin karşılıklı tanınmayla, birlik oluşturmakla ilgili eylem planına Erasmus adını vermiştir. Avrupa üniversitelerini sürekli olarak dolaşan; barışçı, hümanist tutumuyla, savaşçı Luther’e karşı durmasıyla, Thomas Morus’la olan arkadaşlığıyla tanınan Rotterdam’lı Erasmus, eğitim bağlamında birlik düşüncesinin somutlaşmasında ciddi bir örnek oluşturmaktadır (Çotuksöken: 2).

Öğrenci Hareketliliği

Öğrenci Öğrenim Hareketliliği (Değişimi)

Erasmus öğrenci değişimi programı ile Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler bir öğretim yılı içinde bir veya iki dönemliğine, Erasmus Üniversite Beyannamesi (EÜB)⁴ sahibi başka bir Avrupa ülkesindeki yükseköğretim kurumunda öğrenci olabilmektedirler.

Erasmus Öğrenci Değişimi, öğrencilere yeni ve/veya bildikleri bir yabancı dil konusundaki becerilerini geliştirebilmelerine, akademik bir konuda farklı yaklaşımları öğrenebilmelerine, uluslararası arkadaşlıklar kurabilmelerine ve Avrupa içindeki diğer ülkelere kültürel ziyaretler yapabilmelerine olanak sağlar (Eğitim ve Gençlik, 2006: 7).

Proje Örneği: Adnan Menderes Üniversitesi'nden Vefa Alptekin, Litvanya'da Öğrenci öğrenim hareketliliği faaliyetine katılmıştır. Eğitim sistemlerinin farklı olduğu Litvanya'da yalnızca final sınavları yapılmış, genelde dersler ödev, sunu hazırlama, deneme yazma şeklinde geçmiştir. Anlatılan konular ve derslerdeki tartışmalar, genellikle katılımcıların ülkeleriyle ilgili olmuştur. Örneğin, "cinsiyet ve politika" adlı derste, katılımcı tarafından "Türkiye'de kadın", "Kur'an ve kadın", "Türkiye'de kadınların oy kullanmaları" hakkında denemeler yazılmış ve bu konuda tartışmalar yapılmıştır. Yalnızca Erasmus öğrencileri için olan derslerde, öğretim üyesi bir konu söylemiş, her öğrenci de kendi ülkesindeki durumu anlatmıştır. Tabii ki bu tartışmalar sırasında, Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış bilgiler de öğrenilmiştir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 106-107).

⁴ Erasmus Üniversite Beyannamesi (EÜB), her yüksek öğretim kurumunun uyması gereken temel ilkeleri belirleyen ve Erasmus programına katılmak isteyen her kurumun sahip olması gereken bir belgedir. Hayatboyu öğrenme Programına ilk defa başvuracak her kurumun EÜB için başvuruda bulunması ve bunun için kurumların Avrupa Politika Beyanı (APB) hazırlamış olması gerekmektedir.

Öğrenci Staj Hareketliliği (Yerleştirme)

“Yerleştirme” bir yararlanıcının başka bir katılımcı ülkede ortak bir işletme ya da organizasyon bünyesinde mesleki eğitim alma ve/veya çalışma deneyimi kazanma sürecidir. Staj hareketliliği faaliyetleri 1 Haziran 2008-30 Eylül 2009 tarihleri arasında en az 3 ay, en fazla 12 ay sürebilir. Kısa dönem yüksek mesleki öğrenim programları (önlisans) için bu süre en az iki haftadır.

Yerleştirme faaliyeti; işletmeler, eğitim merkezleri, araştırma merkezleri ve diğer kuruluşlarla gerçekleştirilebilir.

Erasmus (Genişletilmiş) Üniversite Beyannamesi'ne sahip yükseköğretim kurumları veya Erasmus Yerleştirme Konsorsiyumları, örgün eğitim veren yükseköğretim kurumlarının öğrencilerini Erasmus staj faaliyetinden yararlandırmak üzere Ulusal Ajans'a başvuruda bulunurlar.

Yerleştirme Konsorsiyumları, yükseköğretim kurumlarından ve dernek, vakıf ve ticaret odaları gibi olası diğer kuruluşlardan öğrenci yerleştirmelerini kolaylaştırmak için oluşturulan gruptur. Konsorsiyum başvurularında bir koordinatör kuruluş seçilmelidir.

Bu faaliyetten; yüksek lisans ve doktora dâhil bütün yüksek öğretim kurumlarında öğrenim gören üniversite öğrencileri yararlanabilir. Öğrenci yerleştirmede öğrenim amaçlı hareketlilikten farklı olarak, en az ikinci sınıfta olma koşulu aranmamaktadır. Erasmus öğrenci yerleştirme faaliyetinden yalnızca bir kez yararlanılabilir.

Öğrenci yerleştirmede, gönderen yükseköğretim kurumu ile ev sahibi işletme arasında bir ikili anlaşma gerekli değildir, bütün tarafların dâhil olduğu bireysel öğrenci yerleştirme sözleşmeleri bağlayıcı olacaktır.

Bunun dışında ortaklar yer, süre ve mali katkı gibi bilgileri içeren ve bütün taraflarca imzalanmış Yerleştirme Sözleşmesi; çalışma programı, beceri, yeterlilikler ve tanınmanın belirtildiği Eğitim Anlaşması; tarafların rol ve yükümlülüklerini tanımlayan standart bir belge olan Kalite Taahhüdü olmalıdır

(<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=581862CF7EBC46D90E4A6EA21117CCB36A4C>, erişim: 21.02.2009).

Personel Hareketliliği

Ders Verme Hareketliliği

Bu faaliyet çerçevesinde diğer bir Avrupa ülkesinde işbirliği yapılan üniversitenin resmî programı içinde yer alan genellikle kısa süreli dersler için misafir öğretim elemanı niteliğinde ders vermek üzere öğretim elemanlarına destek sağlanmaktadır. Kısa süreli olan bu faaliyet çerçevesinde katılımcı üniversitelerden birinde en az bir hafta destek ödeneği sunulmaktadır (Serbest, 2005: 109).

Proje Örneği: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden Prof. Dr. Ayşegül Özen 2007 yılında Macaristan'da ders verme hareketliliğine katılmıştır. Ayşegül Özen, Nisan 2007'de bir hafta süre ile geleneksel çömlek sanatımız hakkında Macaristan Üniversitesi'ne bağlı olarak çalışmakta olan Kecskemet Uluslararası Seramik Stüdyosu'nda ders vermiş, sunum yapmıştır. 1978'de kurulan Stüdyo, Macaristan'ın tipik köy evlerinin yeniden düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. Stüdyo, öğrencilerin gece-gündüz aralıksız olarak istedikleri saatte çalışabildikleri atölyeleri, sanatçılara tahsis edilen stüdyoları, barınma yerleri, müzesi, sergi ve konferans salonları, kütüphanesi, yaklaşık 3000 seramik eseri bünyesinde barındıran arşivi ve deposu, farklı tipteki seramik fırınları, kapalı ve açık dinlenme mekanları ile bir seramik cenneti gibidir. Faaliyet, okullarda verilen eğitimle orada verilen eğitim arasındaki farklar, eğitim programları, ders işleyiş teknikleri, sonuçlara yaklaşımları açısından ilginç bir deneyim olmuştur (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 86-87).

Personel Eğitimi Hareketliliği

Personel Eğitimi hareketliliği; EÜB sahibi yükseköğretim kurumu öğretim elemanları, yönetici kadrosu ve idarî personeli ile işletme personelinin eğitim amaçlı hareketliliğine olanak sağlayan alt faaliyet alanıdır.

Personel Eğitimi Hareketliliği üç hareketlilik türünü içerir. Birinci hareketlilik türü olan yükseköğretim kurumundan bir işletmeye giden personelin ve işletmeden bir yükseköğretim kurumuna giden personelin hareketliliğinin amacı, yararlanan kişilerin bilgi ve deneyim aktarımı ile öğrenmelerine ve pratik beceriler edinmelerine olanak tanımaktır. Temel faaliyetler seminerler, atölye çalışmaları, kurslar ve konferanslar, pratik eğitim süreçleri, kısa görevlendirmeler gibi faaliyetlerdir. İkinci hareketlilik türü,

bir yükseköğretim kurumundan başka bir yükseköğretim kurumuna giden yönetim kadrosu ve idari personelin hareketliliğidir ve amacı, yararlanan kişilerin farklı bir kurumun deneyim/iyi uygulamalarını öğrenmelerine ve varolan işleri için gerekli becerileri geliştirmelerine olanak tanımaktır. Temel faaliyetler iş başı eğitim programı, çalışma ziyaretleri, kısa görevlendirmeler gibi faaliyetler olabilir. Üçüncü hareketlilik türü ise, eğitim almak amacıyla başka bir yükseköğretim kurumuna giden öğretim elemanının hareketliliğidir.

Personel Eğitimi Hareketliğine katılabilmek için EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda öğretim elemanı, yönetici, idari personel olunması ya da işletmede personel olunması; üniversiteler arası anlaşmanın olması (üniversite ile işletme arasında anlaşma gerekmemektedir). Hem gönderen hem de misafir olunan kurum tarafından kabul edilen bir iş planının (*work plan*) olması (iş planı taraflarca imzalanmış olmalı ve en azından gerçekleştirilecek programın genel amaçlarını, içeriğini ve beklenen sonuçlarını içermelidir) gereklidir. İşletmeden yükseköğretim kurumuna personel hareketliliği için yükseköğretim kurumunun işletmenin personeline daveti gerekmektedir. (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=68453DEF9F0B9FB20798FD1929C772516DD22> erişim: 21.02.2009).

Hareketliliğin Organizasyonu

Hareketliliğin organizasyonu çerçevesinde, hareketlilik programında uygun koşulların oluşturulması için yükseköğretim kurumlarına hareketliliğin organizasyonu desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin diğer katılımcı ülkelerde işbirliği yapılan kurumlarda misafir olarak kaldıkları sürelerin ve yaptıkları çalışmaların karşılıklı tanınması, öğretim elemanlarının akademik programlara tam olarak katılması, bütünleştirilmiş kısa süreli dersleri misafir öğretim üyesi sıfatıyla sorunsuz verebilmesi, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) ve Diploma Eki (DS) uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi hedeflenmektedir (Serbest, 2005: 110).

Erasmus Yoğun Dil Kursları (EYDK)

Yaygın sayılamayacak kadar az kullanılan ve öğretilen dillerin konuşulduğu program ülkelerinde, gelen öğrencileri Erasmus dönemine hazırlamak için kısa süreli yoğun dil kursları düzenlenmektedir. Bu kurslar sayesinde öğrenciler akademik çalışmalarına ya da stajlarına başlamadan önce gittikleri ülkenin yerel dilini ve

kültürünü öğrenmektedirler. Comenius Asistanları da gittikleri ülkenin Erasmus Yoğun Dil Kursları'na katılabilirler.

Kurs süresi 3-6 hafta aralığında olup en az 60 ders saati içerir. Kurslara yalnızca Erasmus Öğrenci Öğrenim ya da Staj Hareketliliği için seçilmiş öğrenciler katılabilmektedir. Başlangıç ya da orta düzeyde düzenlenen bu kurslara, öğrenim alanları gidilecek ülkenin dil ve edebiyatı olan öğrenciler katılamazlar. EYDK için yurtdışında geçirilen süre öğrencinin toplam Erasmus Öğrenci Öğrenim ve/veya Staj Hareketliliği süresine dâhil edilir ve söz konusu süre için gidilen ülke için öngörülen standart aylık hibe ödenir.

EYDK almak isteyen öğrenciler, gidecekleri ülkede EYDK düzenleyen kurumlar arasından tercih ettikleri kuruma olan başvurularını, kendi kurumlarının Erasmus koordinatörlüklerine yaparlar. Erasmus koordinatörlükleri başvuruyu öğrencinin Erasmus öğrencisi olduğu bilgisiyle birlikte kurs düzenleyen kuruma iletir. Kurs düzenleyen kurumlar başvuruları değerlendirirler ve sonucu bildirirler.

Comenius Asistanları kendi LLP ulusal ajanslarından alacakları Comenius Asistanı statüsüne uygun olduklarına dair belgeyle beraber standart EYDK başvuru formunu doldurarak EYDK düzenleyen kuruma doğrudan başvuruda bulunurlar (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=3940890A11F55D4E5AB39D3DCC8CC5E354FDA>, erişim: 21.02.2009).

2.2.3.1.3 Grundtvig⁵- Yetişkin Eğitimi

Grundtvig Programı, bilginin sürekli yenilenmesi sonucunda oluşan gereksinimleri karşılamak ve yetişkinlere yaşamları boyunca, bilgi ve niteliklerini geliştirmek için olanaklar sunarak onların istihdam olanaklarını artırmayı ve toplumda meydana gelen değişikliklere uyum sağlamalarını amaçlar. Meslekî eğitim dışında her çeşit yetişkin ve yaygın eğitimi kapsayan Grundtvig, yaygın eğitim içindeki öğrenci, öğretmen, eğitimci ve diğer personelle yetişkin eğitim alanındaki eğitim kurumları ve bu tür eğitim fırsatları sunan kuruluşları hedefler. Yaygın eğitim kurumları başta olmak

⁵ Danimarka'lı rahip ve yazar olan Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783-1872), "yaşam için öğrenme"de İskandinav geleneğinin kurucusu olarak bilinir. "Halk yüksek okulu" kavramını ortaya atan Grundtvig bu kavramla tüm vatandaşların yaşamları boyunca anlamlı bir eğitim hakkı olduğunu ve bu eğitimin sadece bilgi değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk, kişisel ve kültürel gelişim içermesi gerektiği fikrini temel almaktadır (ABEGPM, 2004: 23).

üzere sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, danışmanlık ve bilgi/iletişim kuruluşları ile özel kuruluşlar, yüksek öğrenim kurumlarını kapsar.

Grundtvig Programı'nın çerçevesini, Lizbon stratejisinde belirtildiği üzere genelde Avrupa Birliği'nin ekonomik büyüme, rekabet ve toplumsal katılımı, özelde ise bir tarafta eğitimlerini yarıda bırakan yetişkinler ya da hiç eğitim olanağı bulamamış göçmenlerle diğer tarafta yaşanan Avrupa nüfusunun eğitim sorunlarına çözüm bulma oluşturur. Hayatboyu öğrenmenin de bir parçası olan yetişkin eğitime katılım ise sınırlı ve dengesizdir. Çünkü eğitim düzeyi düşük olan kişilerin eğitime tekrar katılmaları daha düşük bir olasılıktır. AB üyesi ülkelerin çalışan yetişkin nüfusun % 12.5'nin 2010 yılına kadar hayatboyu eğitime katılması beklenirken bu oran 2005 yılında % 10.8'de kalmıştır. Ayrıca bu oran ülkeden ülkeye % 1.3'den % 35'e kadar değişen büyük farklılıklar göstermiştir.

Avrupa Komisyonu bu konuyu, nüfus değişimleri, dünyanın başka yerlerindeki hızlı gelişmeler, yoksulluk gibi Avrupa'nın karşı karşıya bulunduğu sorunlar kadar iyi tanımlamak amacıyla 2006 yılında "Yetişkin Eğitimi: Öğrenmek İçin Hiçbir Zaman Geç Değildir" başlıklı bir tebliğ yayınlamıştır. Komisyon bu tebliğde, yetişkinlerin istihdamı, iş piyasasında serbest dolaşmaları, temel nitelikler kazanmaları ve sosyal çevreye uyumları gibi konuları desteklemek için yetişkin eğitiminin önemini vurgulamaktadır.

Grundtvig Programı, Avrupa'nın yaşanan nüfusunun eğitim sorunlarına çözüm bulmak, yetişkinlere bilgi ve niteliklerini artırmaları için olanaklar sağlanmasına yardımcı olmayı amaçlar. İşlevsel olarak ise amaç; tüm Avrupa'da yetişkin eğitiminde yer alan kişilerin hareketlilik kalitesi ve erişebilirliğinin iyileştirilmesi ve sayısının artırılmasıdır. Böylece 2013 yılına kadar en az 7.000 kişinin hareketliliğini desteklemek, tüm Avrupa'da yetişkin eğitiminde yer alan kuruluşlar arasında işbirliğinin kalitesini ve sayısını artırmak, yetişkin eğitime katılmaları için kendilerine alternatif fırsatlar vermek amacıyla, başta yaşlılar ve temel nitelikleri kazanamadan eğitimlerini yarıda bırakanlar olmak üzere kırılğan sosyal gruplardan ve marjinal sosyal çevrelerden gelen kişilere yardımcı olmak, yetişkin eğitiminde yenilikçi uygulamaların geliştirilmesini ve bunların ülkelerarası transferini desteklemek, Hayatboyu öğrenme için yenilikçi BİT (bilgi ve iletişim teknolojileri) tabanlı içeriğin, hizmetlerin, pedagojilerin ve uygulamaların geliştirilmesini desteklemek, eğitimsel yaklaşımları ve yetişkin eğitimi

kuruluşlarının yönetimini geliştirmek gibi amaçları içerir. Grundtvig Programında, yaşı ne olursa olsun örgün eğitimin dışındaki herkes “yetişkin” olarak tanımlanmaktadır (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=752096A0B2BDC0E771ADF6DDA95AAC6C48944>, erişim: 21.02.2009).

Grundtvig Öğrenme Ortaklıkları Projeleri

Bu faaliyet, yetişkinlere yönelik eğitim alanında faaliyet gösteren örgütler arasında gerçekleştirilen küçük ölçekli işbirliklerine imkân sağlamaktadır. Faaliyet çerçevesinde birden fazla katılımcı ülkeden gelen eğitimciler ve öğrenenler ortak olarak ilgilendikleri bir ya da birkaç konu üzerinde birlikte çalışmaktadırlar. Ayrıca deneyim, uygulama ve yöntemlerin karşılıklı değişimi amacıyla, belirli bir konu hakkında küçük çaplı ortak projeler gerçekleştirilebilmekte veya konferans, sergi, gösteri ve ziyaretler düzenlenebilmektedir (Güngör ve Soğuk, 2001: 27).

Proje Örneği: 2006 yılında, iki kuruluş bir Grundtvig projesi çerçevesinde bir araya geldi. Bu kuruluşlar, Türkiye’den Çağdaş Drama Derneği İstanbul Şubesi ve Polonya’dan Legnica Yaratıcı Girişimciler Derneği’dir. Bu projeye Fransızlar, Türkler ve Polonyalılar, sorunlu insanları topluma kazandırmaya yönelik kültürel becerilerini değiş-tokuş ederek birbirlerinden çok şey öğrendiler. Ortaklar arasında düşünce grupları oluşturuldu ve karşılaştırma amaçlı proje toplantıları düzenlendi. Bu toplantılar sırasında, düşünce gruplarının faaliyeti, projeye konu olan hedef gruplar ile (Fransa’da genel anlamda sorunlu insanlar, Polonya ve Türkiye’de ise kadın grupları), müzisyen, plastik sanatçısı ve aktör gibi sanat müdâhilleri ve sosyal emekçi, gönüllü gibi animatörler arasındaki ilişkilere odaklandı (Can, 2008: 28).

Grundtvig Hizmetiçi Eğitim Faaliyetleri

Bu faaliyet, yetişkin eğitiminde yer alan yabancı dil öğretmenlerini ve yabancı dil öğrenmek isteyen eğitim kurumu personelini kapsamaktadır. Bu şekilde, katılımcıların öğretme ve danışmanlık yapma yeteneklerinin artırılması ve Avrupa çapında Hayatboyu öğrenme kavramının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Program kapsamındaki hizmet içi eğitimin mutlaka yabancı bir ülkede gerçekleştirilmesi ve konuya güçlü bir Avrupa bakış açısı sağlanması gerekmektedir. Eğitimler haftada en az beş gün sürmeli, eğitim gören kişilerin yetişkin eğitimi ile ilgili kamu kurumlarında ya da STK’larda yer almaları sağlanmalıdır. Ayrıca, hizmet içi eğitim alan kişilerin

Grundtvig Ağları, Grundtvig Projeleri ya da Ulusal ajanslar tarafından düzenlenen toplantılara katılmaları gerekmektedir.

Yabancı dil öğretmenlerinin ise, uzmanlaştıkları yabancı dilde eğitim yapılan ülkeye gitmeleri gerekmektedir. Az öğretilen ve az kullanılan dillerin öğrenilmesi koşuluyla yalnızca yabancı dil öğrenmeyi içeren değişimler de desteklenmektedir. Grundtvig ortaklıkları ile destek alarak bu ortaklık kapsamındaki dil öğrenimine katılmak isteyen öğretmenler de bu faaliyetten yararlanabilmektedir. Projeye katılacak yabancı dil öğretmenleri, yetişkin eğitimi ile ilgili bir alanda çalışıyor olmalıdırlar.

Program kapsamındaki mali desteklerden; örgün, yaygın ya da resmî olmayan yetişkin eğitiminde yer alan tam zamanlı, yarı zamanlı ya da gönüllü çalışanlar ile yetişkin eğitimi sağlayan kuruluşların yönetsel kadrosunda yer alanlar, kültürlerarası yetişkin eğitimi ile ilgilenen veya göçmen işçiler ile çalışan personel ve özel gereksinimleri olan yetişkinler ile çalışanlar da yararlanabilmektedir. Bireysel başvurular, kişinin bağlı bulunduğu kurum aracılığıyla yapılmalı; grup halinde yapılacak başvurular ise en fazla on kişiden oluşmalı ve dil öğrenimi için başvuru yapılmalıdır; bunlar Ulusal Ajans tarafından tek tek değerlendirilecektir. 2007 için 2,046 milyon Avro bütçe ayrılan projenin 1-6 hafta sürmesi öngörülmektedir. Son iki yılda Grundtvig programından destek almayan projelere öncelik verilecektir (Mindek, 2007: 27).

Proje Örneği: Afyon Çay Mesleki Eğitim Merkezi'nden Uğur Ulukay, İtalya Floransa'da "Education and New Technologies" adlı bir hizmet-içi eğitim kursuna katılmıştır. İtalya Verona Üniversitesi'nden Profesör Antonio Cioffi tarafından verilen kursta, yeni teknolojilerin eğitim ve öğretimde kullanılması, uzaktan öğrenme programlarının oluşturulması ve kullanımı, web tasarımı, proje yönetimi gibi konular işlenmiştir. Eğitim bittikten sonra Pixel Associazione, kursiyerlere altı ay kadar uzaktan eğitim kursu alma olanağı sağlamıştır. Kurs, kursiyerlere bilgisayar teknolojileri hakkında pek çok şey kazandırmıştır (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 114-115).

Grundtvig İrtibat Seminerleri

İrtibat Seminerleri Grundtvig Programı kapsamında sunulacak projeler (Grundtvig Öğrenme Ortaklıkları, Grundtvig Gönüllü Projeleri ve Merkezi Projeler) için kullanılan ortak bulma araçlarından biridir. Bu seminerler, AB Komisyonu'nun desteği ile ulusal ajanslar tarafından düzenlenen ve yetişkin eğitimi ile ilgili farklı konularda yapılan ve birçok ülkeden kuruluş temsilcisinin katıldığı resmî toplantılardır. Kuruluşları adına seminerlere katılan kişiler, burada projelerini diğer katılımcılara sunarak projelerine ortak arayabilir ya da diğer katılımcıların projelerine ortak olabilirler. Ulusal ajanslar tarafından düzenlenen ve 3-4 gün süren (en fazla 5 gün sürebilir) irtibat seminerleri, her ülkeden gelen katılımcılar ile toplamda 50-100 kişinin katılımı ile ve genelde çalıştay şeklinde gerçekleşir.

İrtibat seminerlerinin amacı; seminerin yapıldığı alanda, Avrupa işbirliği olanakları üzerine daha fazla bilgi edinmek, diğer Avrupa ülkelerinde aynı alanda çalışan kuruluş temsilcileri ile tanışmak ve proje ortaklığı kurmak, kaliteli bir uluslararası projenin geliştirilmesi konusunda somut bilgi ve tavsiyeler almak (projede sorumlulukların belirlenmesi, proje değerlendirmesi ve yaygınlaştırması için faaliyetlerin nasıl geliştirileceği vb), işlemlerin yürütülmesi, başvuru formlarının doldurulması, hibe alan kuruluşların mali ve idari yükümlülükleri gibi konularda pratik bilgiler edinmektir.

İrtibat seminerlerine başvurular kurumsal olarak yapılır. Başvuru sahibi kuruluşun mutlaka Hayatboyu Öğrenme Programı'na (LLP) üye bir ülkenin kuruluşu olması ve bu ülkelerden birinde konşlu olması gereklidir. Başvuru sahibi kuruluş, tüzel kişiliğe sahip olmalı ve bunu resmî olarak kanıtlamalıdır. Kamu kurumları bunun dışındadır. Başvuru sahibi kuruluşu temsilen irtibat seminerine katılacak kişi Hayatboyu Öğrenme Programı'na (LLP) üye bir ülke vatandaşı olmalı ya da bu ülkeler dışındaki bir ülkenin vatandaşı olunması durumunda ise LLP'ye üye bir ülkede sürekli oturma iznine sahip olmalı ya da mülteci statüsünde bulunmalıdır.

Kuruluşlar aynı dönemde (aynı yıl için) tek bir Grundtvig İrtibat Semineri başvurusu yapabilirler. Büyük kuruluşlar ise en fazla bağlı genel müdürlükleri ya da müdürlükleri, üniversiteler ise fakülte ve yüksekokul sayıları kadar başvuru yapabilirler. Başvuru sahibi kuruluş, yetişkin eğitimi ile ilgili faaliyette bulunduğunu resmî bir yazı

ve/veya belge ile kanıtlamak zorundadır. Başvuru sahibini temsilen irtibat seminerine katılacak kişi, başvuru sahibi kuruluşun personeli (ya da STK olması durumunda resmî üyesi) olmak zorundadır. Bir kuruluş aynı proje için birden fazla irtibat seminerine başvuru yapamaz. Başvuru sahibinin faaliyet alanı ile irtibat seminerinin konusu ilgili olmalıdır. Bir irtibat seminerine aynı kuruluştan en fazla bir kişi katılabilir. Grundtvig irtibat seminerlerinin süresi en az bir gün, en çok beş gündür (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=168383493D015D0D550ACE52461C79DDEDBEA>, erişim: 21.02.2009).

Grundtvig Hazırlık Ziyaretleri

Bu faaliyetle yetişkin eğitimi alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında küçük ölçekli işbirliklerinin kurulması amaçlanmaktadır. Grundtvig hazırlık ziyaretleriyle, öğrenme ortaklıkları kurmak isteyen kurumların uygun ortak bulmalarının ve çalışma programları oluşturmalarının sağlanmasını hedeflenmektedir. Öğrenme ortaklığı kurmak isteyen her kurumun personeli hazırlık ziyaretleri projelerinde yer alabilmekte, hazırlık ziyaretleri, başka bir ülkedeki ortak kurumu ziyaret etmek ya da Ulusal Ajans tarafından gerçekleştirilen irtibat seminerlerine katılmak şeklinde olmalıdır. Faaliyet kapsamındaki mali desteklerden öğrenme ortaklığı kurmak isteyen kurumlarda çalışan bireyler yararlanabilir. Genelde her kurumdan yalnızca bir kişiye izin verilmekle birlikte, istisnai durumlarda iki kişi de destekten yararlanabilmektedir. Ortaklık kuruluncaya kadar yalnızca bir ziyaretin desteklenmesi öngörülmekte, hazırlık ziyaretleri bir hafta sürmelidir (Mindek, 2007: 28).

2.2.3.1.4 Leonardo Da Vinci⁶- Meslekî Eğitim

Leonardo da Vinci Programı, Avrupa Birliği'nde mesleki eğitimi geliştirmek amacıyla 6 Aralık 1994'te kabul edilmiş, birinci safhası 1995-1999, ikinci safhası ise 2000-2006 yılları arasında uygulanmıştır. Daha önce Avrupa'da uygulanan FORCE (sürekli eğitim), PETRA (temel eğitim), COMETT (üniversite-iş dünyası işbirliği), LİNGUA (dil öğrenimi) ve EUROTECNET (teknolojik yeniliklerle ilişkili niteliklerin yükseltilmesi) programlarını, daha fazla tutarlılık sağlanması amacıyla bünyesinde

⁶ Programa adı verilen Leonardo da Vinci (1452-1519) Floransa'da doğmuş İtalyan ressam, heykeltarihi, mühendis, mimar ve bilimci. Resimde ışık-gölge oyunlarının egemenliğini ve tonların ustaca kullanımıyla figürlere biçim kazandırabileceğini kanıtladı; heykel ve mimarlıkta ise, anlatım kaygısının yeniden ağır basmasını sağladı (Larousse, 1986: 7433-7434).

birleştiren programın temel amacı, mesleki eğitimle ilgili farklı kuruluşları içeren uluslararası ortaklıkların projelerini destekleyerek, üye ülkelerin bu alandaki politika ve yenilikçi eylemler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/duman.htm>, erişim: 15.05.2008).

Leonardo da Vinci Programı altındaki faaliyetlere ilişkin bilgi örneklerle aşağıda verilmektedir.

Hareketlilik Projeleri

Leonardo da Vinci Hareketlilik Projeleri, 3 hedef grubunun yurt dışında belli sürelerde bulunmasına ve mesleki bilgilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu hedef gruplar programda kullanılan kodları ile; IVT (temel mesleki eğitim almakta olan meslek lisesi öğrencileri, mesleki eğitim merkezindeki kursiyerler, çırak ve kalfalar), PLM (liseden ya da üniversiteden yeni mezun olan, iş arayan ya da henüz işe başlamayan ya da yeni başlamış olup da mesleki deneyimini arttırmak isteyenler), VETPRO (işletmelerin insan kaynakları yöneticileri, mesleki eğitim programı planlayıcıları ve yöneticileri, eğiticiler ve mesleki rehberlik uzmanları, dil yeterlilikleri alanındaki eğiticiler ve danışmanlar)'dur (Nurdoğan, 2007: 28).

Bu faaliyet, meslekî eğitim almakta ve vermekte olan her düzeydeki insanın bilgi ve becerilerini arttırmaları için AB üyesi ülkelerde hareketliliğini sağlamaktadır. Katılımcılara seyahat ve gittikleri yerlerde el becerilerini Avrupalı'larla paylaşmalarını sağlayan projelerdir (Benli, 2005: 15).

Proje Örneği: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi mezunu altı kişi, 2006 yılında, İskoçya'da hareketlilik proje faaliyetine katılmıştır. Yeni mezun öğrenciler, 9 hafta boyunca, Birleşik Krallığın ve dünyanın en büyük Somon balığı üreticilerinden PanFish şirketinde, şirketin kuluçkahane, tatlısu, tuzlusu ve işletme tesislerinde görev almışlardır. İşletme tesisinde henüz markete ve mutfaklara girmeden önceki laboratuvar çalışmalarında, kalite kontrolünde yer almışlardır. Ayrıca, Somonun ilk bakım ve yemlemelerini yapıp uygulamadaki sorunlara çözüm üretmişlerdir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 122-123).

Yenilik Transferleri

Faaliyet, 2000-2006 dönemindeki LDV projelerinin ya da diğer yenilikçi projelerin içerik ve sonuçlarının; resmî ya da özel meslekî eğitim sistemleri ve şirketler ile bütünleştirilmesi sonucu Avrupa mesleki eğitim sisteminin kalitesinin ve çekiciliğinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Yenilikçi içerik ve sonuçların aktarılması; kullanıcı koşullarının tanımlanması ve analiz edilmesi sürecini içermektedir. Bu süreçte, ortaya çıkan sonuçlar güncelleştirilerek eğitim ve kültür sistemine uyarlanmalıdır. Yenilik transferi projelerinin en az bir, en fazla iki yıl sürmesi ve Program'a katılan en az üç ülkenin projede yer alması öngörülmektedir (Mindek, 2007: 24).

Ortaklık Projeleri

Leonardo da Vinci Ortaklık Projeleri, meslekî eğitim alanında faaliyet gösteren kurumlar arasında gerçekleştirilecek işbirliğini özendiren ve bu işbirliğine önceden belirlenmiş ölçütlere göre katkı sağlayan bir faaliyettir. Bu projelere işletmeler, mesleki eğitim ve öğretimle ilgili politikalara karar veren kuruluşlar, ticaret ve sanayi odaları, dernekler, vakıflar, mesleki eğitim kurumları gibi tüm kurum ve kuruluşlar başvuru yapabilmektedir.

Leonardo da Vinci Ortaklık Projeleri, iş dünyasının gereksinimleri ile meslekî eğitimin bu gereksinimleri karşılayabilirliğini esas alan projelere öncelik tanımaktadır. Ortaklık projelerinde en az üç farklı ülkeden üç ortağın yer alması zorunludur. Ortaklardan en az birinin Avrupa Birliği'ne üye bir ülkede yerleşik olması, ortaklardan birinin de koordinatör olarak görev yapması gerekmektedir.

Araştırma raporu, kitap, konferans, video-CD gibi birlikte üretilecek bir proje ürününün ortaya konması esasına dayanan ortaklıklarda proje süresi iki yıldır. Ortaklık projeleri; personel ve öğrenci/stajyer değişimleri, ortaklaşa bir ürün ortaya çıkarmak için yapılan faaliyetler, özel konular üzerinde işbirliği çalışmaları, belirli bir mesleki eğitim, öğretim ya da ekonomik sektörde işbirliği çalışmaları gibi faaliyetleri içerebilir (Eğitim ve Gençlik, 2007: 19).

Hazırlık Ziyaretleri

Leonardo da Vinci Hazırlık Ziyaretleri, Leonardo da Vinci Programı kapsamında sunulacak projelere (hareketlilik, ortaklık ve yenilik transferi projeleri) hazırlık yapmak amacıyla kuruluşlara, proje ortaklarını daha yakından tanımaları, çalışma planı hazırlamaları için verilen bir olanaktır.

Yüz yüze yapılan bir ziyaretin yazılı iletişim, elektronik yollar ve telefonla yapılan iletişimle karşılaştırıldığında çok daha etkili ve verimli olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle Leonardo da Vinci Programı kapsamında proje yapmak isteyen kuruluşların projelerinin ayrıntılarını görüşmek ve başvuru formunu birlikte doldurmak üzere, bağlantı kurdukları potansiyel proje ortakları ile bir araya gelmelerine olanak sağlayan bir faaliyet olarak hazırlık ziyaretlerine katılmak olanaklıdır. (<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=3918273F56F0A0304E5DA90891E921F1D833>, erişim: 16.05.2009).

Avrupa Dil Ödülü

AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Avrupa'daki diğer ulusal ajanslar gibi, her yıl yabancı dil öğretiminde yeni teknikleri ve girişimleri desteklemek üzere "Avrupa Dil Ödülü (European Language Label Award)" olarak adlandırılan bir etiket dağıtmaktadır. Bu ödül, dil eğitimi ve öğretimi alanında yenilikçi ve yaratıcı uygulamalar yapan kurum ve kuruluşlara verilmektedir. Ödüllerin dağıtımına 2006 yılında başlanmıştır. 2006'da altı, 2007'de iki ve 2008'de ise beş kurum ve kuruluş "Avrupa Dil Ödülü" etiketi almaya hak kazanmışlardır. Bu etiket, tüm Avrupa genelinde kullanılabilen ve prestij sağlayan bir etikettir (Eğitim ve Gençlik, 2008: 19).

Proje Örneği: Nevşehir 20 Temmuz İlköğretim Okulu, okullarında yabancı dilin daha iyi öğretilmesi için bir dil sınıfı kurmuş, sınıfın adını da okulun 3 İngilizce öğretmeninin isimlerinden oluşan Good Ay(şen)Di(lek)Ya(şar) "Good AyDiYa" şeklinde adlandırmışlardır. Burada çocuklar şarkılarla, oyunlarla, bilmece ve tekerlemelerle, drama, film ve film sonrası yapılan konuşma etkinlikleriyle görerek, yaparak ve yaşayarak dil kazanımını gerçekleştirmektedirler. Derslerde projeksiyon makinası ile canlandırma şeklinde kitap okuma ve dinleme etkinliği yapılmakta, daha

küçük sınıflarda kelime oyun cd'lerinden yararlanılmaktadır. Ayrıca derslerde kukla, kart oyunları, oyuncaklar, top, ip, şapka gibi eşyalar da kullanılmaktadır. Bunun dışında Ürgüp, Göreme, Uçhisar gibi yabancı konukların yoğun olduğu bölgelere yapılan ziyaretlerle öğrenciler hem İngilizce patirik yapabilmekte hem de farklı kültürlerden insanlarla tanışabilmektedir. Oluşturulan İngilizce kulübüyle de ders dışı etkinlikler ve yıl sonu etkinlikleri gibi çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Tekin, 2008: 22-23).

2.2.3.2 Ortak Konulu (Transversal) Program

Ortak Program kapsamında Türkiye'de uygulanan faaliyetler aşağıda yer almaktadır.

Çalışma Ziyaretleri

Faaliyetin içeriğini, eğitime ilişkin bilgi ve deneyimlerin, eğitim alanında iyi uygulama ve yöntemlerin paylaşılmasına yönelik çalışma ziyaretleri oluşturmaktadır. Bu faaliyetten, eğitim sisteminde görev yapmakta olan yönetici ve uzmanlar, bürokratlar, sendikacılar, öğretmen yetiştiren öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri yararlanabilmektedir. Faaliyetin amacı, eğitim uzman ve yöneticilerinin diğer ülkelerin eğitim sistemlerini, eğitim sistemlerindeki farklı uygulamaları ve yenilikleri yakından tanımaları ve bilgi ve deneyimlerin paylaşımını ve yeni ortaklıkların oluşturulmasına zemin hazırlamaktır. Çalışma ziyaretlerinin süresi beş işgünüdür ve bu ziyaretlere bireysel başvuru yapılır, yılda iki başvuru dönemi vardır (Ortak Konulu Program, 2007: 2).

Proje Örneği: İstanbul Maltepe Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi Müdür Yardımcısı Ali Tarık Ziyat Yılmaz, Ortak Konulu Program (Transversal) çerçevesinde bir çalışma ziyareti için 6-10 Ekim 2008 tarihlerinde "Eğitimde Ailenin Rolü" adlı faaliyete katılmak üzere Polonya Suvalki'ye gitmiştir. Çalışma Ziyaretini Gdansk Üniversitesi'ne bağlı yabancı dil öğretmeni yetiştiren bir okul olan ZKN organize etmiştir. Sabah 08.30'dan, öğleden sonra 16.00'a kadar süren günlük program süresince katılımcılar, aileleri eğitim sürecine katmak için yaptıkları etkinlikleri anlatmışlardır. Bu çerçevede, Ali Tarık Ziyat Yılmaz tarafından da anne baba eğitimi seminerleri gibi okullarında düzenlenen etkinlikler dile getirilmiştir. Ayrıca program kapsamında çeşitli eğitim kurumları da ziyaret edilmiştir (Yılmaz, 2008: 30-31).

Avrupa Rehberlik Merkezi

Euroguidance (Avrupa Rehberlik Merkezi), AB Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı bünyesinde 2005 yılında kurulan ve 2007 itibariyle Hayatboyu Öğrenme Programı kapsamındaki Ortak Konulu (Transversal) Program altında bir birim olarak çalışmalarını devam ettiren bir merkezdir. Avrupa genelinde Türkiye dâhil, 32 ülkede National Resources Centre for Vocational Guidance (Ulusal Mesleki Rehberlik Merkezleri) veya kısaca Euroguidance olarak bilinen merkezler vardır. Bu merkezlerin genel amaçları, AB genelinde eğitim, öğretim, mesleki rehberlik, danışmanlık, iş, kariyer ve mesleki danışmanlık sistemleri konularında bilgi toplayarak Avrupa boyutunun geliştirilmesi ve Avrupa çapında dolaşımın en kolay şekilde olabilmesi için rehberlik ve yönlendirme hizmeti vermesi şeklinde özetlenebilir.

Mesleki Bilgi Rehberlik ve Danışmanlık (MBRD) hizmetleri ekonomik gelişmeye insan gücünün geliştirilmesine, hayatboyu öğrenmeye, iş piyasaları ile eğitim arasındaki dengeleri oluşturmaya ve sosyal kaynaşmaya katkı sağlamaktadır (Eğitim ve Gençlik, 2007: 7).

2.3 GENÇLİK PROGRAMI

Bu kısımda AB eğitim ve gençlik programlarından Gençlik Programı ve bu programın Türkiye’de uygulanan alt eylemleri hakkında bilgi verilmektedir.

2.3.1 Tanımı ve Hedefleri

15 Kasım 2006’da 1719/2006/EC sayılı alınan kararla (OJ L 327 of 24 Kasım 2006, s. 30-44) Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi gençlerin yaygın eğitim faaliyetlerini yasal çerçevede desteklemek amacıyla 2007 yılından başlayıp 2013 yılına kadar sürecek olan Gençlik Programını (Youth in Action) yürürlüğe koymuştur (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 5).

Gençlik Programı, 13-30 yaş arasındaki gençlere yaygın öğrenme fırsatları sunan ve gençlerin kendi inisiyatifleriyle yürüttükleri proje faaliyetlerine destek veren bir programdır. Program, gençlerin yabancı kültürleri ve kendi kültürlerini

tanımlarında, sosyal ve kültürel beceriler edinmelerine büyük katkılar sağlamaktadır. Bu çerçevede, program, gençlerin uluslararası ya da yerel projeler geliştirmelerine, AB ülkelerinde gerçekleştirilen etkinliklere katılmalarına ve Türkiye’de çeşitli etkinlikler gerçekleştirmelerine olanak tanır. Gençler, gençlik kuruluşları, resmî kurumlar, STK’lar ve resmî olmayan gençlik grupları (en az dört genç) aracılığıyla ve birey olarak kendi faaliyetlerine uyan proje ya da faaliyetlerden yararlanabilmektedirler. Desteklenen faaliyetler yaş aralığı ve kapsama göre değişiklik gösterebilmekte fakat yabancı dil yeterliliği istenmemektedir. Uluslararası değişim ve etkinlik içeren eylemlerde ise, grup üyelerinden en az birinin diğer ortaklarla iletişimi sağlayacak düzeyde yabancı dil bilmesi yeterlidir (Anadolu’dan Avrupa’ya, 2007: 23).

“Bilgi Avrupası”na ulaşmada katkı sağlaması amacıyla oluşturulan Gençlik Programı, gençlik politikasının geliştirilmesinde yaygın eğitime dayanan bir Avrupa işbirliği alanı oluşturulmasını hedeflemektedir. Programın amaçları şunlardır (Arslan, 2004: 6):

- Gençlerin toplumla uyumunun kolaylaştırılması ve girişimcilik ruhunun desteklenmesi,
- Irkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadelenin desteklenmesi,
- Ortak Avrupa kültürünün çeşitliliği, ortak miras ve ortak değerlerin daha iyi anlaşılması,
- Her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yardımcı olunması ve toplumun her düzeyinde eşitliğin özendirilmesi,
- Yerel düzeyde gençlik çalışmalarına olumlu etki edecek projelere Avrupa ögesinin katılması.

2.3.2 Öncelikleri ve Özellikleri

Gençlik Programının Avrupa Vatandaşlığı, gençlerin katılımı, kültürel çeşitlilik, olanakları kısıtlı gençlerin dâhil edilmesi gibi daimi öncelikleri vardır. Bunların yanı sıra yıllara göre değişiklik gösteren öncelikler de vardır. Örneğin; 2007 yılı önceliklerinde, gençlerin sağlığının iyileştirilmesi, 2008 yılı önceliklerinde cinsiyet temelli şiddetle mücadele, 2009 yılı önceliklerinde ise Avrupa yenilik ve yaratıcılık yılı,

küresel değişikliklere dair bilinç arttırma, kültürlerarası diyalog gibi konular yer almaktadır.

Gençlik Programının önemli özellikleri şunlardır:

Yaygın Eğitim: Bilindiği gibi yaygın eğitim, örgün eğitim programının dışında gerçekleşen yani evde, işte ve boş zamanlarda yapılan öğrenme etkinliklerini ifade etmektedir. Program kapsamındaki yaygın eğitim ile, örgün ve yaygın eğitim dışında gerçekleşen ve gönüllülük esasına dayanan öğrenme etkinlikleri, gençlerin önemli beceriler edinmesine ve kişisel gelişimlerine, topluma dâhil olmalarına ve aktif vatandaşlıklarına katkı yapmalarına ve bu sayede istihdam edilebilirliklerini arttırmalarına olanak tanır.

Youthpass: Gençlik Programı kapsamındaki Eylem 1.1, Eylem 2 ve Eylem 4.3 projelerine katılan herkes, proje sırasında edinilen yaygın ve informal eğitim deneyimini tanımlayacak ve kanıtlayacak bir Youthpass sertifikası alma hakkına sahiptir. Sertifika; katılımcının kişisel bilgileri, programın ilgili Eyleminin açıklaması, proje ve katılımcının yer aldığı etkinliklerle ilgili genel bilgiler ve katılımcının proje süresince edindiği öğrenme çıktılarının açıklaması ve değerlendirilmesi gibi bilgileri içermektedir. Bu sertifika aracılığıyla Avrupa Komisyonu, program katılımcısının eğitim deneyimi ve yaygın eğitim ve resmî olmayan eğitim sürecinin tanınmasını sağlamakta, bu da katılımcının gelecekteki eğitimsel ve meslekî yöneliminde önemli bir fayda sağlayabilmektedir.

Gençlik Programının Görünürlüğü: Görünürlük; projenin hedefleri, öngörülen sonuçları ve projenin gerçekleşmesinde Avrupa Birliği'nin sağladığı destek hakkında bilgi yaymayı ifade etmektedir. Bilgi ve tanıtım materyalleri üretmek; basın bülteni hazırlamak ya da gazeteler, dergiler, internet sayfaları ya da haber bültenleri için makaleler yazmak; bir e-grup kurmak, internet sayfası hazırlamak, fotoğraf galerisi düzenlemek ya da blog sayfa açmak buna örnek olarak verilebilir.

Sonuçların Yaygınlaştırılması ve Kullanılması: Sonuçların yaygınlaştırılması ve kullanılması, proje sonunda ortaya çıkan ürünlerin pratik uygulamaları ve bunların kullanımını içermektedir. Yararlanıcılar, projelerini ve sonuçlarını daha görünür, daha tanınır ve sürdürülebilir kılacak etkinliklerde bulunabilirler. Bu da, proje sonuçlarının kullanılmaya devam edeceği ve çok sayıda genç üzerinde olumlu etki bırakacağı

anlamına gelmektedir. Böylece yararlanıcılar, kendi çalışmalarında kaliteyi arttıracak, Gençlik Programının da genel etki etmesine önemli bir katkı sağlamış olacaklardır.

Ayrımcılıkla Mücadele: Ayrımcılıkla mücadele, programın bir çekirdek unsurudur. Gençlik Programı cinsiyet, ırk ya da etnik köken, din ya da inanç, özürlülük ya da cinsel tercihe dayalı hiçbir türde ayrımcılık olmaksızın tüm gençler için erişilebilir olmalıdır.

Kadın ve Erkek Eşitliği: Tüm üye ülkelerde, Avrupa Birliği düzeyindeki tüm politika ve eylemlerde, özellikle eğitim ve kültür alanlarında kadın ve erkek eşitliği (cinsiyet eşitliği) ilkesinin yer almasına karar verilmiştir. Gençlik Programı da, yalnızca küresel olarak değil, bütün alt eylemlerde eşit sayıda kadın ve erkek katılımcıya ulaşmayı hedefler. Program bunun da ötesinde, kadın erkek eşitliğini konu alan projelerin özendirilmesini amaçlamaktadır.

Katılımcıların Güvenliği ve Korunması: Katılımcıların güvenliği ve korunması, Gençlik Programının önemli bir ilkesidir. En basit ifadeyle koruma ve güvenlik, her genç bireyin zarara maruz kalmama hakkıyla ilgilidir. Korunma, cinsel ve ahlaki istismarın yanında kültürlerarası problemler, kaza, yangın, alkol ve madde bağımlılığı, ihmal, küçük düşürücü hareketler ya da cezalandırma dâhil her türlü uygunsuz davranışı kapsar. Burada asıl amaç, genç insanlarla çalışan kişilerin, gençlerin korunması, bunu bir görev bilmelerini ve bu görevin gereklerini yerine getirmelerini yani gerekli önlemleri almalarını sağlamaktır.

Çok Dillilik: Komisyon, programlarda çok dilliliği özendirir ve bu noktada iki uzun vadeli hedefi göz önünde bulundurur: Dil çeşitliliğinden en iyi şekilde yararlanan bir toplum oluşturulmasına yardımcı olmak ve vatandaşların yabancı dil öğrenmelerini özendirmek. Gençlik programı, bir dil programı olmamasına karşın, farklı uyruklardan ve farklı dillerden gençleri bir araya getirerek ve onlara yurtdışındaki etkinliklere katılma fırsatı vererek bu hedeflere katkı sağlamaktadır (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 6-12).

2.3.3 Programın Uygulanması

Gençlik Programının kusursuz bir şekilde yürütülmesinde nihai sorumluluk Avrupa Komisyonu'na aittir. Komisyon, programın bütçesini, programla ilgili öncelikleri, hedefleri, ölçütleri esasa göre belirler ve yürütür. Bunun yanında, Avrupa

düzeyinde programın genel uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine öncülük eder ve takibini yapar. Avrupa Komisyonu, ayrıca, ulusal ajanslar ile yakın işbirliği içinde olup, bunların çalışmalarını denetler. Komisyon, merkezî projelerin yürütülmesi için Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajans'ını yetkilendirmiştir (<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinid=320615C14C7B7893D093CD0045ED385E79A7A&CFID=40909&CFTOKEN=92187824>, erişim: 28.01.2009).

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren fiilen işlerlikte olan Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajansı, iki ana genel müdürlük gözetiminde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu genel müdürlükler, Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü (EAC) ile Bilgi Toplumu ve Medya Genel Müdürlüğü'dür (INFSO).

Yürütme Ajansı'nın görevi eğitim, öğretim, aktif vatandaşlık, gençlik, duyuşsal ve görsel alanlardaki 15'in üzerinde bir dizi Topluluk finansman program ve eylemini uygulamaktır. Ajans tarafından yürütülen programların tümü merkezidir ve teknik projeler desteklenmektedir. Ajans teklif çağrılarının oluşturulması, proje seçimi, proje sözleşmelerinin imzalanması gibi görevlerden sorumludur (Eğitim ve Gençlik, 2007: 13).

Gençlik Programı, esas itibariyle ülke merkezli olarak uygulanmaktadır. Amaç, yararlanıcılarla olabildiğince yakın çalışmak ve gençlik alanında ulusal sistemlerin ve şartların getirdiği farklılıklara uyum sağlamaktır. Her bir program ülkesi tarafından belirlenen Ulusal Ajanslar, programı ulusal düzeyde tanıtır ve uygularlar ve Avrupa Komisyonu, ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki yararlanıcılar ve gençler arasında bir bağlantı görevi görürler.

Yukarıda belirtilen yapıların dışında Gençlik Programı ile ilgili tamamlayıcı uzmanlık faaliyeti gösteren SALTO Gençlik Kaynak Merkezi, Eurodesk Ağı, Euro-Med Gençlik Platformu, Eski AGH Gönüllü Yapıları gibi yapılar da vardır. SALTO (Support for Advanced Learning and Training Opportinies/ İleri Düzeyde Öğrenme ve Eğitim Fırsatları İçin Destek) Gençlik Kaynak Merkezleri yaygın eğitimin tanınmasını sağlamak amacıyla eğitim ve işbirliği olanakları sağlayarak programa destek verir. Eurodesk Ağı, gençlik alanında genel bilgi sunar ve gençlik programıyla hakkındaki bilginin yayılmasına destek olur. Eurodesk; ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde herkese açık olan sorulara telefon, e-posta, faks yoluyla ya da yüz yüze yanıt alma olanağı, soru

sahiplerine öneri ve yardım, yayınlar ve kaynaklar, konferanslar, seminerler, bilgilendirme faaliyetleri, Avrupa bilgilerine internetle ulaşım, eğitim ve destek hizmetleri gibi bir dizi hizmet sunar. Eurodesk, ayrıca, European Youth Portal içeriğini oluşturarak internet yoluyla on-line bilgi hizmeti ve iletişim bilgileri sunar. Bu bağlamda, Eurodesk diğer ilgili bilgi ağlarıyla, özellikle Avrupa Gençlik Bilgi ve Danışma Ajansı (ERYICA) ve Avrupa Gençlik Kartı Örgütü (EYCA) ile işbirliği kurar.

Euro-Med Gençlik Platformunun kurulma amacı; Akdeniz'in iki karşı kıyısındaki gençlik kuruluşları arasında işbirliği, ağ ve değişim çalışmalarını özendirme. Ortak arama bilgi bankası, tartışma forumu, ülke profilleri ve gençlik girişimlerinin finansmanı gibi konularda bilgi sunmaktadır. Eski AGH Gönüllü Yapıları, Gençlik ve gönüllülük konularında çalışan bu yapıların faaliyetleri genel olarak AGH gönüllülüğü hakkında bilgi sunma ve eski AGH gönüllüleri arasında deneyimlerin paylaşıldığı bir iletişim ve ağ platformu kurma hususlarında gerçekleştirilmektedir (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 16-18).

2.3.4 Katılan Ülkeler, Katılımcılar ve Yararlanıcılar

Programa katılan ülkeler, Program Ülkeleri ve Ortak Ülkeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Program Ülkeleri, 27 AB üyesi Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA)/Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) üyeleri olan İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve aday ülke Türkiye'dir. Programa katılan ortak ülkeler (komşu ortak ülkeler ve dünyadaki diğer ortak ülkeler) aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Çizelge 1.2. Komşu Ortak Ülkeler

Güneydoğu Avrupa	Doğu Avrupa ve Kafkaslar	Akdeniz Ortak Ülkeleri
Arnavutluk	Ermenistan	Cezayir
Bosna Hersek	Azerbaycan	Mısır
Hırvatistan	Belarus	İsrail
Eski Makedonya Yugoslav Cumhuriyeti (FYROM)	Gürcistan	Ürdün
Kosova (UNSC'nin 1244/1999 nolu kararı ile)	Moldova	Lübnan
Karadağ	Rusya Federasyonu	Fas
Sırbistan	Ukrayna	Batı Şeria ve Gazze Şeridi
		Filistin Yönetimi
		Suriye
		Tunus

Kaynak: *Gençlik Programı Kılavuzu* (2008), Ankara, s. 20.

Tablo 1.3. Dünyadaki Diğer Ortak Ülkeler

Afganistan	Fiji	Nijerya
Angola	Gabon	Niue
Antigua ve Bermuda	Gambiya	Palau
Arjantin	Gana	Panama
Bahama Adaları	Granada	Papua Yeni Gine
Bangladeş	Guatemala	Paraguay
Barbados	Gine Cumhuriyeti	Peru
Belize	Guinea- Bissau	Filipinler
Benin	Guyana	Ruanda
Bolivya	Haiti	Saint Kitts ve Nevis
Bostwana	Honduras	Sainte-Lucia
Brezilya	Hindistan	Saint-Vincent ve
Brunei	Endonezya	Grenadines
Burkina Faso	Fildişi Sahili	Samoa
Burundi	Jamaika	Sao Tome ve Principe
Kamboçya	Kazakistan	Senegal
Kamerun	Kenya	Sejšeller
Cape Verde	Kiribati	Sierra Leone
Orta Afrika Cumhuriyeti	Kırgızistan	Solomon Adaları
Çad	Laos	Güney Afrika
Şili	Lesotho	Sudan
Çin	Liberya	Surinam
Kolombiya	Madagaskar	Swaziland
Komor Adaları	Malawi	Tanzanya
Demokratik Kongo	Malezya	Tayland
Cumhuriyeti	Mali	Togo
Kongo Cumhuriyeti	Marshall Adaları	Tonga
Cook Adaları	Moritanya	Trinidad ve Tobago
Kosta Rika	Mauritius	Tuvalu
Cibuti	Meksika	Uganda
Dominik	Mikronezya	Uruguay
Dominik Cumhuriyeti	Mozambik	Özbekistan
Doğu Timor	Namibya	Vanuatu
Ekvador	Nauru	Venezüela
El Salvador	Nepal	Vietnam
Ekvador Ginesi	Nikaragua	Yemen
Eritre	Nijer	Zambiya
Etiyopya		Zimbabve

Kaynak: *Gençlik Programı Kılavuzu* (2008)., Ankara, s. 21.

Program ülkelerinden katılımcılar, kurum, kuruluş ya da gruplar, Gençlik Programının bütün eylemlerine katılabilirler. Komşu ortak ülkeler Eylem 2 ve alt eylem 3.1'e; dünyadaki diğer ortak ülkeler ise Eylem 2 ve alt-eylem 3.2'ye katılabilirler (<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinid=320615C14C7B7893D093CD0045ED385E79A7A&CFID=40909&CFTOKEN=92187824>, erişim: 28.01.2009).

Programın ana hedef kitlesini gençler ve gençlik çalışanları oluşturmaktadır. Ancak Program bu bireylere yararlanıcı kurumlar ya da gruplar aracılığıyla ulaştığı için programa katılım için gerekli koşullar iki aktörle ilgilidir: “Katılımcılar” (programa katılan bireyler) ve “yararlanıcılar” (çoğunlukla yasal olarak kurulmuş örgütler). Hem katılımcı hem de yararlanıcının Programa katılım koşulları buldukları ülkeye bağlıdır.

Katılımcılar: Program ülkeleri ya da ortak ülkelerden birinde yasal olarak ikamet eden gençler, gençlik çalışanları ya da bir gençlik kuruluşu Gençlik Programı kapsamındaki bir eylem ve alt-eylem projesine katılabilir. Katılımcılar başvuru tarihindeki alt ve üst yaş limitlerine uyup uymadıklarına özellikle dikkat etmelidirler.

Yararlanıcılar: Gençlik Programı kapsamındaki projeler, katılımcıları temsilen yararlanıcılar tarafından sunulur ve kabul edilirse yürütülür. Gençlik Programına eylem ve alt-eylem bazında proje sunmak üzere başvuruda bulunacaklar şunlar olabilir:

Bir Program ülkesinde ya da ortak ülkede yasal olarak ikamet eden,

- Kâr amacı gütmeyen ya da hükümet dışı bir kuruluş
- Bir yerel, bölgesel kamu kuruluşu
- Resmî olmayan bir Gençlik grubu
- En az sekiz Program ülkesinde şubesi bulunan Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif bir kuruluş
- Kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kamu kuruluşu
- Gençlik, spor ya da kültürel alanda etkinlik düzenleyen kar amacı güden bir kuruluş.

Projenin kabul edilmesi durumunda Programın bir yararlanıcısı olunur. Kısacası yararlanıcı, projenin gerçekleştirilmesi için bir hibe anlaşması imzalaması önerilecek bir kurum, kuruluş ya da gruptur (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 18-19).

2.3.5 Eylemleri

Gençlik Programı altındaki programlara “Eylem” denilmektedir (Anadolu’dan Avrupa’ya, 2007: 23). Program, beş eylemi öngörür.

2.3.5.1 Eylem 1- Avrupa için Gençlik

Alt Eylem 1.1- Gençlik Değişimleri

13-25 yaş arasındaki gençlik grupları için düşünülen gençlik değişimi, ortak bir faaliyet programına katılmak amacıyla bir ya da daha fazla gençlik grubuna başka bir ülkeden bir grubu misafir etme ya da onlara misafir olma olanağı tanır.

Ulusötesi ortaklığa dayanan bu faaliyetler, gençlerin aktif katılımını içerir ve farklı sosyal ve kültürel gerçeklikleri keşfetme ve bunların farkına varmalarına, birbirlerinden öğrenmelerine ve Avrupa vatandaşları olma duygularını güçlendirmelerine olanak vermek üzere tasarlanmıştır. Bu sayede gençler kültürleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları keşfedebilirler. Program, olanakları kısıtlı gençlerin değişimini teşvik etmektedir.

Katılan ülkelerin sayısına göre bir gençlik değişimi, iki, üç veya çok taraflı olabilir. Bütün yararlanıcıların program ülkelerinden olması gereken eylemde her yararlanıcı grup,

- kâr amacı gütmeyen / resmî olmayan bir kuruluş ya da
- bir yerel, bölgesel, kamu kuruluşu ya da
- resmî olmayan bir gençlik grubu
ya da
- gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif bir kuruluş olmalıdır (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 27-28).

Değişimin karşılıklı olması gerekmemektedir. Ortaklardan en az birinin AB üyesi olması gerekmekte; değişimin süresi 6-21 gün arasında olmalıdır. Her grubun bir ya da daha fazla lideri olmalıdır. Bir Gençlik Değişimi projesi, grup liderleri hariç en az 16, en fazla 60 katılımcıdan oluşmalıdır. Proje, gençlerin eğitim sürecine katkıda bulunmalı, yaşadıkları çevre hakkındaki farkındalıklarını arttırmalı, katılımcıların günlük hayatıyla doğrudan ilgili belli bir temaya (müzik, film, yerel miras, çevre, ırkçılık, yabancı düşmanlığı vb) ve günlük etkinlikler programına (çalışma grupları, sunumlar, kültürel ve spor etkinlikleri, yuvarlak masa toplantıları vb) sahip olmalıdır.

Tatil gezileri, resmî toplantılar, dil kursları, okul/sınıf değişimleri, akademik çalışma gezileri, yarışmalar, turizm olarak nitelendirilebilecek değişim faaliyetleri, kâr amacı güden değişim faaliyetleri, çalışma kampları ve spor etkinliklerine bu çerçevede destek verilmemektedir.

İki ya da üç taraflı değişimlerde, gönderen (misafir) ve ev sahibi gruplar kendi Ulusal Ajanslarına ayrı ayrı başvuru yaparlarken; çok taraflı değişimlerde, ev sahibi grup (eşgüdümü sağlayan grup) diğer tüm ortaklar adına kendi Ulusal Ajansına başvurur (Arslan, 2004: 8-11).

Proje Örneği: “Kafandakini Çek” gençlik değişimleri projesi Mart ayında, Ankara’da ABEGPM desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Temel amacı, “gençler arasında Avrupalılık bilincini geliştirmek” olan proje, daha önce altı farklı AB Gençlik Değişimleri projesini hayata geçiren Kultur und Art Initiative önderliğinde 64 Alman ve Türk gencini bir araya getirmiştir. Projenin Ankara’daki ortağı, 1988’den beri kültür ve gençlik alanlarında faaliyetlerde bulunan, kitaplar yayınlayan, seminer-konferans-paneller düzenleyen, sergiler açan ve her yıl Ankara Uluslararası Film Festivali’nin organizasyonunu gerçekleştiren “Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı”dır. Türk ve Alman gençlerden oluşan katılımcılar, proje çerçevesinde ortak dil olarak sinemayı benimsediler. Gençler, Ankara’da bir araya gelmeden önce internette hazırladıkları bir forum üzerinde karşılıklı yazışarak çeşitli senaryo fikirleri geliştirdiler. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Sinema Bölümünden Bülent Özkam’ın desteğiyle, bol ödüllü Hollywood’da kameraman olarak çalışan Birgit Rudel, yine bol ödüllü Boston’da yönetmenlik yapan Jared Katsiane ve Detmold (Almanya) Müzik Akademisi profesörlerinden Oliver Groenwald eşliğinde atölye çalışmalarını yürüttüler. Çekim ve montajların tamamlanmasından sonra çekilen bu kısa filmler DVD formatına getirilip dağıtıldı. Ayrıca, Ankara Uluslararası Film Festivali kapsamında Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde seyircilerin beğenisine sunuldu (Eğitim ve Gençlik, 2008: 32-33).

Alt Eylem 1.2- Gençlik Girişimleri

Gençlik girişimi, gençlik grupları tarafından önerilen ve hayata geçirilen proje anlamına gelmektedir. Amaç, gençlerin girişimciliği ve yaratıcılığını geliştirmektir. Bu faaliyet, gençlere kendi toplumlarında başlatılan girişimlerin planlama ve

gerçekleştirme aşamalarına doğrudan katılım olanağı vererek bu genç insanların fikirlerinin denenmesini sağlar (Çetin, 2002: 107).

Bir Gençlik Girişimi iki şekilde olabilir:

Ulusal: Yerel, bölgesel ya da ulusal düzeyde tasarlanmıştır ve ikamet ettikleri ülkedeki tek bir grup tarafından gerçekleştirilir. Başvuru yapan grup, kendi ülkesindeki Ulusal Ajans'a başvuru yapar.

Ulus Ötesi: Farklı ülkelerden iki ya da daha fazla grup tarafından ortak olarak gerçekleştirilen bir gençlik girişimi ağıdır. Başvuran gruplardan biri koordinatör rolü üstlenir, diğer tüm gruplar adına ve projenin tamamı için kendi Ulusal Ajanslarına başvuru yapar.

Faaliyetten, kâr amacı olmayan kuruluş, dernek ya da resmî olmayan gençlik grubu (resmî olmayan bir gençlik grubu olma durumunda grup üyelerinden birisi temsilcisi rolünü üstlenir ve grup adına sorumluluğu üzerine alır) yararlanabilir.

Proje grupları, bir program ülkesinde ikamet eden 18-30 yaş arasındaki gençlerden oluşmalıdır. 18 yaşın altındaki gençler (15-17 yaş arası) bir koç eşliğinde kabul edilebilir. Projenin süresi 3 ay ile 18 ay arasında değişmektedir (Eğitim ve Gençlik, 2008: 38-39).

Proje Örneği: 2007'de Gaziantep Gençlik Birliği Derneği tarafından hazırlanan "Medya Çırakları" adlı proje, Gaziantep gençliğinin medya süreci hakkında bilinçlendirilmesi ve kendi inisiyatiflerini kullanarak olaylara bakış açılarını ve tespitlerini yansıtabilmek, ayrıca çözüm önerileri geliştirebilmek amacıyla aylık gazete çıkarmayı hedeflemektedir. Proje, gençlerin sivil toplum hayatına aktif katılımının arttırılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Projenin ana faaliyeti olan aylık TUVAL gazetesinin haber koordinatörlüğünün ve editörlüğünün tamamen gençlere bırakılması, gençlerin özgüvenlerinin gelişmesini sağlamıştır. Çıkarılan gazete sayesinde gençler, etkili bir kitle iletişim aracı olan gazete ve medya sürecini yakından tanımakla kalmamış, aynı zamanda kendi inisiyatiflerini kullanarak kendi alanlarında söz sahibi olmuşlardır (Okkırın, 2008: 28-29).

Alt Eylem 1.3- Gençlik Demokrasi Projeleri

Gençlik Demokrasi Projeleri, gençlerin katılımını artırmak üzere bir Avrupa ortaklığı tarafından geliştirilmiş olan, yerel, bölgesel, ulusal ya da Avrupa düzeyindeki projeler ya da faaliyetler sonucu fikirlerin, deneyimlerin ve yöntemlerin Avrupa düzeyinde bir araya getirilmesine olanak veren projelerdir. Gençlik ve katılım konusunda iyi uygulamalar geliştirilmesi, değişimi ve yaygınlaştırılması için ağlar oluşturma, demokratik hayata katılımı ilgili gençlerin gereksinimlerini ve isteklerini anlamak üzere gençler tarafından gençlerle birlikte danışma faaliyetleri içinde bulunma, AB kurumlarının işleyişini ve politikalarını içeren, tüm düzeylerdeki temsili demokrasi mekanizmaları odaklı gençlere yönelik bilgilendirme faaliyetleri ya da seminerler ya da müzakereler düzenleme, demokratik hayata ve demokratik kurumlara katılım konusunda gençler ile karar-vericiler ya da uzmanlar arasında toplantılar düzenleme, demokratik kurumların işleyişini ve karar vericilerin rollerini canlandırma yöntemiyle ele alan faaliyetler düzenleme (simülasyon faaliyetleri) Gençlik Demokrasi projesinde uygulanacak faaliyetlere örnek olarak verilebilir.

Program ülkesinden olması gereken her bir yararlanıcı:

- herhangi bir kâr amacı gütmeyen kuruluş/sivil toplum kuruluşu ya da;
- yerel, bölgesel kamu/hükümet kuruluşu ya da;
- resmî olmayan gençlik grubu (hatırlatma: resmî olmayan bir grup olması halinde, grup üyelerinden biri temsilci görevini üstlenir ve grup adına sorumluluk alır) ya da;
- Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluş (merkezi Program ülkelerinden birinde olan ve en az sekiz Program ülkesinde şubesi bulunan Avrupa Sivil Toplum Kuruluşları-ASTK) olmalıdır.

Program, 13 ve 30 yaşları arasında ve bir Program Ülkesinde yasal olarak yerleşik gençleri kapsamaktadır. Katılımcı sayısı, en az 16'dır. Faaliyetler bir ya da daha fazla sayıda yararlanıcının ülkesinde/ülkelerinde 3-18 ay arasında gerçekleştirilmelidir.

Faaliyetlere ev sahipliği yapan yararlanıcı ya da faaliyetlerden bir bölümüne ev sahipliği yapan yararlanıcılardan biri tüm diğer yararlanıcılar adına koordinatör rolü üstlenir ve Ulusal Ajansına başvurur. Başvuruda bulunmak isteyen yararlanıcı ülkesinde yasal olarak kurulmuş olmalıdır.

Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluşlar (merkezi Program ülkelerinden birinde olan ve en az sekiz Program ülkesinde şubesi bulunan Avrupa Sivil Toplum Kuruluşları-ASTK) Yürütme Ajansına başvurmalıdır (Eğitim ve Gençlik, 2008: 46-48).

Proje Örneği: Diyarbakır Yerel Gündem 21 Gençlik Meclisi, Yenişehir Belediyesi ve Marsilya’da faaliyet gösteren Solidarité et Liberté ve Infos A Gogo kuruluşları ile ortaklaşa yürütülen projenin adı “Genç Adımlar Demokrasiye”dir. Projenin amacı; gençlerin STK kavramını ve yereldeki STK’ların çalışmalarını öğrenmelerini sağlamak, onları kent yaşamına aktif bir şekilde katılıma özendirmek, kentteki karar alma mekanizmalarında yer almalarını özendirmek ve bunu sağlamaya çalışmak, kentte “iyi yönetim”in sağlanması için girişimlerde bulunmalarını özendirmektir.

Proje, 2007’de 20 kişilik bir gruba “eğitici eğitimi” verilmesiyle başlamıştır. Beş pilot mahallede, buradaki gençlerin örgütlenmesini sağlamaya çalışmaktan, lise temsilcilerinin kapasitesinin artırılmasına, engelli gençlerden farklı kültürlerden gelen gençlere, üniversite gençliğinden sivil toplum gönüllülerine kadar geniş bir hedef kitlesi vardır. Ayrıca, uluslararası paneller ve “Gençlik ve Demokrasi Günleri” gibi çalışmalar da yapılmıştır (Bölgesel Proje Fuarı Mardin, 2008: 7).

2.3.5.2 Eylem 2- Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH)

Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH), 2-12 aylık süreler dâhilinde 18-30 yaş arasındaki gençler arasında gençlerin 31 program ülkesinden birinde gönüllü hizmette bulunmasına ya da 31 program ülkesinde üstteki yaş aralığındaki gençlerin Türkiye’deki sosyal içerikli projelerde yer almasına olanak tanıyan bir gençlik projesidir.

Program kapsamındaki projelere katılan gençlerin yeme-içme, konaklama, vize ve seyahat masrafları ile ülkeden ülkeye değişen 85-200 Avro arasındaki aylık cep harçlıkları AB hibesinden karşılanmaktadır.

Gençler, AGH projelerine bireysel olarak başvuramamakta, mutlaka kâr amacı gütmeyen bir kuruluşun, AGH içindeki süreci gönüllüler adına takip etmesi gerekmektedir. Bu noktada kuruluşların AGH içindeki gönderen, ev sahibi ya da koordinatör kuruluş olarak akreditasyonu zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Akreditasyon, AGH içinde yer almak isteyen kuruluşların, Ulusal Ajans'a Niyet Beyanı (Expression of Interest) sunması ve "Ben AGH İçinde gönderen/ ev sahibi/ koordinatör kuruluş olarak yer almak istiyorum; bu işlevi üstlenmeye hem idari, hem mali, hem de personel kapasitem yeterli; ayrıca süreç içinde nelerin yapılması gerektiğini, haklarımı ve sorumluluklarımı da biliyorum" anlamına gelen bir beyanda bulunmasıdır. Aslında akreditasyon, AGH içinde yer almak isteyen kuruluşların AB Komisyonu tarafından belirlenen kurallar dâhilinde hareket etmesini güvence altına alan; birbirine gönüllü göndermek isteyen kuruluşlarla, gönderen ve ev sahibi kuruluş arayan gönüllüleri buluşturan oluşturan bir sistemdir.

Kâr amacı gütmeyen ve tüzel kişiliği olan sivil toplum kuruluşları (dernekler, vakıflar), yerel yönetimler (belediyeler), merkezî yönetimin taşra örgütleri (valilik ve kaymakamlıkların AB ofisleri), üniversitelerin AB ofisleri akredite edilmek için Ulusal Ajans'a başvurabilirler.

Akreditasyon başvurusunda herhangi bir eksiklik yoksa proje sorumlusu, yılda dört kez düzenlenmesi planlanan zorunlu akreditasyon eğitimine davet edilir. İki gün süren yoğun eğitimden sonra kuruluşun AGH içinde yer alma isteği hala devam ediyorsa, Ulusal Ajans akreditörleri gözlemlerde bulunarak bir rapor hazırlamak üzere kuruluşa bir akreditasyon ziyaretinde bulunur. Akreditörlerce hazırlanan rapor olumlu veya olumsuz görüşüyle birlikte akreditasyon komitesine sunulur, burada kabul ya da red şeklinde hazırlanmış bir tutanakla başkanın onayına sunulur. Kabul onayından sonra başvuru sahiplerine ilişkin bilgiler üç yıllılığına AB'nin merkezi veri tabanında http://ec.europa.eu.youth/evs/aod/hei_en.cfm adresinde yer almaya başlar. Bundan sonra Türkiye'nin dört bir yanından gönüllüler kuruluşa e-mail gönderecek, telefon edecek veya bizzat gelerek bilgi almak isteyeceklerdir. Kuruluşun buradaki sorumluluğu; AGH hakkında onlara yardımcı olmak ve yönlendirmektir (Güldü, 2008: 16-18).

Proje Örneği: İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Ozan Alakavuklar, 1 Ekim 2004-1 Ekim 2005 tarihleri arasında Almanya Thüringen bölgesinde 100 kişilik bir köyde Bildungswerk Blitz E. V. kurumuna ait olan bir seminer evinde Avrupa gönüllüsü olmuştur. Faaliyet süresince, katılımcı tarafından, ev sahibi kurumun desteğiyle Alman Ulusal Ajans'ına Euro-Med kapsamında bir proje başvurusunda bulunulmuş, ev sahibi kurumun bağlantıda olduğu gençleri farklı projelere göndermek için çeşitli projelere ortak olunmuştur (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 246-247).

2.3.5.3 Eylem 3- Dünya Gençliği

Alt Eylem 3.1- Avrupa Birliği Komşu Ortak Ülkeleriyle İşbirliği

Eylemin amacı, bir açıklık ruhu içinde karşılıklı anlayışı geliştirmek ve aynı zamanda eylem kapsamındaki ülkelerdeki gençlerin faaliyetlerini destekleyecek kalite sistemlerinin gelişimine katkı sağlamaktır. Eylem, gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının buldukları ülkelerdeki sivil toplumun gelişmesindeki önemini dikkate alarak, bu kuruluşların kapasitelerini artırıcı ve ağ kurmalarına yönelik faaliyetleri destekler. Eylem iki proje tipini desteklemektedir:

- Komşu Ortak Ülkelerle Gençlik Değişimleri
- Komşu Ortak Ülkelerle Eğitim ve Ağ Kurma Faaliyetleri.

Komşu Ortak Ülkelerle Gençlik Değişimi, iki ya da daha fazla ülkeden gençlik gruplarını bir araya getirerek, onlara çeşitli konular üzerinde tartışma ve karşı karşıya gelme fırsatını verir ve bu sırada da birbirlerinin ülke ve kültürlerini öğrenmelerine olanak sağlar. Bu eylemde, program ülkelerinden ve komşu ortak ülkelerden katılımcılar, ulus ötesi ortaklık oluştururlar. Bir Gençlik Değişimi, katılan ülkelerin sayısına göre iki, üç veya çok taraflı olabilir. Akademik eğitim gezileri, mali kar elde etmeyi amaçlayan değişim faaliyetleri, turizm olarak sınıflandırılabilen değişim faaliyetleri, festivaller, tatil seyahati, dil kursları, performans turneleri, okul sınıfı değişimleri, spor yarışmaları, kuruluşların olağan genel kurulları, çalışma kampları gibi faaliyetler hibe için uygun değildir.

Programdan, kâr amacı gütmeyen/resmî olmayan bir kuruluş ya da bir yerel, bölgesel, kamu kuruluşu ya da resmî olmayan bir gençlik grubu ya da gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif bir kuruluş yararlanabilir. Programa, bir program ülkesinde ya da bir komşu ortak ülkede yasal olarak ikamet eden ve 13 ile 25 yaş arasındaki (buraya

dipnot: birkaç kişi 25 ile 30 yaş arasında olabilir) gençler katılabilir. Projede grup lideri ya da liderleri hariç en az 16, en fazla 60 katılımcı yer alabilir. Faaliyetin süresi yolculuk hariç 6 ile 21 gün arasındadır. Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif olan kuruluşlarla Güneydoğu Avrupa’da kurulmuş ve faaliyete ev sahipliği yapacak gruplar proje başvurularını Yürütme Ajans’ına; bunun dışındaki uygun bulunan tüm başvurular Ulusal Ajans’a yapılır (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 85-88).

Akdeniz bölgesinde kuvvetlendirilmiş bir diyalog ve geniş kapsamlı işbirliğini amaçlayan Akdeniz Ortak Ülkeleri ile İşbirliği- Euro- Med Gençlik Programı ise 1995 Barcelona süreci ile başlamıştır. Program, bölgedeki gençlerin karşılıklı olarak birbirlerini anlamasına, sosyal ve iş hayatına adaptasyonuna yardım edecek ve sivil toplumun demokratikleşme sürecine katkıda bulunmaktadır.

Programın ilk safhası 1999-2001, ikinci safhası 2002-2004 yıllarıdır. Üçüncü safha ise 2004 yılı itibariyle başlamıştır. Programın öncelikleri ırkçılık, dışlama ve yabancı düşmanlığı ile mücadele, dezavantajlı gençlerin programa katılmalarını kolaylaştırma, diğer kültürlerle diyalog ve Avrupa ülkeleri ile dünyadaki diğer ülkeler arasında karşılıklı anlayışın tesis edilmesi şeklindedir (Demirel, 2007: 14-15).

2.3.5.4 Eylem 4- Gençlik Destek Sistemleri

Alt Eylem 4.3 Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma

Bu eylem, gençlik çalışmalarında ve kuruluşlarında aktif olan özellikle proje liderlerinin, gençlik danışmanlarının ve yöneticilerin bu projelerde eğitimini destekler. Ortaklık ve Ağ Kurma, yüksek kaliteli projeler ve sürekliliğin sağlanmasına yönelik faaliyetlerin yanında, gençlik çalışmalarında ve gençlik kuruluşlarında uzmanlık, iyi uygulamalar ve deneyimlerin değişimini destekler. Projeler, Gençlik Çalışması alanında değişimleri, işbirliğini ve eğitimi özendiren bir proje ya da gençlik programı kapsamında geliştirilecek projelere öncülük eden bir proje olmak üzere iki tür olabilir.

Eğitim ve Ağ Kurma (E & A) projeleri, İşbaşı Eğitimi (Uygulamalı Öğrenme Deneyimi), Fizibilite Ziyareti, Değerlendirme Toplantısı, Çalışma Ziyareti, Ortaklık Kurma Faaliyeti, Seminer, Eğitim Kursu ve Ağ Kurma faaliyetlerinden birini uygulama düşüncesiyle geliştirilir.

Programdan, program ülkesinden herhangi bir kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da sivil toplum kuruluşu, yerel, bölgesel kamu ya da hükümet kuruluşu, resmî olmayan gençlik grubu, Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif bir kuruluş yararlanabilir. Katılımcıların yasal olarak program ülkesinde ikamet etmesi gerekir, ancak yaş sınırı yoktur. Projenin süresi, 3-18 ay arasındadır. Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluşlar başvuruları Yürütme Ajans'ına yapılırken, diğer tüm başvurular Ulusal Ajans'a yapılmaktadır.

Proje Örneği: Eğitim ve ağ kurma projesi çerçevesinde 11 program ülkesinden 25 katılımcı İtalya'da cinsiyete bağlı şiddet konulu bir seminerde bir araya gelmiştir. Seminer süresine gençler arasında cinsiyete bağlı şiddet konularıyla ilgili sosyal çalışmacılar, gönüllüler ve dernek yöneticilerinden oluşan katılımcılar cinsiyete bağlı şiddet konularıyla ilgili yaklaşımları tartışarak ve ilgili araçları sunarak Avrupa seviyesinde uzmanlık ve tecrübelerini paylaşma fırsatını bulmuşlardır (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 105-109).

2.3.5.5 Eylem 5- Gençlik Alanında Avrupa İşbirliği İçin Destek

Alt Eylem 5.1 Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanların Toplantıları

Bu eylem; gençler, gençlik çalışmaları alanında ve gençlik kuruluşlarında aktif olanlar ve gençlik politikalarından sorumlular arasındaki işbirliğini, seminerleri ve yapılandırılmış diyalogu destekler. Bu eylem kapsamındaki proje, aşağıdaki faaliyetlerden birini uygulamak üzere hazırlanır:

Ulusal Gençlik Toplantısı: Bu faaliyet, program ülkelerinde yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde şu hususları sağlamak üzere gerçekleştirilir. a) yapılandırılmış diyalog ya da AB politikaları ve konularıyla ilgili olarak müzakere, tartışma ortamı, aktif katılım ve bilgilendirme için fırsat oluşturma, b) AB Dönem Başkanlığını yürütmekte olan AB üye ülkesi tarafından düzenlenecek resmî gençlik etkinliğinin altyapısını hazırlamak, c) Avrupa Gençlik Haftasıyla bağlantılı faaliyetleri düzenlemek, veya d) Örgün ve yaygın eğitim alanları arasındaki sektörlerarası diyalog ve işbirliğini arttırmak. Ulusal Gençlik Toplantısı, belirtilen bu faaliyetler dizisini ya da bu faaliyetlerin farklı bileşenlerini içerebilir.

Ulus Ötesi Gençlik Semineri: Yapılandırılmış Diyalog, Gençlik ve Gençlik için Avrupa Paketi alanlarında Koordinasyonun Açık Yöntemlerinin öncelikleri ve hedefleri

merkezli konuları görüşmek, iyi uygulamaların ve fikirlerin değişimini sağlamak ve/ya tavsiyelerde bulunmak üzere gençleri ve politika yapıcılarını bir araya getirmek.

Kâr amacı gütmeyen herhangi bir kuruluş, sivil toplum kuruluşu ya da yerel, bölgesel kamu veya hükümet kuruluşu veya gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluş programdan yararlanabilir. Ulusal Gençlik Toplantısı için, herhangi bir program ülkesinden yalnızca bir yararlanıcı uygundur. Ulus Ötesi Gençlik Semineri için her bir yararlanıcı herhangi bir program ülkesinden olmalıdır. Proje, en az biri AB üyesi olmak üzere en az beş farklı program ülkesinden 15-30 yaşları arasındaki gençlerden oluşmalıdır. Projenin süresi üç ile dokuz ay arasında değişmektedir. Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluşlar tarafından sunulacak başvurular Yürütme Ajans'ına yapılırken bunun dışındaki tüm başvurular Ulusal Ajanslara yapılmalıdır (<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinid=320615C14C7B7893D093CD0045ED385E79A7A&CFID=40909&CFTOKEN=92187824>, erişim: 15.05.2009).

Proje Örneği: Proje, gençlik politikaları alanında aktif uzmanlar ve karar vericiler ile yaşları 18 ile 25 arasındaki gençler için 5 günlük bir seminer düzenlemeyi amaçlamaktaydı. Seminer, yaygın öğrenme temelli atölye çalışmaları ile toplantılara dayalıydı. İletişim oyunları ve sosyal oyunlar, öğrenme faaliyetlerini tamamlamaktaydı. Bu faaliyetle uzmanlar ve karar vericiler, gençlerin görüşlerini ve ihtiyaçlarını daha iyi anlama; gençler ise hayatlarını etkileyecek karar verme süreçlerini daha iyi anlayabilme ve geleceğe ait karar ve tavsiyelere etkide bulunma fırsatı buldular (Gençlik Programı Kılavuzu, 2008: 122).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

Bu bölümde Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılım süreci, programların Türkiye'deki gelişimi, Türk Ulusal Ajans'ı, programlarla ilgili Türkiye Ulusal Raporu ve Etki Değerlendirme Raporu'yla AB Türkiye İlerleme Raporları anlatılmaktadır.

3.1 TÜRKİYE'NİN PROGRAMLARA KATILIM SÜRECİ

Türkiye-AB ilişkileri resmî olarak, AET'nin kurulmasının ardından 1963'te imzalanan Ankara Antlaşması'yla başlamıştır. Türkiye ile Topluluk arasında nihâi hedefi üyelik olan bir ortaklık ilişkisi kuran bu antlaşma 1964'te yürürlüğe girmiştir. İlişkilerin dönüm noktası ise 1999 Helsinki Zirvesi'dir. Zirvede Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesiyle tam üyelik sürecine girilmiştir. Bu süreç içinde yapılan çalışmalarla, Türkiye'nin, eğitim standardının yükseltilmesi, okullaşma, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve teknoloji kullanımı gibi konularda Avrupa düzeyine yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye, bu ve benzeri fon programlarına adaylık sürecinde ülke olarak katılım ücreti yatırarak dâhil olmuştur ve olmaktadır. Ayrıca, AB Eğitim ve Gençlik Programları, ülkemizde yürüyen tek Topluluk programı ya da faaliyeti değildir. Merkezi Finans ve İhale Birimi (CFCU), Kültür 2007, AB Türkiye Delegasyonu gibi kuruluşların finanse ettiği birçok program bulunmaktadır (Pancarlı, 2007: 24).

AB, yalnızca ekonomik bir birlikteliği değil, bununla birlikte ve bunun da ötesinde ortak kültür ve değerler çevresinde bütünleşmeyi de hedefler. AB, bu bütünleşmeyi kolaylaştırmak ve güçlendirmek için eğitimden kültüre, sağlıktan enerjiye, araştırma geliştirmeden istihdama kadar çok geniş bir alanda oluşturduğu Topluluk Programlarıyla, AB ülkeleri arasında işbirliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Eğitim alanındaki programlar ile eğitim ve ortak kültür ile donatılmış bir Avrupa kimliğine ulaşması hedeflenmektedir.

1997 yılına kadar daha çok AB'ye üye ülkelerin yararlandığı programlardan 1997 yılından itibaren AB'ye aday ülkeler de proje hazırlama ve ulusal ajanslarını

kurma çerçevesinde yararlanmaktadır. Türkiye'nin bu kapsamdaki eğitim programlarına (Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programları) ilk girişimi, 1995'te başlamıştır. (Erken, 2005: 7).

10-11 Aralık 1999'da Türkiye'ye adaylık statüsünün tanındığı Helsinki Zirvesi kararlarında Türkiye'nin diğer aday ülkeler gibi bir Katılım Öncesi Stratejisinden yararlanacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda, Helsinki Sonuç Bildirisi'nde Türkiye'nin Topluluk Programları ve ajanslarıyla, aday ülkeler ile birlik arasında, katılım süreci çerçevesinde yapılan toplantılara katılımı konusu yer almıştır. Böylece 1995'te başlatılan girişimler sonucu 1999'da AB bünyesinde alınan kararlarla bu programlar Türkiye'ye açılmıştır. 29 Aralık 1999'da da, Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye'nin bu üç programa katılımı için resmî başvuruda bulunmuştur (Kihtir, 2004: 147).

Türkiye'nin AB müktesebatına uyumu çerçevesinde Mart 2001'de bir Ulusal Program hazırlanmıştır. Bu programda, "Leonardo, Socrates ve Gençlik Programlarına katılım" ile "AB Eğitim ve Gençlik Programlarından sorumlu Ulusal Ajans'ın Kuruluş ve Görevleri hakkındaki kanuna ilişkin çalışmaların sonuçlandırılıp uygulamaya konulmasına" kısa vadeli öncelikler arasında yer verilmiştir.

"Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği arasında imzalanan, Türkiye Cumhuriyeti'nin Topluluk Programlarına Katılımının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşması" 2002/4615 sayılı kararla onaylanmış, 1 Eylül 2002 Tarih ve 24863 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece Türkiye'nin eğitim alanındaki AB Programlarına katılımı konusundaki yasal süreç tamamlanmıştır.

Türkiye ile AB arasında 15 Nisan 2004'te Mutabakat Zaptı (Memorandum of Understanding) imzalanmış ve 8 Mayıs 2004 Tarih, 25456 No'lu Resmî Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girmiştir. Bu Mutabakat Zaptı ile Türkiye, 25'i AB üyesi, 2'si aday ülke ve 3'ü Avrupa Serbest Ticaret Alanı'nı (EFTA) oluşturan ülkeler olmak üzere toplam 30 ülkenin AB Komisyonu ile birlikte yürüttükleri programlara katılım hakkını kazanmıştır. Bu programlar; Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programları'dır.

Türkiye, programlara 2004 yılında yani programların 2000-2006 yıllarını kapsayan II. safhasında katılmıştır. Bu nedenle Mutabakat Zaptı, programlara 2004-2006 döneminde katılmaya olanak vermiştir. Bu çerçevede, 2004 yılında dokuz aylık bir

süre için ülke merkezli projelere tahsis edilmek üzere 18.353 Milyon Euro öngörülmüş, 2006'da ise bu miktar 39.143 milyon Euro'ya çıkarılmıştır (Bulut, 2004: 46-47).

3.2 PROGRAMLARIN TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

Türkiye'nin eğitim ve gençlik programlarına katılım süreci, 1999 Helsinki Zirvesi'nde tanınan adaylık süreci ile başlamıştır. Devam eden iki yıl süresince programların Türkiye'de nasıl uygulanacağı, nasıl bir yapılanmaya gidileceği gibi hususlarda çalışmalar yapılmış ve 2002 yılında Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde AB Eğitim ve Gençlik Programlarını yürütmek üzere bir Daire Başkanlığı kurulmuştur. 2003'te programların yapısı gereği idarî ve malî olarak özerk bir teşkilat kurulması gündeme alınmış ve Daire Başkanlığı'ndan sonra yeni bir teşkilat olarak AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı kurulmuştur.

Hazırlık dönemi olarak adlandırılan ve 18 ay süren bu dönemde, bir yandan Avrupa Komisyonu ve diğer üye ülkelere çalışma ve eğitim ziyaretleri yapılırken, bir yandan da Türkiye genelinde yapılan bilgilendirme çalışmaları ve seçilen pilot bölge ve kurumlarla programların işlerlik kazanması için çalışılmıştır. Türkiye için hazırlık dönemi 1 Nisan 2004 tarihinde programlara tam katılım hakkının elde edilmesi ile başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Türkiye bu tarihte programlara üye olan 31. Avrupa ülkesi olmuştur (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 12).

Avrupa Komisyonu Genişleme Genel Müdürlüğü Aday Ülkeler-Türkiye biriminden Uluslararası İlişkiler Görevlisi ve müzakereci Ulrich Weins, Türkiye'nin programlara katılımı hakkında AB Türkiye Görünüm Dergisi'nde (2006: 6) şunları söylemiştir: "Türkiye'nin katılımı çok başarılı ve önümüzdeki yıllarda katılımın daha da artması bekleniyor. Bu konuda bütçe artırımını düşünmek zorunda kalabiliriz".

Avrupa Komisyonu Öğretim ve Eğitim, Programlar ve Projeler, Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü, Hayatboyu Öğrenim Müdürlüğü Comenius-Grundtvig biriminden Anne Scobie (Eğitim ve Gençlik, 2006: 16) ise: "Sadece 2 yıl içinde Türkiye'de oluşmuş bulunan yüksek ilgi düzeyini görmek teşvik edicidir" demektedir.

Türk Ulusal Ajans'ının ilk Komisyon sorumlusu olan Catherine Marin (Eğitim ve Gençlik, 2006: 15), Türkiye'de Leonardo da Vinci programıyla ilgili anahtar bir rol oynayan biri olarak ilk iki yılı ve hazırlık döneminden bugüne kadar Türk Ulusal

Ajans'ının performansı hakkında şunları söylemiştir: “Türk meslektaşlarımla çalışmak benim için inanılmaz bir onur ve zevk kaynağı oldu. Onlar tam anlamıyla ‘dünyayı yeniden keşfetmek’ zorunda kaldılar. Çünkü işleri Türkiye için çok yeniydi. Yine de yetkililerden aldıkları büyük destekle başarılı oldular. Aynı zamanda birçok AB mevzuatını da göz önünde bulundurmaları zorunda kalmaları başlarını ağrıttı. Yine de yalnızca iki yıllık uygulamadan sonra denilebilir ki; Ulusal Ajans program ile tam anlamıyla bütünleşmiştir”.

Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü Gençlik Programı Türkiye Masası eski sorumlusu Gisele Kirby (Eğitim ve Gençlik, 2006: 16) Türkiye’de gençlik programlarının uygulanmasıyla ilgili olarak “Türkiye’nin katılımı, bu projelerin coğrafi sınırlarının genişlemesi ve kültürel zenginliğin artmasında rol oynamıştır. Daha önce de bahsettiğim gibi, sadece başlangıçta organizasyon ve personel anlamında problemler yaşadık ve yönetsel bazı değişiklikler gecikmelere neden oldu. Buna rağmen Türkiye’nin AB programlarına entegrasyon sürecini tamamı ile bir başarı hikâyesi olarak değerlendiriyorum” demektedir.

Ege Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Fikret İkiz (Eğitim ve Gençlik, 2007: 11) Erasmus Programını şöyle değerlendirmektedir: “Her şeyden önce öğrencilerimiz ve öğretim elemanlarımız -en azından Ege Üniversitesi deneyiminde- kendi üniversitelerinin eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri bakımından Avrupa Üniversiteleri’nden hiç de geri kalmadıklarını görmüşlerdir. Dönen öğrencilerimizin orada izledikleri derslerde ulaştıkları başarılar bu durumun en somut kanıtlarıdır. İkili anlaşma imzaladığımız üniversitelerden aldığımız öğrencilerimiz hakkındaki övgü dolu yazılar bizleri onurlandırmaktadır. Öğretim elemanlarımız, geçmişi birkaç yüzyıla dayanan Avrupa Üniversiteleri’nin amfilerinde başarı ile ders vermişlerdir. Bu durumlar, hem öğrencilerimizin hem de öğretim elemanlarımızın özel ve bilimsel yaşamlarında öz güvenlerini kazanmalarında çok etkili olmuştur

Öğrenci, öğretim elemanı değişim programının Avrupa’da, Avrupa Üniversiteleri’nde Türkiye’nin imajı bakımından da olumlu etkiler yaptığına ve yapmaya devam edeceğine inanıyorum. Avrupa’nın Türk insanını işçi göçleri ile tanıdığını, Türkiye’nin tanınması gereken başka yüzleri de olduğunun etkin bir şekilde ortaya konmadığını biliyoruz. Giden öğrencilerimiz ve öğretim elemanlarımız Avrupa Üniversiteleri’nde Türkiye’nin modern yüzünü tanıtarak, gelen Avrupalı öğrenciler ve

öğretim elemanları da Türkiye'nin bu yüzlerini yerinde tanıyarak ülkemizin olumsuz imajını değiştirme bakımından etkin olabilmektedirler”.

Türkiye, 2000-2006 döneminde programları başlatma, uygulama ve yaygınlaştırma konusunda gösterdiği performansa bağlı olarak 2007-2013 döneminde Avrupa çapında önemli bir noktaya gelmiş ve Hayatboyu Öğrenme Programı'nda (LLP) 7'nci, Gençlik Programı'nda ise 4'ncü en büyük bütçeye sahip ülke konumuna yükselmiştir. Aşağıdaki çizelgede bütçeye göre sıralama yer almaktadır.

Çizelge 1.4. Bütçelere göre Avrupa'da Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programı

Hayatboyu Öğrenme Programı (Milyon Avro)	Gençlik Programı (Milyon Avro)
1. Almanya	1. Almanya
2. Fransa	2. Fransa
3. İtalya	3. İngiltere
4. İspanya	4. Türkiye
5. İngiltere	
6. Polonya	
7. Türkiye	

Kaynak: Anadolu'dan Avrupa'ya (2007), Ankara, s.12.

3.2.1 Programlara Olan Talep ve Başvuru Sayıları

Programın uygulamasının ilk iki yılında en çok dikkat çeken durum, programlara gösterilen ilgideki artıştır. Bu bağlamda ilk yıl 841 (18 aylık hazırlık dönemi dâhil) proje başvurusu yapılırken, 2005 yılında başvuru sayısı 4.551'e, 2006 yılında ise 5.021'e ulaşmıştır. Başvuru sayılarındaki bu artışın en önemli nedeni Eğitim ve Gençlik Programlarının hazırlama ve uygulama kolaylığı, esnekliği, alanı eğitim ve gençlik olan hemen her yaştan kişi ve kurumun pozisyonu ve çevresi ne olursa olsun programda kendine ait bir yer bulmasıdır. Kısacası programlar, çok geniş bir sosyal tabana yayılabilme yeteneğine sahiptir.

2007 yılıyla birlikte başlayan yeni dönemde de başvuru sayılarındaki artış sürmektedir. Örnek olarak, meslekî eğitimi kapsayan Leonardo da Vinci Hareketlilik projelerinde 2006 yılı toplam başvuru sayısı 2.572 iken bu sayı 2007 yılında 2.838'e yükselmiştir. Yine aynı şekilde, okul eğitimini kapsayan Comenius programında da 2006 yılında 1.157 olan proje başvuru sayısı 2007 yılında 1.337'ye kadar çıkmıştır.

Başvurulardaki bu niceliksel artış sevindiricidir, ancak aynı artışın projelerin niteliğine de yansıtılabilmesi için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

3.2.2 Proje, Yararlanıcı Sayıları ve Verilen Hibeler

Türkiye genelinde, ülke merkezli faaliyetler kapsamında hazırlık dönemi de dâhil 2004 yılında bütün programlar kapsamında 528 proje hazırlanmış ve yaklaşık 8.000 kişi projelerden yararlanmış ve projelere ayrılan 13,8 milyon avronun % 84'ü yararlanıcılar tarafından kullanılmıştır. 2005'te toplam proje sayısı 1.091 olarak gerçekleşmiş, projelerden yaklaşık 15.000 kişi yararlanmış ve 21,7 milyon avroluk ödeneğin % 98'e yakını kullanılmıştır. 2006'da ise ayrılan 34,6 milyon avroya karşılık 1.083 proje kabul edilmiş ve yaklaşık 17.000 kişi bu projelerden yararlanmıştır. Programların uygulamaya konulduğu ilk üç yıllık dönemde 3.000'i aşkın proje desteklenmeye değer bulunmuştur. Üç yıldaki toplam yararlanıcı sayısı ise yaklaşık 40.000 olarak gerçekleşmiştir. Varolan duruma göre, Eğitim ve Gençlik Programları'na tahsis edilen ödeneklerin kullanılmaması ya da yetersiz proje başvurusu yapılması gibi bir durum söz konusu değildir. Tam tersine, her bir sektörel programda talep, ayrılan ödenekleri ikiye hatta üçe katlayacak kadar fazla olmaktadır (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 13).

Programın ödeneği, 31 program ülkesinin ulusal ajanslarının ortak bir havuza para yatırmasıyla sağlanmaktadır. Türkiye de bu ortak havuza giriş ücreti denilen bir para yatırmakta ve bu havuzdan proje yapabilen ülkeler paraları çekebilmektedirler. Proje yapamayan ülkelerin yatırmış olduğu para yanıp gitmektedir. Bu açıdan bakıldığında proje yapmak ya da bu bilgiyi yaymak millî bir görevdir (Altay, 2005: 29).

3.2.3 Bireysel Faaliyetler

Bireysel faaliyetlerde de benzer talep artışı gözlenmiş ve Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarından 89'u eğitim programları kapsamında Avrupa yükseköğretim kurumları ile bugüne kadar 1.600'den fazla değişim anlaşması imzalamıştır. Bu çerçevede 2004-2005 öğretim yılında yükseköğretim (Erasmus) programı kapsamında 1.142 öğrenci eğitimlerine yurt dışında devam etmiş, 2005-2006 akademik yılında bu rakam 2.862'ye çıkmış, 2006-2007 öğretim yılında ise bu sayı neredeyse ikiye katlanarak 4.950'ye ulaşmış ve toplamda 9.000'i aşmıştır. Bu veriler önümüzdeki 2 yıllık dönemde, eğitiminin bir bölümünü yurt dışında geçirmiş, Avrupa'daki sistem ve

teknoloji deneyiminden yararlanmış 9.000 üniversite mezunu gencin iş yaşamına daha rahat dâhil olabileceği anlamını da taşımaktadır. Üç yıllık dönemde öğrencilerin yanı sıra 2.574 öğretim elemanı uluslararası değişimden yararlanma imkânı bulmuştur. Böylece ülkemizin hem öğrenen ve öğreten kalitesi giderek artacak ve hemen her sektör için iyi yetişmiş, vizyon sahibi, yeniliğe ve değişime açık bireyler kazanılmış olacaktır.

Hayatboyu Öğrenme (LLP) Programı altında yer alan Comenius Programında da bireysel başvurular benzer bir artış eğilimi göstermektedir. İlk üç yılda yurt dışında hizmet içi eğitim kurslarına katılan öğretmen sayısı toplamda 500'ü aşmıştır. Mesleğe henüz başlamamış öğretmen adaylarının katıldığı Comenius Asistanlığında ise ilk üç yılda 143 öğretmen adayı yurt dışında staj yapma fırsatı bulmuşken, yalnızca 2007 yılında bu rakam 120 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.4 Türkiye'ye Gelenler

Eğitim ve Gençlik Programları, uluslararası işbirliğine dayalı programlar olduğundan, gidenler kadar eğitim faaliyetlerini yürütmek için Türkiye'ye gelenlerin de sayıları önem taşımaktadır. Üç yıllık ilk dönemin sonunda Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına yaklaşık 1.000 öğretim elemanı ve 2.300 öğrenci gelmiştir. Bu durum, Türkiye yükseköğretim kurumlarının diğer ülkelerdeki kurumlarda çalışan meslektaşlarıyla olan iletişimlerinin pozitifliğini ve Türkiye'nin tercih edilirliliğini göstermektedir.

Gençlik Programı kapsamında Türkiye'ye 2004 yılında 1638 yabancı genç gelirken, bu sayı 2005 yılında 2.421 ve 2006 yılında 2.275 olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle yalnızca Gençlik Programından Türkiye'ye gelenlerin sayısı üç yılda 6.300'ü aşmıştır.

Türkiye'ye yönelik bu hareketliliğin bir diğer ilginç etkisi, ilk kez Avrupa ülkeleri vatandaşlarının Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenmeye ve Türkçe'ye ilgi duymaya başlamış olmalarıdır. Bir yıla yakın süre Türkiye'de kalan bu gençler, Türk dili ve kültürünü ilk elden tanıma ve öğrenme fırsatını elde etmekte, Türkiye toplumsal hayatını yakından gözleme ve tanıma fırsatı bulmaktadırlar. Bugüne kadar edinilen izlenim, bu tür uzun süreli kalışların Türkiye'nin tanıtımında son derece etkin olduğunu göstermektedir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 13-15).

3.3 AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI MERKEZİ BAŞKANLIĞI

Eğitim ve gençlik programlarına katılan ülkelerde, programların uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşları ifade etmek üzere “ulusal ajans” terimi kullanılmaktadır. Her ülkede en az bir ulusal ajans bulunabilmektedir. Türkiye ulusal ajansı görevini AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı yürütmektedir. Bu nedenle Başkanlığa, Ulusal Ajans da denilmektedir (Eğitim ve Gençlik, 2008: 8).

Türkiye'nin programlara katılımı, 1999 Helsinki Zirvesi'nde, aday ülke sıfatını kazanmasıyla gündeme gelmiştir. 2002'de Avrupa Topluluk Programlarına katılım için çerçeve antlaşması imzalanmış ve gerekli işlemlerin yapılması görevi T.C. Başbakanlık DPT Müsteşarlığına verilmiştir (Eğitim ve Gençlik, 2006: 20).

29 Ocak 2002'de, Bakanlar Kurulu'nun 2002/3547 sayılı Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde bir Daire Başkanlığı olarak kurulmuştur (Bulut, 2004: 47).

2003'te programların yapısı gereği idarî ve malî olarak özerk bir teşkilat kurulması gündeme alınmış ve daire başkanlığı nüvesi üzerine yeni bir teşkilat olarak AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı kurulmuştur.

Ulusal Ajanslar, Eğitim ve Gençlik Programları'nın uygulanması konusunda hem kendi ülke otoritelerine hem de Avrupa Komisyonu'na karşı sorumludurlar. Türkiye Cumhuriyeti için ulusal otorite, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığı makamıdır.

Eğitim ve gençlik programları, çoğunluk itibariyle ülke içerisinde değerlendirilmektedir. Bilgilendirme, tanıtım, başvuru, seçim, finansman ve kontrol aşamaları dâhil olmak üzere her bir bireysel faaliyet ve projenin takibi ve tüm süreçleri tamamen Ulusal Ajans tarafından yapılmaktadır. Bu anlamda programlar uluslararası bir faaliyet olmasına karşın, aynı zamanda ulusal irade ve gereksinimlere uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Nitekim her ülkenin programların uygulanmasına ilişkin kendi ulusal önceliklerini belirleme hakkı vardır (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 9-12).

AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın görevleri şunlardır:

- Kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliği sağlanması,
- AB eğitim ve gençlik programlarının Türkiye'deki ilgili tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gerekli insangücü, bilgi, fizikî ve hukukî alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi,
- Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,
- Programlara ilişkin belgelerin Türkçe'ye çevrilmesi,
- Katılım koşulları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması,
- Proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması konusunda katılımcılara tavsiyede bulunulması ve gerekli olduğu takdirde bunların eğitilmesi,
- Proje teklifleri ve diğer başvuruların kabul öncesi değerlendirilmesi ve görüş oluşturulması,
- Proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonuna destek verilmesi,
- Türkiye'de programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmelerin yapılması ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemedede bulunulması,
- Ayrılan fonların etkin yönetimi, Başkanlığa (Ulusal Ajans'a) tahsis edilen kaynakların muhasebesi ve izlenmesi için gerekli sistemin kurulması ve işletilmesi,
- Programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin gelişiminin izlenmesi, tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin teknik denetim yapılması, rapor istenmesi ve değerlendirilmesi. (idari, mali ve hukuki işlemlerin yürütülmesi),
- Proje sonuçlarının ve özellikle beğeni kazanan iyi uygulamaların ülke içinde ve dışında yayımına katkı sağlanması,
- Programın genel değerlendirmesine, gelişimine ve farklı programlar arasında işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması,
- AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması (Bulut, 2004: 48-49).

3.4 SOCRATES II VE LEONARDO DA VINCI II (2000-2006) PROGRAMLARININ UYGULANMASI VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE ULUSAL RAPORU

Bu rapor, Genel Eğitim (Socrates) ve Meslekî Eğitim (Leonardo da Vinci) programlarının 2003-2006 yılları arasındaki dönemde Türkiye'deki etkilerini ölçmek için Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü'nün programlara üye tüm ülkelerde yaptırdığı eş zamanlı çalışmalar kapsamında yürütülen bir araştırmanın sonuçlarıdır. Bu veriler, gerek Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa çapında ve gerekse Ulusal Ajans olarak AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından programların uygulanmasına ilişkin kamuoyunun ve hedef kitlelerin tespitlerini ve beklentilerini ölçebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Eğitim ve Gençlik Programları yedi yıllık sürelerle uygulanmakta ve her yeni dönemin sonunda yapılan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak programların uygulanmasına ilişkin yapısal ve işlevsel değişiklikler yapılmaktadır. Etki Değerlendirme Raporları, eğitim politikalarının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir.

Rapor, üye ülkelerin en geç 30 Haziran 2007 tarihine kadar Komisyon'a bir Ulusal Etki Değerlendirme Raporu sunmalarını gerekli kılan, Leonardo da Vinci Programı'nın 2. dönemini tesis eden 382/1999/EC Nolu Komisyon kararının 13.4 maddesi ve Socrates Programı'nın 2. dönemini tesis eden 253/200/EC Nolu Komisyon kararının 14.3 maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Raporun temel amacı, Leonardo da Vinci ve Socrates programlarının 2. dönemlerinin (2000-2006) yıllarında Socrates ve Leonardo da Vinci programlarına katılan katılımcıların durumları, anket formları aracılığıyla sorulan sorulara verdiği yanıtlardan edinilen bilgiler doğrultusunda ortaya konmuştur. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket formları kullanılmıştır. Anketin ilk bölümü, anketin uygulandığı kişilerin, yani görüşülen ve faktör olarak ifade edilen insanların karakteristik özellikleri hakkındadır. İkinci bölümdeki sorular, yalnızca proje koordinatörlerine, proje sahiplerine ve proje irtibat kişilerine yöneltilmiştir. Üçüncü bölümde, görüşülen tüm kişilere uygulanan 32 soru bulunmaktadır. Son bölümde ise, sadece hareketlilik katılımcılarına uygulanan 31 soru bulunmaktadır.

Deneklerin sayısı her iki program için toplam 601 kişidir. Araştırma, Socrates Programı için 31 ilde, Leonardo da Vinci Programı için 14 ilde uygulanmıştır (ABEGPM, 2007: 7-9).

Her iki program için yanıtlayıcıların % 60'a yakını, proje seçiminin objektif ölçütlere dayandığını ifade etmiştir. Socrates ve Leonardo da Vinci yararlanıcılarının hemen hemen tamamı, projeye katılımın kendilerinde dil öğrenme isteği uyandırdığını belirtmiştir. Leonardo da Vinci katılımcılarının % 92.1'i uyguladığı proje konusunun ülkelerarası ortak gelişim ve işbirliği çabası ile meslekî/teknik eğitime katkı sağladığını düşünmektedir.

Katılımcıların tamamına yakını proje tamamlayıp yurt dışından döndüğünde mesleğiyle ilgili görüşlerinde büyük bir gelişme/ değişim olduğunu ifade etmiştir. Buna paralel olarak, projelerini tamamlayıp döndükten sonra, katılımcıların % 82.9'u bağımsız karar verebilme yeteneklerinde, % 90'ı kendine olan güveninde olumlu yönde değişiklik olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların hemen hemen % 95'i proje kapsamında gittiği ülkede, ders aldığı ya da birlikte çalıştığı insanlarda Türkler konusunda olumlu bir değişim olduğuna inanmaktadır.

Rapora göre Türkiye, bütün AB Eğitim ve Gençlik Programları için kendi Ulusal Ajansını kuran ilk sıradaki ülkelerdendir. Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarının hedef kitleleri ele alındığında, böylesine tekli bir yönetim sisteminin oluşturulması tahminlerin çok üzerinde bir başarı ve fayda sağlamıştır. İllerde MEB ile işbirliği çerçevesinde kurulan AB Ofisleri ve üniversitelerde kurulan Erasmus Ofisleri sadece bazı programlarda uzmanlaşmayı ve başarılı olmayı değil, aynı zamanda bütün programların hep birlikte başarıya ulaşmasını sağlamıştır (Efe, 2007: 30-31)

3.5 2003-2006 DÖNEMİ GENÇLİK PROGRAMININ TÜRKİYE'DE UYGULANMASINA İLİŞKİN ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

2003-2006 döneminde Türkiye'de üretilmiş ve Program kapsamında desteklenmiş projelerin sosyal, sektörel ve ekonomik çıktılarının ölçümüne yönelik olarak yapılan etki değerlendirme çalışmasının sonuçlarını içeren bu Ulusal Rapor, nicel ve nitel iki çalışmanın sentezidir. Yüz yüze görüşme yönteminin (yurtdışındaki

yararlanıcılarla -% 0.5- elektronik posta yoluyla, ulaşım güçlüğü bulunanlarla - % 5- da telefon yoluyla görüşme yapılmıştır) uygulandığı çalışma, yedi coğrafi bölgede belirlenen 14 ilden 900 kişiye uygulanmıştır. Bu 900 kişiden 100'ü proje lideri, 800'ü proje yararlanıcısıdır Raporda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

- Katıldıkları projeler sayesinde dayanışma duygularının kesinlikle geliştiğine inananların oranı % 53, yaratıcılık duygularının kesinlikle geliştiğine inananların oranı % 50, inisiyatif alabilme becerilerinin kesinlikle geliştiğine inananların oranı % 50'dir.
- Gençlik programının insan hakları, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele gibi temel değerleri desteklediğine katılan ve kesinlikle katılanların toplam oranı % 72'dir. Programın kültürlerarası öğrenmeyi teşvik ettiğine kesinlikle katılanların oranı % 53, bu görüşe kesinlikle katılmayanların oranı ise sadece % 3'tür. Bu programın farklı kültürler hakkında bilgi edinmelerini sağladığına inananların oranı % 81'dir.
- Programın AB ve Avrupalılık kavramlarının yerleşmesine kesinlikle katkı sağladığına inananların oranı % 22, katkı sağladığına inananların oranı % 40, bu konudaki kararsızların oranı ise % 21'dir. Aynı şekilde, projelerin AB vatandaşlığı bilincini arttırdığına inananların toplam oranı % 66, kararsızların oranı ise % 21'dir.
- Programın Avrupa çapında gençlik politikalarının geliştirilmesine katkı sağladığına kesinlikle katılanların ve katılanların toplam oranı % 70, gençlik örgütlenmelerinin gelişmesine katkı sağladığına inananların toplam oranı % 68, bilgiye dayalı bir Avrupa yaratmaya katkı sağladığına inananların oranı % 64, bu düşünceye kesinlikle katılmayan ve katılmayan katılımcıların toplam oranı ise % 10'dur.
- Katılımcıların % 91'i proje hazırlama-yürütme bilgi ve becerilerinin arttığı, % 94'ü de takım ruhu anlayışının geliştiği görüşündedir.
- Katılımcıların % 61'i yabancı dil öğrenmelerine ve geliştirmelerine katkıda bulduklarını düşünürken, doğrudan yabancı dil öğrendiğini veya geliştirdiğini düşünenlerin oranı % 60'tır.
- Katılımcıların % 34.4'ü projelerin ülkelerarası ortak gelişim ve işbirliğine katkı sağladığını ifade ederken, % 32.3'ü bu görüşe katıldıklarını, % 5.4'ü ise katılmadıklarını belirtmiştir.

- Proje liderleri ve yararlanıcılarının % 36.1'i projelerin Avrupa bütünleşmesi, demokrasi kültürü konularındaki bilgi birikimini arttırdığını belirtirken, bu görüşe kesinlikle katılmayanların oranı % 5.3'tür.
- Programın örgün ve yaygın eğitim sistemlerinin bütünleşmesini sağladığına inananların oranı % 40.6, kesinlikle katılmayanların oranı ise % 1.4'tür.

Ayrıca, projelerin sorumluları ve liderleri dışında çok sayıda proje yararlanıcısının, özellikle de yerelde, Ulusal Ajans'ı tanımadığı ve katıldıkları proje hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmüştür (ABEGPM: 7-11).

3.6 İLERLEME RAPORLARINDA EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI VE ULUSAL AJANS

AB İlerleme Raporları, aday ülkelerin Kopenhag ölçütlerine uyumunu değerlendirmekte, sağlanan gelişmeleri ve öncelikler çerçevesinde yapılması gereken düzenlemeleri açıklamaktadır (Tuzcu, 2006: 32)

Müzakere döneminde olan Türkiye'nin adaylık sürecinin izlenmesi için Avrupa Komisyonu tarafından her yıl düzenli olarak ilerleme raporları yayınlanmakta ve her bir müzakere başlığı altında meydana gelen gelişmeler irdelenmektedir. Eğitim ve gençlik programları, bu başlıklardan olan "eğitim ve kültür" başlığı altında her yıl düzenli olarak raporlarda yer almaktadır. Programlara 2004 yılında üye olan Türkiye'nin o günden bugüne gelişiminin izlenebilmesi için ilerleme raporları önemlidir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 15).

3.6.1 1998 Yılı İlerleme Raporu

Beş yıl olan zorunlu eğitim süresi 8 yıla çıkarılmış, böylece ilköğretimdeki öğrenci sayısı büyük ölçüde artmıştır. Eğitim düzeyinin AB düzeyine yükseltilmesi için çaba gösterilmekte fakat materyal, derslik ve öğretmen eksikliği bulunmaktadır. AB eğitim ve gençlik programlarına katılım, kültürler ve düşünce sistemlerinin birbirine yaklaşmasını sağlayacaktır.

3.6.2 1999 Yılı İlerleme Raporu

Varolan bilgiler, eğitimde sağlanan gelişmeleri değerlendirmek için yeterli değildir. AB eğitim ve gençlik programlarına katılıma yönelik görüşmeler sürmektedir.

3.6.3 2000 Yılı İlerleme Raporu

Türk eğitim sistemi temel ilkelerinin çoğunluğu, AB ülkeleri eğitim ilkeleriyle tutarlı ve uyumludur. Ancak okullaşma oranlarındaki düşüklük devam etmektedir. Eğitim-öğretimin nicel ve nitel anlamda geliştirilmesi gerekmektedir. Mesleki eğitim sisteminin etkinliğini arttırmak için yeni düzenlemeler yapılmalı ve kurumsal kapasite güçlendirilmelidir. Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılım hazırlıkları sürmektedir.

3.6.4 2001 Yılı İlerleme Raporu

Türk eğitim sisteminin dayandığı ilkelerin çoğunluğu AB eğitim sistemleriyle uyumludur. Ancak özellikle kırsal alanlarda eğitimin niteliği eşit değildir. Sekiz yıllık eğitime katkı payının süresini 2010 yılına kadar uzatan bir yasanın kabulünden sağlanan gelirler ile Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankasının sağlayacağı krediler, 2005 yılı için öngörülen oniki yıllık zorunlu eğitim hedefinin gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Eğitim ve meslekî eğitim alanında sınırlı bir ilerleme kaydedilmiş, bu alanlardaki AB programlarına (Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik) katılıma yönelik hazırlıklar hızlandırılmış ve bu programların başarılı bir şekilde yönetilebilmesi için Ulusal Ajans'ın kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir (Tuzcu, 2006: 32-33).

3.6.5 2002 Yılı İlerleme Raporu

Rapora göre, Eğitim ve meslekî eğitim alanında ilerleme sağlanmıştır.

Ocak 2002'de çıkarılan bir Bakanlar Kurulu Kararıyla, Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde AB Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı kurulmuş, söz konusu daire başkanlığına, çeşitli bakanlıklardan destek alınarak, yedi personel atanmıştır. Üç AB programından (Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik) sorumlu Ulusal Ajans olarak faaliyet gösterecek bir merkez haline gelmesi planlanan bu daire başkanlığı'na, yasal statü kazandırılması ve başkanlığın işlevsel hale getirilmesi amacıyla, Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

AB programları Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarına yönelik hazırlık çalışmalarını yürütmek amacıyla, Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde bir

Daire Başkanlığı'nın kurulması olumlu bir adımdır. Bu gelişme, DPT'nin kuruluş KHK'sında yapılması planlanan değişikliğin gerçekleştirilmesi, ulusal otoriteler ve gelecekteki Ulusal Ajans ile bunların sorumluluklarına ilişkin hükümlerin kabul edilmesi ile tamamlanmalıdır. Türkiye'nin söz konusu programlara 2004 yılında tam katılımının sağlanması yönündeki hazırlık faaliyetleriyle ilgili çalışma planları hızla bitirilmelidir.

Göçmen işçilerin çocuklarının eğitimine ilişkin direktifin iç hukuka aktarılması konusunda ilerleme kaydedilmemiştir. Hükümet, eğitim ve meslekî eğitim sistemi reformuna ilişkin olarak, 2005 yılına kadar zorunlu eğitim süresinin on iki yıla ve 2002/2003 öğretim yılı itibarıyla orta öğretim süresinin dört yıla çıkarılması yönünde gerekli önlemleri almaya başlamıştır.

Türk eğitim sistemi ilkeleri, AB ilkeleri ile genel olarak uyumludur. Bununla birlikte, eğitim imkânları ve eğitime erişim açısından bölgesel farklılıklar dikkati çekmektedir. Kız öğrenciler başta olmak üzere, fakir ailelerden gelen öğrencilere verilen eğitimin iyileştirilmesi çok önemlidir.

Hükümet, reform tedbirlerinin temel ve mesleki eğitimde etkili bir biçimde uygulanması yönündeki çabalarını sürdürmelidir. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığının kurumsal kapasitesinin artırılması, eğitim sisteminin merkezî olmayan bir yapıya kavuşturulması, müfredat ve eğitim tekniklerinin gözden geçirilmesi ve işgücü piyasasının ihtiyaçları ile mesleki okul mezunlarının sahip olduğu vasıflar arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi, eğitim sisteminin verimliliğinin artırılması bakımından çözülmesi gereken meseleler olarak varlığını sürdürmektedir (AKTT, 2002: 92-93).

3.6.6 2003 Yılı İlerleme Raporu

Türkiye'nin ilgili AB programlarına katılımından sorumlu birimin Ocak 2002'de DPT bünyesinde kurulmasını ardından 32 yeni personel, atanma ve farklı bakanlıklardan görevlendirme yoluyla istihdam edilmiştir. Bu birim, gelecekte Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarından sorumlu olacak olan Ulusal Ajans olarak faaliyet göstermektedir. Söz konusu birim, Komisyon ile işbirliği halinde çalışma planları oluşturmuş ve hazırlık tedbirlerinin tümünü uygulamaya koymuştur. Birimin Türk Ulusal Ajansı olarak faaliyet göstermesini teminen hukuki statüsünü ve idari ve

mali özerkliğini düzenlemek amacıyla, Temmuz 2003'te DPT Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmıştır.

Genel olarak Türkiye'de eğitim ve meslekî eğitim alanında bazı ilerlemeler olmuştur. Üç AB programına katılıma yönelik hazırlıklar sürdürülmeli ve tamamlanmalıdır.

Personel istihdamındaki ve yakın gelecekte kurulacak olan Ulusal Ajansın hukuki statüsünü belirleyen kanunun kabulündeki önemli gecikmelere karşın, AB programlarına katılım konusunda iyi gelişmeler olmuştur. Kanun çıkartılmış, ancak uygulama yönetmelikleri henüz kabul edilmemiştir. İstihdam edilen personel sayısı makul bir düzeye erişmiş olmasına karşın halen yetersizdir. Türkiye'nin 2004'teki programlara tam katılımı, üç programın her birine yönelik hazırlık tedbirlerinin tatmin edici bir düzeyde uygulanmasına bağlıdır.

Göçmen işçi çocuklarının eğitimiyle ilgili direktifin iç hukuka aktarılması amacıyla, Kasım 2002'de bir kanun kabul edilmiştir. Bir önceki hükümet, zorunlu eğitim süresini 2005 yılına kadar 8 yıldan 12 yıla çıkarmaya ve orta öğretim süresini 2002-2003 öğretim yılına kadar 3 yıldan 4 yıla çıkarmaya yönelik tedbirleri uygulamaya başlamıştı. Kasım 2002'de seçilen yeni hükümet de, zorunlu eğitim süresini 2005 yılına kadar 12 yıla çıkarmaya isteklidir, ancak orta öğretim süresini 4 yıla çıkarmayı hedefleyen tedbirleri kaldırmıştır. Hükümet, meslekî okulları daha çekici kılmak ve fakir ailelerin çocuklarının okullaşma oranını yükseltmek hususunda çaba sarf göstermektedir.

Son rapordan bu yana, Türkiye'de, engelli çocukların okul öncesi zorunlu eğitimini geliştirme yönünde gelişme sağlanmamıştır.

Yüksek Öğretim Kanununa dayalı Türk eğitim ve üniversite sisteminin oldukça merkeziyetçi olduğu gözlenmektedir. TBMM, her yıl, Yüksek Öğretim Kurumu bütçesini kabul etmekle birlikte söz konusu Kurumun harcamalarını denetleyememektedir. Milli Eğitim Bakanı TBMM'de yüksek öğretim sistemini temsil etmekte ve YÖK toplantılarına başkanlık edebilmekte, ancak oy hakkı bulunmamaktadır. Ayrıca, YÖK ve üniversite kararları Bakanlık onayına tâbi değildir. Üniversiteleri, arz yönlü yapıdan, istihdam piyasasından kaynaklanan talep üzerine kurulu bir yapıya kavuşturmak amacıyla eğitim sisteminde reform yapılması gereklidir.

Milli Eğitim Bakanlığı, fakir ailelerin, çocuklarını okula göndermelerini sağlamak için 2003-2004 öğretim yılında, temel eğitimde okul kitaplarının ücretsiz dağıtılmasına karar vermiştir. Bu tedbirin özellikle kızların okula gitme oranını yükseltmesi beklenmektedir.

Türkiye, 1970'lerden bu yana orta öğretim sonrası meslek yüksek okullarına sınavsız giriş hakkı dâhil, meslekî ve teknik orta öğretimin konumunu güçlendirmeye yönelik birçok yasal tedbir almakla birlikte, söz konusu tedbirler düz liselere olan eğilimi tersine çevirmemiştir (DPT, 2003: 95-96).

3.6.7 2004 Yılı İlerleme Raporu

Eğitim-öğretim ve gençlik sektörleri, öncelikle üye ülkelerin sorumluluğundadır. AT (Avrupa Topluluğu) Antlaşması, Topluluğun, eğitimin niteliğinin artırılmasına ve üye ülkelerin faaliyetlerini destekleyen ve tamamlayıcı bir mesleki eğitim politikasının uygulanmasına katkı sağlamasını hüküm altına almıştır. AB mevzuatı, göçmen işçi çocuklarının eğitimine ilişkin bir direktiften ve eylem programları ile tavsiyelerden oluşmaktadır. Üye ülkelerin Leonardo Da Vinci, Socrates ve Gençlik Programlarına etkili biçimde katılımına ilişkin gerekli uygulama kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir.

Son ilerleme raporundan bu yana eğitim ve öğretim alanında bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Leonardo Da Vinci, Socrates ve Gençlik isimli Programlara katılımı ilgili olarak Türkiye'deki ulusal kurumlar ve Türk Ulusal Ajansı dikkate değer ilerleme sağlamıştır. Türkiye, gerekli hazırlık önlemlerini tamamlamış ve Nisan 2004'ten bu yana Programlara tam katılım sağlamıştır. Türk Ulusal Ajansı personel ve alt yapıya ilişkin uygulama kapasitesini geliştirmiştir ve Programların uygulanmasına yönelik ilk deneyimler oldukça tatmin edicidir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 15).

Türkiye'de düşük olan eğitim düzeyi giderek yükselmektedir. Yüksek nüfus artışı ve eğitimde ihtiyaçların artması karşısında eğitim bütçesi yeterli değildir.

Yükseköğretim Yasası fazla merkezi bir yönetim yapısına sahiptir. Bu durum, üniversitelerin bilimsel, yönetsel ve mali özerklik kazanmalarına ve işgücü piyasasıyla bütünleşmelerine engel olmaktadır. Meslekî-teknik öğretim okullarından mezun olanların yükseköğretime girişindeki sınırlamalar, bu okullara olan talebi azaltmaktadır.

Türkiye, engelli çocukların okula gönderilmesi için olanaklar sağlamaya ve ailelerini ikna etmeye yönelik önemli çalışmalar yapmalıdır.

Türkiye ile AB arasında meslekî niteliklerin karşılıklı tanınmasına yönelik yasal düzenlemeyi henüz gerçekleştirmemiştir (Tuzcu, 2006: 35-36).

3.6.8 2005 Yılı İlerleme Raporu

Eğitim ve öğretim alanında Türkiye, Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programlarına Nisan 2004 tarihinden itibaren başarılı bir katılım gerçekleştirmektedir. Türk Ulusal Ajansı tarafından düzenlenen bilgilendirme faaliyetleriyle bu programlar, öğrenciler ve genç meslek sahipleri arasında büyük ilgi yaratmış, 2004'te ve 2005'te önemli düzeyde artış yaşanmıştır. Ulusal Ajans; proje seçimi, yararlanıcılarla yapılan sözleşme ve gerçekleştirilen ödemeler, proje izleme ve Komisyon'a sunulan raporlar da dâhil olmak üzere, 2004 yılında programın ülke merkezli tüm faaliyetlerinin yönetimiyle ilgili bütün ödevlerini tatminkar bir şekilde yerine getirmiştir. 9.000 Türk katılımcının, AB ortaklarıyla dâhil olduğu projelerde yer almasını ve bu faaliyetlere ayrılan fonların % 90'lık kısmının dağıtımını sağlayan Ulusal Ajans, artan başvurularla baş edebilmek için yönetim kapasitesini güçlendirmeye yönelik çabalarını sürdürmek zorundadır.

AB Eğitim Programları'nın uygulanmasına yönelik genel politikaları belirlemek ve Ulusal Ajans'ın çalışmalarını izlemek ve değerlendirmek amacıyla DPT, MEB, ABGS, YÖK, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Türkiye İş Kurumu temsilcilerinden oluşan bir Yönlendirme ve İzleme Komitesi (YİK) düzenli olarak toplanmaktadır. Sektör kuruluşlarının Yönlendirme ve İzleme Komitesi'ne aktif katılımı, programların bu alanlardaki ulusal politikalara da yarar sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, ilgili tüm bakanlıklar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye, AB Lizbon stratejisinin bir parçası olan *Eğitim ve Öğretim 2010* çalışma programına katılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, 2010 çalışma programının uygulanışı hakkındaki 2006 Ortak Raporu'na katkı olarak, Türkiye'nin eğitim ve öğretim sistemlerinin modernizasyonu hakkında bir ulusal rapor sunmuştur.

Eğitime erişimde gelişme olmuştur. Son dört yılda, okul öncesi eğitimdeki ocuk sayısındaki % 68'lik bir artış halen düşüktür. (bu yaş grubunun %16'sı). 2003 yılında başlatılan ve kız çocuklarının okula gönderilmelerini teşvik eden kampanya, 2005 yılında 20 Őehirde daha uygulamaya sokulmuştur ve bu alandaki çabalar sürdürülmelidir.

Meslekî ve teknik eğitimin gclendirilmesine ilişkin, Eğitim Kurulu hem genel hem meslek liselerinin  yıldan dörde çıkarılması uygulamasına başlamıştır. Bu reform, meslekî/teknik ve genel ortaokullar arasında yatay geçişi sağlamıştır. Bunun tersine, teknik lise mezunlarının niversite giriş sınavındaki katsayısı düşürülmüştür.

Yüksek ğretim alanında, Bologna sürecinin Türkiye'de uygulanmasında kayda değer ilerlemeler sağlanmıştır. Akademik değerlendirme ve kalite kontrol alanındaki mevzuat, Kalite Teminatı için Avrupa Ağı tarafında geliştirilen Avrupa standartları ve yönergeleri dikkate alınarak gözden geçirilmiştir. Ulusal bir diploma eki, Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafında ortaklaşa olarak hazırlanan bir model temel alınarak hazırlanmış ve Türk niversitelerine dağıtılmıştır; uygulanması Türkiye'deki tüm yüksek ğretim kurumlarında 2005 yılından itibaren zorunlu olacaktır.

Türkiye, Lizbon Stratejisi doğrultusunda, üniversitelerin bilgi temelli ekonomiye tam olarak katkı yapabilmelerini sağlamak için, ereve yönetmeliklerinin üniversitelerin zl değişiklikler yapabilme ve stratejik önceliklerini takip edebilmesine imkân vermesini sağlamak zorundadır. Eğitim sisteminin yerel ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen, demi merkezizetilik için daha çok çaba sarfedilmelidir. Bu, halen oldukça merkezi nitelik taşıyan sistem için önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Her ne kadar eğitim ve öğretimin değişik alanlarında ilerleme olduğuna dair kanıtlar olsa da, yaşam boyu öğrenime katılımın derecesi ve gelişimine ilişkin genel bir görüntü elde etmek zordur. Böyle bir katılımın temelleri, ğrenci merkezli bir yaklaşımla, esneklik ve uyum sağlama ilkelerini bütünleştiren tutarlı ve kapsamlı yaşam boyu öğrenme stratejisinin geliştirilmesi ve farklı ortamlarda öğrenmeye katılmaya devam etme arzusunu teşvik edilmesi suretiyle atılmalıdır.

Kültürle ilgili olarak, Türkiye Temmuz ayında *Kültür 2000 programına* katılma isteğini teyit etmiş ve 2006'daki katılımı için gerekli olan malî katkısını ödemeye hazır

olduğunu beyan etmiştir. Türkiye, şimdi katılımını sağlayacak olan Mutabakat Zaptı'nın sonuçlandırılması için hazırlıklarını bitirmeli ve ona uygun malî ve idarî tedbirleri almalıdır (Eğitimde Diyalog, 2005: 8).

3.6.9 2006 Yılı İlerleme Raporu

Eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Türkiye, Leonardo da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı şekilde katılmaktadır. Programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alınmıştır. Başvurulardaki kayda değer artış ve Türkiye'nin gelecekteki Hayatboyu Öğrenme (LLP) ve Gençlik (Youth in Action) Programlarına katılımını önemli ölçüde artırma niyeti göz önüne alındığında, Ulusal Ajans, bu konulardan sorumlu olan kurum olarak, daha fazla güçlendirilmesinden ve prosedürel gerekliliklerin azaltılmasından yarar sağlayacaktır.

Eğitim-öğretim ve gençlik konularında Müktesebat ile uyum hemen hemen tamamlanmıştır ve Türkiye bu alanda katılım için hazırdır. Özellikle hayatboyu eğitim konusunda Lizbon stratejisi ile ilgili çabalar sürdürülmelidir (Anadolu'dan Avrupa'ya, 2007: 16).

OECD ortalamasının altında kalmalarına rağmen, tüm eğitim seviyelerinde kayıt oranlarında artış görülmüştür. Kamuoyuna etkin bir biçimde duyurulmuş olan kız çocuklarının eğitime yönelik kampanya başarılı olmuştur. İlköğretim ve mesleki eğitimde gözden geçirilmiş müfredat uygulamaya konulmuş ya da pilot uygulamaya geçilmiştir. Türkiye Avrupa Nitelikler Çerçevesi'nin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, ulusal nitelikler sistemi henüz tesis edilmemiştir. Avrupa Kredi Transfer Sisteminin Haziran'da Türkiye'de zorunlu olması ile birlikte yüksek eğitimdeki Bologna sürecinin uygulaması yönündeki gelişme devam etmiştir.

Türkiye, Culture 2000 isimli Topluluk programında yer almaya başlamıştır. Türkiye, Çeşitlilik ve Kültürel Farklılığın Korunması ve Geliştirilmesine ilişkin UNESCO Sözleşmesi'nin kabulünü desteklemiş ve onay için iç işlemleri başlatmıştır. İstanbul 2010'da Avrupa Kültür Başkenti olmak için başvuruda bulunmuştur (http://projeler.meb.gov.tr/pkm1/index.php?option=com_content&view=article&id=142:ab-lerleme-raporlar&catid=38:doekueanlar&Itemid=78, erişim: 20.01.2009).

3.6.10 2007 Yılı İlerleme Raporu

Eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında iyi bir ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye; Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik Programlarına başarılı katılımını sürdürmüş ve Mutabakat Zabıtları imzalanan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına sorunsuz geçiş yapmıştır. 2006’da, Ulusal Ajans üç Topluluk Programı altındaki projelere tahsis edilen kaynakların % 98’ini 18.000’den fazla Türk katılımcıyı içeren sözleşmelere dönüştürmüştür. Türkiye, potansiyel yararlanıcıların sayısını arttırmak için Erasmus öğrencilerine ek kaynak sağlamış ve Hayatboyu Öğrenme ile Gençlik Programlarına mali katkısını artırmıştır. Programların uygulanmasını ve usule ait şartları kolaylaştırmak için bir yönerge kabul edilmiş, ancak Ulusal Ajans’ın idari kapasitesinin, artan iş yüküyle başa çıkabilmek amacıyla geliştirilmesi gerekmektedir (Anadolu’dan Avrupa’ya, 2007: 16).

Türkiye, Mesleki Eğitim ve Öğretim Kredi Transfer Sistemi (ECVET) için bir çalışma grubu kurmuş; Hayat Boyu Öğrenim Programı açısından ise önemli bir gelişme sayılabilecek ulusal yeterlilikler sisteminin oluşturulmasını başlatmıştır. Bu yöndeki çabaların gelecek yıllarda yetişkinlerin hayat boyu öğrenime katılımlarını arttırması beklenmektedir.

Kültür alanında Türkiye, yeni Kültür Programı (2007-2013)’na katılmak üzere bir anlaşma imzalamıştır. Türkiye, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Desteklenmesine İlişkin UNESCO Sözleşmesi’ni imzalamış ancak henüz onaylamamıştır

(http://projeler.meb.gov.tr/pkm1/index.php?option=com_content&view=article&id=142:ab-lerleme-raporlar&catid=38:doekueylanlar&Itemid=78, erişim: 20.01.2009).

3.6.11 2008 Yılı İlerleme Raporu

Türkiye’de eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında iyi ilerleme kaydedilmiştir.

Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına artan oranda başvuru yapılmış ve bu programlardan sorumlu Ulusal Ajans güçlü ve etkin bir yönetim sergilemiştir. Türk makamlarının ve Ulusal Ajans’ın Hayatboyu Öğrenme Programı’na ülke çapında katılım olmasını teşvik etmek için aldıkları önlemleri takiben, 2007 yılında 81 ilin 80’i anılan program kapsamında yer almıştır. Bununla birlikte, Türkiye’nin toplam katkı

payını zamanında ödememesi, bu programların 2008 yılında uygulanmasını finansman eksikliği nedeniyle sekteye uğratmıştır.

Eğitim, öğretim, gençlik ve kültür alanlarında iyi ölçüde ilerleme kaydedilmekle birlikte Topluluk programlarının sorunsuz olarak uygulanabilmesi için Türkiye'nin toplam mali katkısını zamanında yapması gerekmektedir.

Türkiye, yüksek öğrenimde Bologna Süreci reformlarının uygulanması konusunda ileri bir aşamada bulunmaktadır. Türkiye, önceden edinilmiş eğitimin daha fazla tanınmasını ve yüksek öğrenime erişimin yaygınlaştırılmasını öngören bir Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi'nin uygulanmasına yönelik çalışmalarını sürdürmelidir.

Eğitim ve Öğretim 2010 Çalışma Programı kapsamında, Türkiye, okulu erken bırakanlar; orta öğrenimin tamamlanması ve matematik, bilim ve teknoloji mezunlarına ilişkin performansını arttırmıştır. Aynı performans, yetişkinlerin hayat boyu öğrenme programlarına katılımı için geçerli değildir. Mesleki Yeterlilikler Makamı kurulmuştur. Anılan makamın görevi, lisans verme, akreditasyon, değerlendirme ve sertifikasyon işlemlerini içeren bir ulusal yeterlilikler sistemi kurmak ve bu sistemi Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile ilişkilendirmektir.

Türkiye Kültür Programı'na (2007-2013) katılmaya devam etmiştir. İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti olmasına ilişkin yasa kabul edilmiştir. Türkiye, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Desteklenmesine İlişkin UNESCO Sözleşmesi'ni imzalamış, ancak henüz onaylamamıştır (<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-birligi.tr.mfa>, erişim: 26.04.2009).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Medeniyetler Çatışması tezlerinin ve ırkçılığın arttığı ve özellikle İslamofobi gibi terimlerin sıkça dile getirilmeye başlandığı günümüzde, eğitim ve gençlik programları toplumsal ve kültürel tanınmayı ve kaynaşmayı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu, özellikle, Avrupa ülkelerine kıyasla daha fazla negatif imaja sahip Türkiye açısından olumlu kazanımlar sağlayacaktır.

Programların etkisine genel olarak bakıldığında projeler, kültürlerarası diyalogu desteklemektedir. Programlar, eğitimde uluslararası işbirliğini teşvik etmekte ve güçlendirmektedir. Proje kapsamında gidilen ülkede, ders alınan ya da birlikte çalışılan insanlarda Türkler konusunda olumlu bir değişim olmuştur.

Programların katılımcılara kişisel ve meslekî açıdan olumlu katkıları vardır. Takım çalışması, proje hazırlama ve uygulama becerilerini geliştirmiştir. Ayrıca, projeler katılımcıların bağımsız karar alabilme becerilerini, yaratıcılık ve girişimcilik duygularıyla özgüvenlerini geliştirmiştir.

Programlar, dil becerisi açısından da olumlu etkiler yaratmaktadır. Projeler, katılımcılarda dil öğrenme isteği uyandırmıştır.

Program insan hakları, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele gibi temel değerleri desteklemektedir.

Programlar, katılımcıların AB'ye bakışını olumlu yönde değiştirmiştir. Bununla birlikte bu konuda hatırı sayılır bir oranda kararsızlar vardır. Bu durum, programlardan ziyade Türkiye'nin içinde bulunduğu toplumsal ve siyasî yapı ile açıklanabilir.

Programların Türkiye'deki gelişimine bakıldığında ise açıkça görülmektedir ki Türkiye, Nisan 2004'ten itibaren programlara başarılı bir şekilde katılmaktadır. Her yıl artan proje başvuru sayısı bunun en büyük kanıtıdır.

Programlara katılımın artırılması için şunlar önerilebilir:

- Programlar yabancı dil öğrenmeyi özendirmekle birlikte Türkiye'de yabancı dil düzeyindeki göreceli yetersizlik, aşılmayı bekleyen en büyük sıkıntılardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çünkü bu durum, programların hitap ettiği hedef kitleyi sınırlandırmakta, özellikle yabancı dil bilmeyen yeni potansiyel yararlanıcılar programlara dâhil edilememektedir. Bu nedenle yabancı dil eğitimine daha fazla önem verilmelidir.

- Türkiye'nin programlara katılımı ve Ulusal Ajans'ın çalışmaları başarılıdır. Fakat artan başvurularla baş edebilmek için Ulusal Ajans'ın yönetim kapasitesini güçlendirme ihtiyacı belirlemiştir. Bununla birlikte proje başvuru sayılarındaki niceliksel artışın niteliksel artışa dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu, devlet bütçesi ve AB fonlarından oluşan hibelerin tamamının Türk insanı ve kurumlarınca kullanılması için de önem taşımaktadır.

- Proje liderleri ve sorumluları dışında projeler ve Ulusal Ajans özellikle yerelde yeterince tanınmamaktadır. Bu noktada, bilgilendirme ve yaygınlaştırma faaliyetleriyle Ulusal Ajans'a büyük görevler düşmektedir. Programlarla ilgili basılı materyallerin arttırılıp ilgi sahiplerine ulaştırılması gerekmektedir. Başvuruda bulunan kişi veya kurumlar da, Ulusal Ajans'ın web sitesinde yayınlanan ve dönem dönem bazı değişikliklere uğrayan proje başvuru şartlarını ve ulusal öncelikleri dikkatlice takip etmelidir.

- Genel olarak Ulusal Ajans'ın rehberliği yeterli ve başarılı bulunmakla birlikte proje seçim kriterlerinin şeffaflığına ve objektifliğine dair farklı görüşler vardır. Ulusal Ajans'ın bu konularda önlem alması gerekmektedir.

- Yurtdışına çıkışlarda vize ve vergi muafiyeti konularında da sıkıntılar yaşanmaktadır. Ulusal Ajans'ın konsolosluklar nezdinde ve kurumların bilgilendirilmesi noktasında daha aktif olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar M. (2006). *Avrupa Birliği ve Türkiye: Bir Ekonomik ve Siyasi Analiz*, Orion Yayınevi, Ankara.
- Âdem, M. (2005). Avrupa Birliği ve Türkiye'nin Eğitim Politikası, Avrupa Birliği'nin İstihdam ve Sosyal Politikası, Derleyen: Berrin Ceylan-Ataman, *Ankara Üniversitesi ATAUM Jean Monnet Sosyal Politika Modülü Proje Yayını: 1*, Ankara, s. 103- 149.
- Akbaş O., Özdemir S. M. (2002). *Avrupa Birliğinde Hayatboyu Öğrenme*, Millî Eğitim, sayı: 155-156.
- Altay, Y. A. (2005). Youth: Gençlik Programları, AB Eğitim Programları'na Katılım, *İTO Semineri*, Yayın No: 2005-15, İstanbul, s. 25-30.
- Armaoğlu F. (2007). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Arslan E.Ü. (haz.) (2004). *Gençlik Programı*, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Atabay S. (2007). *Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Topluluk Programları, Avrupa Birliği Politikaları*, Editörler: Çağrı Erhan ve Deniz Senemoğlu, İmaj Yayınevi, Ankara, s. 157- 168.
- (2003). Okul Eğitimi Comenius, *Milli Eğitim Bilim ve Aklın Aydınliğında Eğitim*, sayı: 35.
- Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği (2002). *Türkiye'nin AB'ye Katılım Sürecine İlişkin 2002 Yılı İlerleme Raporu*, Çeviren: DPT, Tisamat Basım Sanayii, Ankara.
- Avrupa Komisyonu (2005). *Bologna Süreci Temel Belgeleri*, Punto Tasarım, Ankara.
- (2006). *Avrupa Birliği Nasıl Çalışır? AB Kurumları için Rehberiniz*, Avrupa Topluluğu Resmî Yayın Ofisi, Lüksemburg.
- (1996). *Bilgi Toplumu*, Avrupa Toplulukları Resmî Yayınlar Dairesi, Lüksemburg, Çeviren: Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği.
- (2005). Avrupa ve Avrupalılar ile İlgili Temel Bilgiler ve Rakamlar, Avrupa Toplulukları Resmî Yayınlar Ofisi, Lüksemburg.
- Aytaç K. (2009). *Avrupa Eğitim Tarihi Genel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Bayrakcı, M. (2005). Avrupa Birliği ve Türkiye Eğitim Politikalarında Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve Mevcut Uygulamalar, *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 167.

- Benli, G. (2005). Leonardo: Mesleki Eğitim Programları, AB Eğitim Programları'na Katılım, *İTO Semineri*, Yayın No: 2005-15, İstanbul, s. 12- 17.
- Berksoy, T. (1998). Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerinin Anatomisi, *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, cilt: 6, sayı: 1.
- Bilici N. (2005). *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri (Genel Bilgiler, İktisadi-Mali Konular, Vergilendirme)*, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara.
- Bulut M. (haz.) (2004). *Avrupa Birliği Eğitim Programları*, İTO Yayın no: 2004-64, İstanbul.
- Büyük Larousse (1986). Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt: 12, Gelişim Yayınları, İstanbul.
- Can, M. (2007). Comenius İrtibat Seminerleri, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 6.
- (çev.) (2008). Fransa, Polonya, Türkiye: Aktif Vatandaşlık Sanatı Olarak Tiyatro, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 9. (*Soleo Dergisi*, sayı: 17, 01.01.2008).
- Cansevdi H. (ed.) (2004). *Avrupa Birliği'nin Bilim, Araştırma ve Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu*, İKV Yayınları, İstanbul.
- Cem, İ. (2005). *Avrupa'nın Birliği ve Türkiye*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Çetin, F. (2002). Avrupa Birliği Gençlik Eğitim Programları, *Milli Eğitim*, sayı: 155-156.
- Çotuksöken, B. (Tarih bilinmemektedir). Erasmus'un Açtığı Yollar, Socrates İyi Uygulamalar Erasmus No: 3, ABEGPM Yayını, Ankara.
- Davutoğlu A. (2004). *Stratejik Derinlik Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul.
- Dedeoğlu B. (2006). *Adım Adım Avrupa Birliği*, Okumuş Adam Yayınları, Ankara.
- Demirel, İ. (2007). Avrupa-Akdeniz Gençlik Programı ile Yeniden, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 5.
- Descy, P., Tessaring, M. (eds.) –CEDEFOP- (2001) “Training in Europe Second Report on vocational training research in Europe 2000: *background report Volume 1*”, Luxembourg.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2003). *Türkiye'nin AB'ne Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu*, Ankara.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Ankara.

- Efe, A. (2007). Etki Değerlendirmesi ve Kalite Analizi, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 5.
- Ersoy, H. (2006). Bologna Süreci'nin Türkiye'de Uygulanması Projesi, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 2.
- European Communities (2006). *The history of European Cooperation in Education and Training*, Belgium.
- Fontaine P. (2007). *12 Derste Avrupa, Çeviren: Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu*, Avrupa Toplulukları Resmî Yayınlar Ofisi, Lüksemburg.
- George S. (1996). *Politics and Policy in the European Union*, Oxford University Press, Great Britain.
- Güldü, H. (2008). Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Akreditasyon Süreci, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 7, s. 16-18.
- Güngör H., Soğuk H. (2001). *Avrupa Birliği Program ve Ajanslarına Aday Ülke Statüsüyle Türkiye'nin Katılımı*, İKV Yayını No: 164, İstanbul.
- Hasdemir, F. (2006-2007). AB Eğitim ve Gençlik Programları Üzerine Röportaj, *Ataum Haber Dergisi*, Ankara.
- İkiz, F. (2007). Türkiye'de Erasmus Programı'nın Değerlendirmesi, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 6.
- İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi Erhan Erken (29 Nisan 2005). İstanbul Ticaret Odası tarafından düzenlenen "AB Eğitim Programlarına Katılım" adlı Seminerin açış konuşması, İstanbul.
- Karlık R. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- Karadağ N. (haz.) (2008). *Avrupa Birliği Hareketlilik Değişim Projeleri Hazırlamada Yardımcı Rehber Kitap*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kaya S. (2006). *Avrupa Birliği Fonları İçin Proje Nasıl Hazırlanır?*, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara.
- Kihtir A. (2004). *Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikası*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- (2004). Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Türkiye, *TASAM Stratejik Öngörü*, sayı: 3.
- Kirby, G. (2006). Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür GN. Md. Gençlik Programı Türkiye Masası Eski Sorumlusu Gisele Kirby ile Söyleşi, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 3.
- Laçiner S. vd, (2004). *Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Olası Etkileri Türkiyeli Avrupa*, Hayat Yayınları, İstanbul.

- Mahiroğlu, A. (2005). Avrupa Birliği Ülkelerinde Yeni Eğitim Politikaları Hayatboyu Öğrenme, Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 167.
- Marin, C. (2006). Catherine Marin; “UA program ile tam anlamıyla bütünleşmiştir”, ABEGPM Eğitim ve Gençlik, sayı: 1.
- Mindek C. (haz.) (2007). *Hayatboyu Öğrenme Programı*, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları no: 203, İstanbul.
- Nurdoğan, Ö. (2007). Yerleşirme Faaliyetinin Kalitesi Nasıl Yükseltilir?, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 5.
- Okkıran, Ş. (2008). Medya Çırakları Gaziantep’i Tuvale Yazıyor Türkiye’ye Okutuyor, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 7.
- Ortaylı İ. (2007). *Avrupa ve Biz*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Ozil T. (çev.-açık.) (1967). *Avrupa Ekonomik Topluluğu: Kurucu Antlaşma (Roma Antlaşması) ve Ek Belgeleri (Annex’ler)*, Türkiye Şeker Fabrikaları, İstanbul.
- Pancarlı, B. (2007). Neden AB Eğitim ve Gençlik Programları Yapıyoruz?, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 5.
- Peterson J., Shackleton M. (2002). *The Institutions of the European Union*, Oxford University Press, Great Britain.
- Reçber K. (2003). *Avrupa Birliği Mevzuatı*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Sağlam, N. (2008). Comenius Bölgesel Ortaklıkları, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 9.
- Sakınç, S. (2006). Avrupa Birliği Yükseköğretim Programları ve Üniversitelerin Sorumluluğu, Avrupa Birliği Dersleri Ekonomi- Politika- Teknoloji, Rıdvan Karlık, Editör: İrfan Kalaycı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 345- 368.
- Sander O. (2002). *Siyasi Tarih 1918-1994*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Scobie, A. (2006). Grundtvig-Sınırlar Aşıyor Hayatlar Değişiyor, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik*, sayı: 2.
- Serbest, F. (2005). Avrupa Birliği Yükseköğretim Programı Erasmus ve Türkiye’nin Katılımı, *Ankara Üniversitesi ATAUM Avrupa Çalışmaları Dergisi*, cilt: 4, no: 2.
- Şahin, A. (2006). Eğitimde Avrupa Boyutu, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 3.
- Şimşek, E. (2008). Eğitim Perspektifinden Avrupa Birliği’nde Değişim, *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 177.
- T.C. Başbakanlık DPT ABEGPM (2008). *Gençlik Programı Kılavuzu*, Ankara.
- (2006). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 1, Ankara.

- (2006). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 2, Ankara.
- (2006). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 3, Ankara.
- (2007). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 5, Ankara.
- (2007). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 6, Ankara.
- (2008). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 8, Ankara.
- (2008). Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı: 9, Ankara.
- (2007). *Anadolu'dan Avrupa'ya*, Ankara.
- (2004). AB Genel Eğitim Programı SOCRATES Dergisi, Ankara.
- (2008). *Bölgesel Proje Fuarı MARDİN*, Ankara.
- (2007). *Ortak Konulu (Transversal) Program*, Ankara.
- (2007). *Eğitimde Diyalog Socrates Bülteni*, sayı: 6, Ankara.
- (2007). "Socrates II ve Leonardo da Vinci II (2000-2006) Programlarının Uygulanması ve Etkilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Raporu", *ABEGPM Araştırma ve Raporlar Serisi-2*, Ankara.
- (Tarih bilinmemektedir). "2003-2006 Dönemi Gençlik Programının Türkiye'de Uygulanmasına İlişkin Etki Değerlendirme Raporu", *Araştırma ve Raporlar Serisi-1*, Ankara.
- Tekeli İ., İlkin S. (1993). *Türkiye ve Avrupa Topluluğu I Ulus Devletini Aşma Çabasındaki Avrupa'nın Türkiye'ye Yaklaşımı*, Ümit Yayıncılık, Ankara.
- Tekin, A. G. (2008). Avrupa Dil Ödülünü Okulumuza Kazandıran Proje, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 8, s. 22-23.
- Turan, S. (2005). Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam boyu Öğrenme, *Ankara Üniversitesi ATAUM Avrupa Çalışmaları Dergisi*, cilt: 5, sayı: 1, s. 87-92.
- Tuzcu G. (2006). *Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023*, Türk Eğitim Derneği, Ankara.
- Weins, U. (2006). Eğitim ve Kültür: Avrupa Perspektifi, *Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu AB Türkiye Görünüm*, sayı: 1.
- WEB_1. (2009). (AB Tarihçesi) <http://www.ikv.org.tr/tarihce.php> (15.03.2009).
- WEB_2. (2009). (Türkiye-AB İlişkileri) <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskileri.tr.mfa> (15.03.2009).

WEB_3. (2009). (Hayatboyu Öğrenme Kılavuzu)

http://www.ua.gov.tr/uploads/hayatboyuogrenme/Hayatboyu%20_grenme%20Programi%20_LL_P_%20Basvuru%20Kilavuzu (14.02.2009).

WEB_4. (2009). (Leonardo Da Vinci Meslekî Eğitim Programı)

(<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/duman.htm> (10.02.2009)

WEB_5. (2009). (AB Türkiye İlerleme Raporu) <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-birligi.tr.mfa> (26.04.2009).

WEB_6. (2009). (Grundtvig Programı)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=752096A0B2BDC0E771ADF6DDA95AAC6C48944> (21.02.2009).

WEB_7. (2009). (Leonardo da Vinci Programı Hazırlık Ziyaretleri)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=3918273F56F0A0304E5DA90891E921F1D833> (16.05.2009).

WEB_8. (2009). (Erasmus Yoğun Dil Kursları)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=3940890A11F55D4E5AB39D3DCC8CC5E354FDA> (21.02.2009).

WEB_9. (2009). (Erasmus Programı- Öğrenci Staj Hareketliliği)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=581862CF7EBC46D90E4A6EA21117CCB36A4C> (21.02.2009).

WEB_10. (2008). (Erasmus Programı- Personel Eğitimi Hareketliliği)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=68453DEF9F0B9FB20798FD1929C772516DD22> (21.02.2009).

WEB_11. (2009). (Grundtvig İrtibat Seminerleri)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=168383493D015D0D550ACE52461C79DDEDBEA> (21.02.2009).

WEB_12. (2009). (Gençlik Programı)

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinid=320615C14C7B7893D093CD0045ED385E79A7A&CFID=40909&CFTOKEN=92187824> (15.05.2009).

WEB_13. (2009). (AB Türkiye İlerleme Raporu)

http://projeler.meb.gov.tr/pkml/index.php?option=com_content&view=article&id=142:ab-lerleme-raporlar&catid=38:doekueanlar&Itemid=78 (20.01.2009).

Yılmaz, A. T. Z. (2008). Sonbaharda Polonya Bir Başka Güzeldir, *ABEGPM Eğitim ve Gençlik Dergisi*, sayı: 9.

**EK HAYATBOYU ÖĞRENME VE GENÇLİK PROGRAMINDA
KULLANILAN TERİMLER**

İNGİLİZCE	TÜRKÇE
Visibility	Görünürlük
Application Form	Başvuru Formu
Applicant	Başvuru Sahibi
Beneficiary	Yararlanıcı
Participant	Katılımcı
Call for Proposal	Teklif Çağrısı
Grant	Hibe
Grantholder	Hibe Alan
Lifelong Learning	Hayatboyu Öğrenme
Eligibility Criteria	Seçim Ölçütleri
Quality Criteria	Nitelik/Kalite Ölçütleri
Selection Criteria	Seçim Ölçütleri
Award Criteria	Hibe Verme Ölçütleri
Exclusion Criteria	Kapsam dışı Bırakma Ölçütleri
Mobilya	Hareketlilik
Exchange	Değişim
Placement	Yerleştirme
Sending...	Gönderen...
Host...	Ev sahibi
Institution	Kurum
Organization	Kuruluş
Lumpsum	Götürü
Travel Cost	Seyahat Gideri
Subsistence Cost	İaşe/ibate Gideri
Organizational Cost	Organizasyon Gideri

İNGİLİZCE

Administrative Cost

Project Management Cost

Social Partner

Associated Partner

Contract

Agreement

Unilateral Projects

Bilateral Projects

Bilateral Agreement

Multilateral Projects

Final

Final Reports

Final Payment

Final Grant Amount

Interim

Reimbursement amount

Interim Report

Financial

Chamber of Commerce

NGOs

SMEs

Contact Seminar

Contact Making Seminar

Partner Finding Seminar

In situ

In situ audit

In situ monitoring

TÜRKÇE

Yönetim Gideri

Proje Yönetim Giderleri

Sosyal Ortak

İlgili Ortak

Sözleşme

Anlaşma

Tek Taraflı projeler

İki Taraflı Projeler

İkili Anlaşma

Çok Taraflı Projeler

Nihai

Nihai Raporlar

Nihai Ödeme

Nihai Hibe Tutarı

Ara

İade Tutarı

Ara Rapor

Mali

Ticaret Odası

Sivil Toplum Kuruluşları

KOBİ'ler

İrtibat Semineri

İrtibat Semineri

İrtibat Semineri

Yerinde

Yerinde Denetim

Yerinde İzleme

İNGİLİZCE

Enterprise
 Entry Ticket
 EFTA (European Free Trade Association)
 Mediator
 Mentor
 Counsellor
 Job Shadowing
 Letter of Intent
 Receipt
 Youth in the World
 Maximum
 Minimum
 Sufficiency
 Transversal Programmes
 Complementary fund
 Employability
 Transfer of Innovation
 Network
 Thematic
 Thematic Network
 Workshop
 Thematic Area
 Thematic Meeting
 Initial Teacher Training
 In Service Training
 Individual Pupil mobility

TÜRKÇE

Girişim
 Katılım Bedeli
 Avrupa Serbest Ticaret Birliği
 Uzlaştırıcı/ Aracı
 Danışman
 Danışman
 İşbaşı İzleme
 Niyet Mektubu
 Makbuz/ Alındı
 Dünya Gençliği
 Azami
 Asgari
 Yeterlilik
 Ortak Konulu Programlar
 Ek Kaynak
 İstihdam
 Yenilikçilik Transferi
 Ağ
 Konulu
 Konulu Ağ
 Grup Çalışması
 Konu Alanı
 Özel Konulu Toplantı
 Öğretmen Adaylarının Eğitimi
 Hizmet İçi Eğitim
 Ortaöğretim Öğrencilerinin

Hareketliliği

İNGİLİZCE

Comenius Assistantship

School Inspector

Comenius Regio

Adult Education

Adult Learning

Street Educators

Self Evaluation

Accompanying Measures

Implementation

Promoting Organization

Intermediary Organization

Contact Person

Continuing Training

Nonformal Education

Formal Education

Preparatory Measures

Youth in Action

Youth Support Systems

Action

Activity

Retroactivity

Retrospective

Advance Planning Visit

Itinerant

Impact

In cash

In kind

TÜRKÇE

Comenius Asistanlığı

Müfettiş

Bölgesel Comenius

Yetişkin Eğitimi

Yetişkin Öğrenmesi

Açıkalan Eğitimcileri

Öz Değerlendirme

Destekleyici Faaliyetler

Uygulama

Proje Sahibi Kuruluş

Aracı Kuruluş

İrtibat Kişisi

Sürekli Eğitim

Yaygın Eğitim

Örgün Eğitim

Hazırlık Faaliyetleri

Gençlik Programı

Gençlik Destek Sistemleri

Eylem

Faaliyet

Geriye Yürüme

Geçmiş Kapsayan

Ön Hazırlık Ziyareti

Gezici

Etki

Nakdî

Aynî

ÖZGEÇMİŞ

Adı- Soyadı : Fatma ÖZTÜRK

Ana Adı : Nahide

Baba Adı : Ömer

Doğum Yeri ve Tarihi : Merkez/DENİZLİ 26.12.1978

Lisans Eğitimi ve Mezuniyet Tarihi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi İngiliz Dil Bilimi Bölümü- 2002

Çalıştığı Yer ve Adresi : Ş.C.A. Anadolu Lisesi Eşme/ UŞAK